04 megazin za hakiranje stvarnosti broj 5/mjesečnik-ca/godina druga/veljača 2005/cijena 10kn

04

megazin za hakiranje stvarnosti

john zerzan

ASK

Osovine dobra: Drugačiji Iran

Dälek

VIRDŽINA

DB Indoš: Ples na rubu

intervju/komikaze strip blok/freedom practices/poezija/multikultura/
javne politike/najave/osobni urlici/fotografija/lgbt/muzika/film/poezija

izdavač:
savez udruga klubtura

urednici:
pero gabud&lela vujanić&vid jeraj&ivana armanini&karolina pavić
&vesna janković&kruno jošt&tanja topolovec

suradnici:
infoshop škatula, benjamin perasović, zamirzine.net, tomislav medak, sanja klasje, livia fadić, eva kraljević, marino jurcan, emanuel starčević, kupus.net, attack, finte.net, indymedia.org, ildo gržić

grafika: ivana armanini&kruno jošt
grafika+prelom: tanja topolovec

adresa redakcije:
mi2 lab/su klubtura
svačićev trg 1/ZG

tel/fax:
01/457 25 91

web:
www.uke.hr/04

e-mail:
04@clubture.org

štampa/Čvorak Zagreb

naklada/2000

travanj 2005

ostvareno kroz savez udruga clubture[CT]
www.clubture.org

suradnja:
net.kulturni klub mama/ZG
mi2 lab/ZG
udruga uke/KŽ

donator:
GRADSKI URED ZA KULTURU GRADA ZAGREBA
ZAKLADA ZA RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA/ZG

issn 1845-2469

neke brojke

U ovih šest dosadašnjih izdanja više od 70 ljudi potpuno je besplatno sudjelovalo u proizvodnji 04.

+ ne samo da odrzavamo mjesečni ritam, nego smo i povećali broj strana na 96
++ imali promocije u 4-5 gradova, i sa štandovima sudjelovali na još 4-5 javnih događanja
+++ bili medijski pokrovitelji RAF-u i ustanovili vlastitu nagradu za film koji najbolje hakira stvarnost
+++... uredništvo od 8 ljudi na honorarima kontinuirano radi već šest mjeseci
+++... uspostavili smo ured, vlastitu distribuciju, prelazimo na kioske

63004964-54-58

>>>>>>> IDEMO NA KIOSKE

Darijan.GASEVIC@cec.eu.int: Ovim mailom pruzam podrsku casopisu i svemu za sto se isti zalaže. Ja sam govorio.

Tema izlaska na kioske izazvala je unutar redakcije neke stare dvojbe: ulazak u mejnstrim koji će te pojesti; logičan slijed ili nešto drugo?

Lela> Ma, meni su kiosci normalna stvar; ili ćemo biti totalno alter - što onda nikako ne znači donaciju države i strane fondacije; ili ako već nismo spremni na tu vrstu radikalizma, onda nemojmo fejkati, već se pokušajmo izboriti za svoje mjesto pod suncem. I znam da je sve sjebano, da se prodaju Mile i Jutarnji...da se gleda RTL, ali baš zato. Ako ne utječem na cjelinu, ne mijenjam ništa.

Kruno> Najvjerojatnije je da će časopis ovog formata i opreme imati tešku borbu s ostalim kiosk-časopisima u dostizanju vidljivosti koju zaslužuje. Usprkos tome, vrijeme je da se i to dogodi.

Vid> Izlaskom na kioske moći ćemo jasno vidjeti je li moguće da naš projekt konzumira i veći broj ljudi, koliko ih uopće zanimaju promjene, i koliko sami žele uložiti u to. Ako izlazak na kioske znači da omogućavamo ljudima da sami procijene imamo li jaču priču mi ili Arena, ako to znači da ne podcjenjujemo nijednoga čitatelja, ako to znači novi korak – kojim moji vršnjaci i frendovi u Splitu, Dubrovniku, Prelogu, Sisku, Ozlju, Vinkovcima i Delnicama na čitanje dobivaju nešto što će im biti blisko srcu – i ja sam za novi korak.

Pero> Kvalitetno distribuiranje po kioscima znači veće troškove, ali znači i veći broj prodanih primjeraka, što pak analogno tome znači da nas više ljudi čita. Uvijek se te razno-razne inicijative/projekti vrte u zatvorenom krugu ljudi i nikako da iz njega izađu. Na kraju ispada

da radimo
jedni za druge, tješeći se kako radimo na društvenoj promjeni. Kiosci su velik zalogaj, ali samo treba dovoljno otvoriti usta, sažvakati ga i progutati.

Ivana> Kiosci su zatrpani smećem. Informacije koje su dostupne na kiosku ne ulaze u moj fokus interesa. Ovo mišljenje dijeli velik krug ljudi mojih prijatelja/ica i znanaca/ica. Bez posrednika kioska, ovaj krug ljudi tip informacija (za sada samo) nama zanimljiv i dostupan navikao je dobiti besplatno alternativnim kanalima. Kiosk je prijelomna točka osvješćenja ovakvog sadržaja kao sveprisutnog i vrijednog ulaganja (pažnje, energije, suradništva, novca). Kiosk je nužnost iskoraka iz getoizirane točke kulture, kako zbog samog geta, tako i zbog pop-pozicioniranih sadržaja te publike koja troši ovakve sadržaje.

Karolina> Jučer sam na jednom od požeških kioska srela frenda koji je komentirao: «Pogledaj, sve su novine iste. S naslovnica svih magazina zjape iste face. A nijedne od tih novina i nijedan od tih magazina apsolutno me ne zanimaju.»
Ovdje, na žalost, nema mama, močvara, booksi, škatula, spirita, skvotova... Baš kao ni u mnogim sličnim gradovima. Ali, jednako kao i u tim gradovima, ima kioska, i ljudi koji bi ondje htjeli pronaći nešto što ih zanima. Bitno mi je da im to omogućimo, a još više da ono o čemu pišemo također dođe do ljudi koji nisu vezani uz scenu i koji se s temama kojima se bavimo nikada nisu susreli. Mislim, možda barem malen dio njih motiviramo na drukčije. Inače - what's the point?
Jedini problem, pak, pronalazim u pitanju – jesmo li Nulačetvorku učinili čitljivom toj širini publike? Izlazak na kioske bit će nam test.

>> foto: Rade Pažameta /izuzeto iz cc licence

ples na rubu

intervju

intervju

Umjetnički čin mora po temi, razlogu, imati jednaku težinu kao odluka da se baci ili ne baci atomska bomba. Mislim da je to status koji umjetnost mora zauzeti i održavati u društvu.

> >razgovarala: Vesna Janković

Damir Bartol Indoš, profesor filozofije koji nikada nije radio u školi, jedan od osnivača Kugla glumišta, kazališne grupe zaslužne za stvaranje tradicije performansa, uličnog, avangardnog, tjelesnog, zaumnog teatra. Dobro poznat i na međunarodnoj sceni. Čovjek koji već gotovo trideset godina živi svoju umjetnost i umjetnička uvjerenja, što je gotovo nevjerojatno u sredini koja ima tako malo sluha za drugačije umjetničke i životne prakse. Od rujna prošle godine član programskog vijeća za kulturu SC-a, zaslužnog za nedavno održani Velesajam kulture, te mnoge najavljene promjene i inovacije u Savskoj 25.

Sreli smo se u **Para-institutu Indoš**, garaži bivše tvornice Jedinstvo, koju dijeli s Močvarom. Ispred ulaza gomila «industrijskog» otpada; limova, žica, drvenih paleta... Namijenjenih duhovnoj reciklaži, kaže. Dok pripremam diktafon, olovku i papir, pogled mi sreće njegove ruke. Velike šake ogrubjele kože s crnim česticama metalne prašine duboko upijenim u pore.

***Koje su ključne riječi tvoga stvaralaštva?**

Zaslužena tema. To se pokazalo nepogrešivim u izrazu. Kada bih se izrazio kroz materijal koji se nalazi u zasluženoj temi, uglavnom bih napravio snažno i dobro djelo. A zaslužena je tema svaki prostor moga djelovanja izvan onoga što nazivam predstavom ili umjetničkim činom, koji bih volio zamijeniti izrazom «čin izražavanja simptoma transcendentalne patnje i bola». To sve, pak, radim izvan zaslužene teme zbog nečega što nakaradno zovem šou-biznis. Kada se organizira predstava, to je zato da se opravda novac koji sam dobio od Gradskog ureda za kulturu ili Ministarstva, ili nekoga tko je dao financijsku potporu da se taj događaj dogodi. I onda se u okviru tog kvazi-šou-biznis događaja odredi mjesto, vrijeme, šalju se pozivnice, pa se gleda što će novine napisati o tome, i sve se to pretvara u jedan nužno definirani cirkuski šou. A sve ono pravo događa se u trenucima koje bih mogao nazvati probama. Obično u jutarnjim satima, što je suprotno satima u kojima se odvija šou-biznis. Tu se sve događa.

Sve drugo jest nužno recikliranje, zato što u svome životu nisam učinio sljedeće: kada su bili aktualni Baader-Meinhof, osobito paljenje robnih kuća, dok još nije bilo međusobnog upucavanja, to mi se strašno sviđalo. Nije se dogodilo, ali bi mi se jako svidjela paljevina velikih skladišta automobila. To nisam napravio sa svojim životom i zato sam odlučio da za kaznu živim kao živi mrtvac.

Ponekad mi se čini da sam, umjesto u Baader-Meinhofu, trebao završiti u asketskom budističkom prostoru, gdje bih se bavio pobunom protiv Boga. Budući da ni takvu egzistenciju ne živim, ništa mi drugo nije preostalo nego da pokušam raditi iz onog što mislim da je najbolje, a to su zaslužene teme, događaji iz mog života, kojima sam svojim angažmanom pomogao da se odviju u smjeru konstrukcije.

***Možeš li navesti neke primjere zasluženih tema?**

Uskoro će mi se iscrpiti tema pratitelja školskog autobusa Waldorfske škole jer će mi dijete završiti osmi razred. Iako bih mogao nastaviti, mislim da je dobro mijenjati prostor boravka u zasluženoj temi, ako nije prilijepljen za mene nekom stravičnom nužnošću koje se ne mogu osloboditi. Iz toga iskustva napravio sam predstavu «Školski autobus ili razgovori s djecom». I kada je navečer šou obavljen, sutra ujutro sam ponovo bio u školskom autobusu i radio kao dobrovoljni pratitelj.

Važno mi je naglasiti da nikada nisam radio nijednu zasluženu temu s namjerom da postane umjetnički čin. Predstava se događa poslije, kada u meni sazre to bivanje, vrijeme provedeno u zasluženoj temi, u ideju da baš to mogu prijaviti kao moju novu predstavu i tražiti novac za to. Nekada znam sarkastično reći da me Gradski ured za kulturu plaća da budem pratitelj djece u školskom autobusu.

Kao pratitelj jurim biciklom od jednog kraja grada na drugi, i jurim brzo da bih mogao obaviti još puno poslova, i onda iz toga proizlazi predstava

koja se zove «Žestoka vožnja ili o duši». Prilikom te vožnje događa se da me ruše auti, da ja padam, i sve to prođe s minimalnim posljedicama... I onda to prijavim Gradu i napravim od toga predstavu. S tim da se i drugi dan, nakon predstave, žestoka vožnja nastavlja.

I za svaku bih predstavu mogao reći da je zaslužena tema. Predstava «Vrata» posvećena je antipsihijatrijskoj kući Kingsley Hall u Londonu, u kojoj je Ronald Laing s drugim antipsihijatrima zamjenjivao uloge s duševnim bolesnicima. Napravio sam tu predstavu zato što sam i sâm živio u takvoj obitelji i bio u društvu s ljudima s transcendentalnim simptomom bola i pomagao sam im u njihovu životu. I zahvaljujući toj pomoći omogućio sam im da izbjegnu metode represije koje bi inače društvo primijenilo nad njima kada bi se simptom jače izrazio, odnosno pomagao sam im da izbjegnu prisilnu hospitalizaciju.

***Koja je za tebe uloga kazališta i umjetnosti uopće?**

Ja želim biti u utakmici s društvenim prostorima politike, znanosti, filozofije... Želim da umjetnički čin ima vrijednost jednaku vrijednosti političke odluke da će se obustaviti ratni sukob u Iraku; ili, u medicini, vrijednosti odluke o transplantaciji nekog organa. Želim da umjetnost i kazalište u kojemu se krećem budu vrednovani jednako kao druge važne stvari u svijetu oko nas, a nisu prostor umjetničkog. Ja ne želim da u kazalište idemo s idejom odlaska u prostor nevinosti, bezbrižnosti, užitka. Umjetnički čin mora po temi, razlogu, imati jednaku težinu kao odluka da se baci ili ne baci atomska bomba. Mislim da je to status koji umjetnost mora zauzeti i održavati u društvu.

***Znači li to da još uvijek vjeruješ da umjetnost može utjecati na društvenu promjenu?**

Kada god počnem raditi na novoj predstavi, uvijek postoje metafizički uzroci i razlozi. Međutim, što dublje ulazim u taj prostor transcendentnog ili transovitog, to sam bliži političkom djelovanju i političkom zaključku na kraju. To me podsjeća na iskustvo čitanja knjige Johna Stuarta Milla «O slobodi». Zahtjevi koje on postavlja toliko su politički otkačeni da su mi se činili potpuno transcendentni, i pomislio sam: «Što više budem pokušavao misliti metafizički, na kraju ću završiti u ogoljeloj političkoj konstrukciji.» I čini mi se da je to dobar put koji nisam svjesno zamislio.

***Kakvo je tvoje iskustvo s institucijama, od kazališnih do ministarstava? Kako uopće ekonomski preživljavaš?**

Mogao bih vrlo skromno živjeti da nemam obitelj i roditelje koje materijalno pomažem. Ako jako puno dajem i malo uzimam, što primjenjujem na način trošenja vlastitog tijela, ali i na druga područja, poput hrane, odjeće, seksualnosti, čini mi se da taj asketizam hrani duh. Govoreći NE životu, duh postaje aktivan. Govoriti NE životu za mene znači da ne uđem u tramvaj dvije-tri stanice, nego hodam. Ili da ni od koga ne tražim da nešto učini za mene, ako ja to mogu sam učiniti. Da parafraziram đainističku filozofiju i Ghandija, treba činiti dobro do granica ljudskih mogućnosti.

Ministarstvo kulture i Gradski ured već me godinama prate. Moj se rad uvažava, iako postoje i neka ograničenja; primjerice, iako bih mogao mnogo češće gostovati u inozemstvu, dobivam sredstva samo za jedno gostovanje na godinu... Triput sam predlagan za nagradu Grada Zagreba, ali je nikada nisam dobio, iako su je dobili ljudi kojima sam ja uzor. No, to mi je sasvim razumljivo. Mislim da ljude u komisiji muči dilema nije li to što ja radim duševni poremećaj? (smije se) Za njih je previše riskantno vrednovati i priznati moj rad na takav način.

***U okviru programa Velesajma izvedena je i predstava *«Njihanje»*, koja je poprilično drugačija od stvari koje inače radiš.**

Ona je dio cijeloga koncepta Velesajma i izvedena je drugačije nego smo je prije izvodili. Prilagodili smo je ideji da se prostorima cirkulira, da su vrata širom otvorena, da ljudi ulaze, ostaju, izlaze, vraćaju se... Produljili smo je na tri sata i nastojali smo postići što bolji suodnos s publikom. Bilo mi je žao što nismo donijeli puno malih instrumenata i porazbacali ih po prostoru, tako da se ljudi još više uključe... «Njihanje» je bilo pokret i u socijalno-političkom smislu. Izabrali

smo upravo tu predstavu jer smatram da je nepravedno zapostavljena; iako je napravljena i premijerno izvedena u ZKM-u 2001., njezino je repertoarno izvođenje odbijeno. Izvedena je na pet-šest ljetnih festivala i naša je informacija da se ljudima svidjela. Sjećam se velike sreće i radosti publike u Osijeku... Slična su iskustva bila i na Zadru snova, u Dubrovniku u Lazaretima, u Rijeci u organizaciji Drugog mora i u Puli na PUF-u... Smatram da svi koji su bojkotirali tu predstavu, iako smo dobili kvalitetne kritike i u Vijencu bili proglašeni jednom od deset najboljih kazališnih predstava te godine, snose političku i etičku odgovornost jer su uskratili ljudima jedno iskustvo. Nisu nama nanijeli nikakvu štetu jer se radi o vrlo simboličnim honorarima, koje možemo zaraditi i drugdje, ali su politički pali jer su propustili podržati nešto konstruktivno za ljudsku zajednicu. Pokazali su se ignorantima za procese socijalne konstrukcije.

***Koliko te je iskustvo kazališta kojim se baviš osobno promijenilo?**

Promijenilo me utoliko što sam došao do odluke da ću raditi taj posao i neću dozvoliti da me išta sa strane spriječi na tom putu, da neću raditi destruktivne situacije u socijalnom životu kako bih ovdje otišao najdalje što mogu.

***Do kuda to želiš stići?**

Želim stići jako daleko. To može završiti gubitkom onoga što ljudi nazivaju psihičkim zdravljem. To što radim je put k tome i jedini logični završetak, iako je moguće da mi se to ne dogodi. Moguće je da izdržim na tom rubu i do prekida svoje egzistencije. A taj je rub nužan za napredak, razvoj i kvalitativan pomak u mom radu. Silazak s ruba, pak, može biti svaki glupi oblik hedonizma ili glupi oblik fanatizma, religioznog ili političkog...

***Koliko si svjestan publike?**

Svjestan sam publike samo zato što za vrijeme izvedbe razmišljam da li da se vratim s puta u kojemu se trenutačno osjećam snažno i obuzeto ili ne. Na kraju se vraćam publici, odnosno socijalnom prostoru u kojemu živim. U tome sam trenutku svjestan da sam pred publikom i da je to kazališni događaj koji treba završiti, tako da se obučem i odem kući. Možda se jednom neću htjeti vratiti jer ovo je strašno jako. I često mi se čini da baš nema razloga da se vratim. Pa se može dogoditi da ne bude dovoljno energije u glavi koja želi da se to zaustavi, nego da prevlada energija koja kaže da nema izlaženja iz ove vrste egzistencije... Tu je opasnost. Iako postoji mogućnost gubitka kontrole, sjetim se Bretonove rečenice: «Pa neće nas valjda strah od ludila prisiliti da spustimo zastave mašte na pola koplja.» To si ne mogu ni ja dozvoliti.

***U jednom od intervjua izjavio si da te u društvenom smislu zanima krenuti od periferije k centru. Znači li to da imaš ambicija ući u neku od postojećih kazališnih institucija?**

Da. Kada se iz metafizičkih prostora predstave vratim u socijalnu stvarnost,

nastojim biti krajnje konstruktivan i brižan u odnosima s ljudima s kojima živim, potpomagati ih i materijalno i intelektualno. Želim odgovorno participirati u zajednici u kojoj boravim. A to mogu napraviti u prostorima institucionalne kulture i to radim zbog svoje političke odgovornosti. Ja sam stalno htio pokazivati i dokazivati da geografski prostor u kojemu živimo, danas Hrvatske, prije Jugoslavije, ne smije biti prepreka da se postignu umjetničke vrijednosti u underground ili alternativnoj umjetnosti kakve se postižu i u zapadnim zemljama. Suradnja s mainstreamom značila bi ulazak moje umjetničke poetike u institucije. Bio bi to putokaz ljudima koji su prošli kroz institucionalni dril umjetničkih škola i kazališnih akademija. Radeći zajedno trebali bismo promijeniti kriterije vrednovanja onoga što je suvremena umjetnost kod nas. A s tim se mijenjaju i kriteriji financiranja, odnosno tijekovi kapitala. Da kapital financira ono što prije nije i da to onda postane glavna struja, mainstream. S tim da bih ja paralelno zadržao prostor svog individualnog transa, ovdje u Para-institutu Indoš. Mislim da se to dvoje može raditi zajedno. Predstava «Njihanje» bila je korak prema tome.

Mislim da mogu paralelno raditi dvije poetike: jednu radikalnu, ekstremu, individualnu, autističnu, samosvojnu i samomojnu, i da mogu taj koncept pretopiti u angažmanu s ljudima koji su okupljeni u kazališni ansambl. U šali ili kada se rugam samome sebi kažem da bih mogao postati kazališni redatelj.

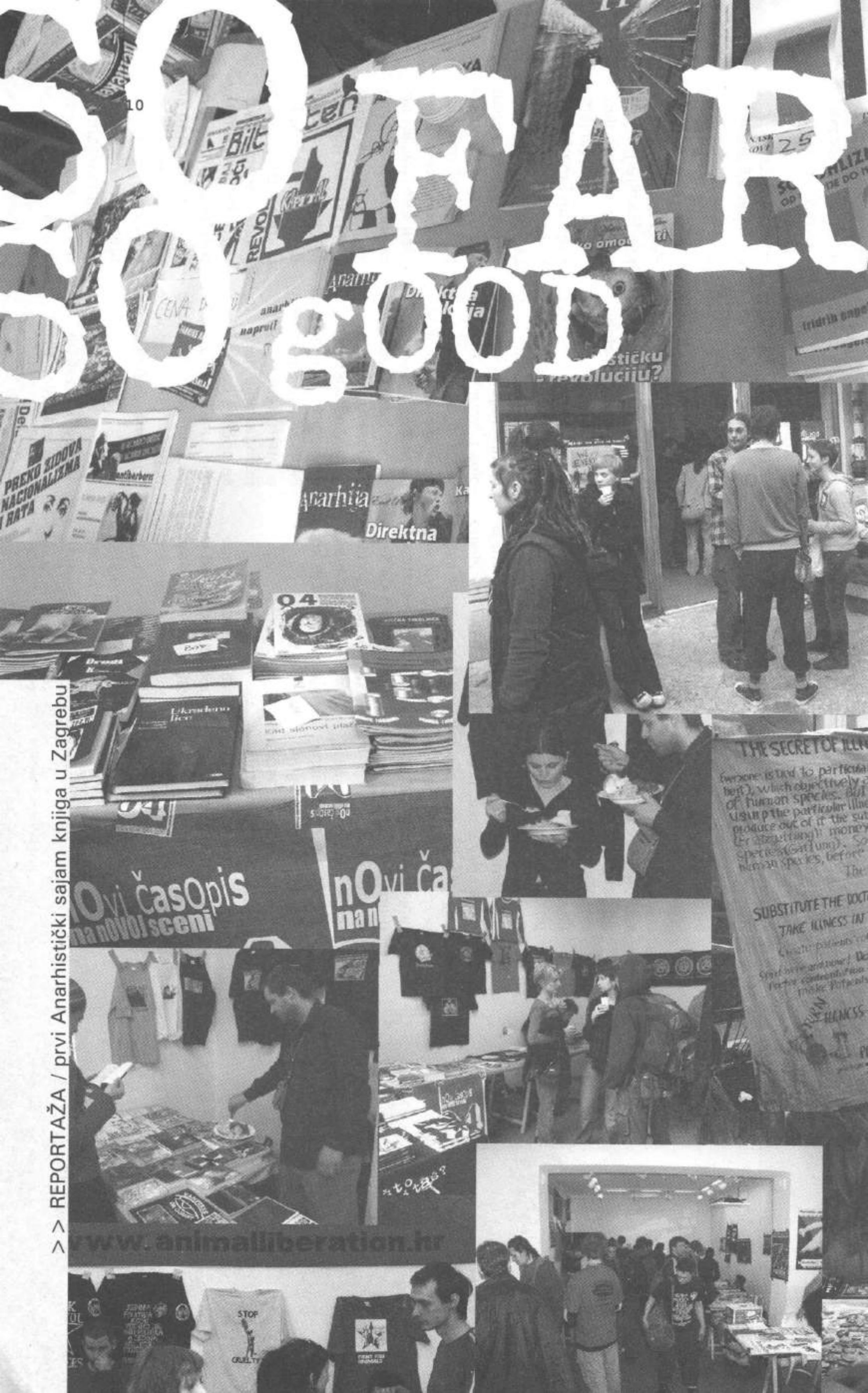
***Tvoja ocjena trenutačne izvaninstitucionalne scene?**

Dogodio se novi val. Postoje ljudi koji kombiniraju suvremeni ples s kazališnim izrazom... Sigurno dvadesetak ljudi lupa na vrata. Nedavno sam u Itd-u, gledajući predstavu «Jutro», pomislio koliko sam privilegiran, jer postoji iskustvo, te saznanje o izboru teme, prvog razloga, prije nego što se počneš bacati na pod, urlati i vikati... I sada imam to iskustvo i bahato njime raspolažem i ono me vodi još dalje...

***Može li kazalište, koje je totalno fizička umjetnost, opstati u ovom vremenu digitalizacije, novih medija, dematerijalizacije...?**

Promatram to na primjeru alata. Bušilice, fleks mašine, ubodne pile izumiru jer danas nitko ne fiksira dva elementa bušenjem rupe i vijkom i maticom. Danas se uređaji više uopće i ne popravljaju. Nema više rezervnih dijelova... I kazalište je u sličnoj situaciji. Ali što onda ostaje? Međutim, mislim da kazalište ipak ostaje jer smo mi još uvijek blizu; koliko god se činilo da smo svemirski daleko od pećine i otkrića vatre, lova na jelene, mi smo jako blizu. Odlazimo u lov u samoposlugu, a ne u šumu, vraćamo se u stan, a ne pećinu, imamo centralo grijanje, a ne palimo vatru; ponavljamo iste radnje, samo na malo drugačiji način...

SO FAR SO GOOD

U vremenu
kada sva događanja imaju obavezne sponzore
i kada sve ovisi o aplikacijama, fondacijama,
gradskim
i državnim uredima,
dogodio se od 18. do 20. ožujka,
na potpuno drugačijim osnovama,
prvi
Anarhistički sajam knjiga u Zagrebu.

> > piše: Lela Vujanić

Galerija Nova u Teslinoj, pokraj Hard Rocka, Atrija i ZKM-a, prostor je uz koji vikendima najčešće šetaju špiceri, a sada je pomalo neuobičajeno postao mjesto događanja anarho sajma knjiga. Na sajmu je upravo zbog ovog micanja iz zatvorenog geta, kao i komunikativnog modela, procirkuliralo brdo različitih ljudi - studenti, profesori, ljudi s djecom, novinari, aktivisti... Osim o dobroj organizaciji, to svjedoči i o povećanom interesu koji anarhizam danas izaziva kod širega kruga ljudi. U ta tri dana prostor galerije bio je mjesto na kojemu su ljudi hengali i dugo nakon što su pogledali sve knjige i popričali s izdavačima. Širila se dobra i slobodarska vibra, svi su bili zadovoljni - posjetitelji i posjetiteljice, izagači/ce, a bila je to i prilika za ljude koji su se do tada znali samo s foruma, mejl akcija i reakcija, da se upoznaju i na neposredniji način razmjene mišljenja, zinove, novine...

Active Distribution iz Londona, Abolishing Borders from Below iz Berlina, Cafe Libertad iz Hamburga, samo su neki od kolektiva koji su, uz brojne domaće distribucije i izdavače poput Što čitaš?, DAF, Humanita Nova, Anfema, RAI..., izlagali na 1. ASK-u u Zagrebu. Predstavljanje knjiga, projekata i kolektiva dalo je dosta široku sliku anarhizma koji se događa u regiji, ali i šire, predstavivši različite grupe s istim ciljem slobodnog svijeta za sve, koji se bazira na jednakosti, solidarnosti i socijalnoj pravdi.

Odmah na štandu do nas dvoje Beograđana s kojima cijelo vrijeme pričam na engleskom jer obostrano brijemo da smo strangeri, pa onda s određenim delayom skužimo da

ipak pričamo isti jezik. Nenad Vukmirović i Andrea Tomašević aka ***Doomsday graphics & Shaved Woman*** *dvoje su «starih» brijača sa srbijanske punk/HC scene. Andrea nam objašnjava razlog dolaska:*

Mi smo Subwar kolektiv iz Beograda, ovdje smo Nenad Vukmirović i ja - razlog što smo ovdje jest prezentacija knjige koja je prije dve nedelje izašla iz štampe. Zove se Doomsday graphics - u knjizi su zastupljeni Nešini radovi i moji kolaži u različitim tehnikama, poput tuša, kompjutorske grafike i kolaža, i različitih stilova. Knjigu je izdao francuski izdavač, štampana je u Beogradu, u nakladi od 700 primjeraka, i to je prvi put da smo svoje radove predstavili u formi knjige. Inače radimo art, fanzine, koncerte, izložbe, sito štampu, distro i radionice... Sve to u sklopu Subwar kolektiva, prilično smo aktivni i stalno se nešto dešava. Ovaj je sajam super prilika za nas jer smo došli u kontakt s izdavačima i distributerima iz cijeloga svijeta. S obzirom da smo mi iz Srbije onemogućeni da putujemo i da se krećemo, ovo nam je sjajna prilika da damo knjige na distribuciju jer inače nemamo prilike da promovišemo svoj rad. U Hrvatskoj će knjigu imati Meniga iz Humanita Nove i Strpić iz Što čitaš? na svojoj distribuciji. Adresa je **shawedwoman 216@yahoo.com**, pa mogu ljudi da se jave mejlom.

Subota poslijepodne bila je rezervirana za diskusije i prezentacije - Monteparadiso Hacklab, anarhosindikalisti iz regije, Antiautoritarni pokret iz Grčke, pokretanje LETS-a u Zagrebu, samo su neki od kolektiva i projekata koji su u dupke punoj dvorani Zelene akcije u Frankopanskoj predstavili svoj rad.

Edgar iz Monteparadisa: Došao sam predstaviti novi Hacklab koji je u Puli upravo krenuo s radom i iznenadio se brojem ljudi ovdje, zanimljivo je da ima dosta nepoznatih ljudi koji nemaju karakterističan anarho izgled - psi, dredovi, irokez; ima dosta stranaca i čini se da će sajam rasti...

Predstavljanje se bavilo slobodarskom upotrebom tehnologije; odnosno kako *povezati tehnologiju koja se sve više koristi kao sredstvo kontrole i limitiranja slobode sa slobodarskim pokretima i radikalnim aktivizmom. Odgovor se krije u upotrebi free softwarea i njegovoj primjeni na ostala područja društvenog života, skvoterskim open access prostorima, hacklabovima... O hackmeetinzima smo čuli sljedeće:* **Ne radi se samo o susretima programera, već o ljudima koji hakiraju svakodnevno od načina življenja do plaćanja računa, takozvani reality hack - svakodnevni život tako življen da si ti taj koji ima kontrolu nad njim.**

Posebno je zanimljivo bilo izlaganje ***Abolishing Borders from Below*** *kolektiva koji su na konkretnim primjerima iz prakse objasnili sve probleme s kojima su se suočavali tijekom četiri godine izlaženja, što je bila korisna priča za sve koji se bave nezavisnim medijima. ABB je pokrenula grupa istočnoeuropskih anarhista/imigranata u Berlinu kao dvomjesečni anarhistički vjesnik koji se nakon razvijanja zavidne kvalitete, kontakata i čitanosti, suočio s nizom problema: financijskih poteškoća, razvijanja hijerarhijske strukture, rodne nejednakosti...*

Muri iz Abolishing Borders from Below kolektiva

Pričao si o problemima s kojima ste se susreli u izdavanju ABB-a: organizacijskim, financijskim, ljudskim...ABB ipak ide dalje?
Napravili smo pauzu jer ritam izlaženja svaka dva mjeseca iziskuje previše para, previše rada na premalo ljudi, i na kraju se dogodilo da nas je ovaj internacionalni projekt pojeo i da smo zanemarili naše lokalne akcije. Za dva-tri mjeseca ići će novi broj - nije da smo prekinuli s radom, već nam je potreban mali odmor i restrukturiranje. U nekim će stvarima doći do promjene: u distribuciji smo previše bili ovisni o anarho punk priči; sada hoćemo bolju distribuciju koja će doprijeti do studenata, društvenih centara i šire publike. Na razni sadržaja ubacit ćemo anti system art thing, a ne samo dogmatično anarhističko gledište; također smo uspostavili kontakte s nekim drugima novinama u Berlinu - radi se o istočnoeuropskim imigrantima koji briju kritiku sistema, ali su više lijevo orijentirani.

Bojiš li se mogućih kritika, s obzirom na ovakve promjene u sadržaju i suradništvu?

Nije me briga, jer ABB je platforma za anarhističke i autonomne aktiviste s područja istočne Europe i Balkana, također i Turske. Naravno da će biti nekih anarho-sindikalističkih dogmatika koji će reći: «Zašto tiskate ovo reakcionarno sranje...» Jer postoje različiti ljudi koji pridonose ABB-u, od anarho-primitivaca iz Turske do tehno-frikova... Ali naš je cilj prezentirati na engleskom ono što se događa na anarhističkoj i aktivističkoj sceni u istočnoj Europi i na Balkanu. Mi ne držimo neku vrlo specifičnu političku liniju; svatko od nas je, naravno, ima, ali ovdje pokušavamo izgraditi platformu i otvoreni forum. Naravno da neke stvari nećemo nikada objavljivati, npr. NGO-i su posve druga priča, ali grassroot inicijative uvijek će imati svoj prostor u ABB-u. Kritike će uvijek biti, određeni ljudi će ovakvu uređivačku politiku smatrati «kolekcijom sranja»... Ali mi jednostavno izabiremo ono što postoji i što je vidljivo. Želimo dati dobar pregled onoga što se događa na ovom prostoru, što onda znači da je u nekim zemljama naglasak na, primjerice, antifašizmu, ovisno o problemima s kojima se ljudi na konkretnom prostoru suočavaju.

Utisci o sajmu?

Mislim da je ovo najvažniji sajam u regiji; međutim, imam neke kritike u vezi prezentacija: čini mi se da nije ostavljeno dovoljno mjesta za diskusiju i da bi bilo puno produktivnije da se usporedo sa štandovima događaju kratke tematske diskusije. Jer ovako je bilo previše hanging around i sve je ostalo na privatnim kontaktima; nismo imali dovoljno vremena za priču i upoznavanje na ovoj diskusijskoj razini. Ovo nije Zapad na kojemu u svakome gradu imaš hrpu ljudi, i za ljude iz istočne Europe je užasno uzbudljivo da se ovakva stvar događa u Hrvatskoj, a ne negdje daleko na Zapadu. Ova priča ovisi upravo o kontaktima koji se događaju na ovakvim sajmovima.

www.abb.hardcore.lt

Zadnji dan sajma, stižu i konspirativni Talijani s Armed Joy i drugim knjigama od Bonanna, ali se ne žele predstaviti Nulačetvorci. Valjda neka paranoja. Tražim nekog od vrlih organizatora da zajedno saberemo utiske; tu su Mario, Ankica, Strpić... Ma, Marko, ti si već toliko medijski eksploatiran da zbilja nema smisla... Odlučujem se za Ankicu, čija je knjiga «Suverenitet potreba» nedavno izašla za Što čitaš?

Ankica Čakardić, jedna od organizatorica festivala

Hej, Ankice, ajd reci nešto o sajmu, jeste zadovoljni, kakva je tebi vibra u vezi svega?

Jako smo zadovoljni; šteta što nismo mogli izaći izvan galerije, u širi prostor, da se još više ljudi upozna s ovim događanjem i vidi sajam. Bio bi pun pogodak da smo mogli izletjeti van na subotnjoj špici, ali policija nije dala potrebnu dozvolu, tražili su čak da damo popis knjiga, pa bi valjda oni odobravali šta ide, a šta ne... Prijetili su nekom kaznom od 5000 kuna, a mi nismo htjeli kompromitirati ljude koji su došli, tako da smo ostali u prostoru galerije. Galerija Nova pokazala se pravim izborom: tražili smo prostor koji je u centru grada i koji nije getoiziran. Pričala sam i s ljudima koji su došli, svima je drago da to nije neki prikriveni skvot; osim toga, već smo bili prepoznatljivi po žongliranju i muzici, ovo sada je ipak neki level koji ostatak društva prepoznaje. Procirkuliralo je brdo različitih ljudi i drago nam je da smo se maknuli iz «sekte».

Jesu došli svi najavljeni izlagači i koji je zapravo smisao sajma?

Došli su svi koje smo očekivali, nadamo se da ćemo iduće godine imati više knjiga... Sigurna sam da će sajam rasti jer se već počinje širiti glas i ljudi će saznati da je bilo dobro. Zapravo smo već stavili plakat s datumima za sljedeću godinu. Sajam je za anarhističku scenu bio neophodan, krajnje je vrijeme da se cijela priča malo digne iznad koncerata i pamfleta. Knjižara je također neophodna, možda i slobodarski studiji u budućnosti; nešto se već kuha i krećemo se u tome smjeru. Na kraju, ono što je bitno jest da su ljudi koji su došli zadovoljni. Sve je ležerno, s malo para, a sve super funkcionira...

Sajam je, uz potrebu za susretom i diskusijom koja postoji unutar anarhističkog pokreta i zajednice, ponudio drugačiju perspektivu i za ostatak društva. Osim upoznavanja sa slobodarskom literaturom koju je nemoguće nabaviti u domaćim knjižarama, sajam je pokazao i ležernu organizaciju bez hijerarhijskih struktura i proceduralnih začkoljica, a lova potrebna za održavanje skupljena je isključivo privatnim donacijama i benefit koncertima. Slobodarstvo direktno povezano sa solidarnošću i samoorganiziranjem, izvan stranih fondova i pomoći državnih institucija, opstajući na dobroj volji samih pojedinaca i želji da se čitava stvar dogodi, u konkretnoj je praksi pokazalo da je stvari moguće raditi i drugačije - slobodno, neovisno, internacionalno i kooperativno.

Koncerata i zabava za mase nije bilo, a druženje poslije programa bilo je organizirano u intimnijem okruženju ***skvota na Knežiji****; osim muzike i alkohola, bila je to prilika za never ending rasprave između sindikalista i primitivista... Političke fajtove u dugačkom hodniku skvota u koji je svaki čas ulijetao netko novi sa svojom pričom/stavom/ideologijom i zaista se za trenutak imao filing da nije baš sve nepovratno izgubljeno u nekom mega reality showu i da još ima ljudi koji mogu i hoće kreirati drugačije društvene perspektive.*

U foto albumu koji slijedi čekirajte kako je dobro zapravo bilo...

Na **http://www.ask-zagreb.org/** *saznajte sve o sajmu te o kolektivima i inicijativama koji su sudjelovali...*

Cafe Libertad iz Hamburga predstavlja konkretnu alternativu kapitalističkom uvozu kave, odnosno iskorištavanju uzgajivača i radnika na plantažama kave u zemljama "trećeg svijeta". Fair-trade (u doslovnom značenju poštena razmjena) kava koju proizvode dolazi iz zapatističkih dijelova Chiapasa u Meksiku, čime neposredno pomažu opstanak zapatističkih zajednica i njihovu borbu.

Fotke iz skvota uglavnom je radio Zoran, koji je sajam završio s razbijenom glavom zahvaljujući nekim čudnim ljudima koji već mjesecima maltretiraju skvotere, i policiji koja najčešće ne reagira, u ovom konkretnom slučaju ne dopušta snimanje i o svemu kaže: «Ovo sve ionako treba srušiti, ovo je ruglo...»

ANARHIZAM JE ISPRAVNA STRANA

Neki ljudi pokušavaju promijeniti svijet na bolje; iako ne uspiju, pa čak i propadnu, i dalje su na pravoj strani!

pričali, napisali i preveli: Infoshop Škatula

Profesor Paul Mchauln, rodom iz Republike Irske, ovih je dana posjetio Rijeku; točnije, održao je predavanje na Filozofskom fakultetu – tema: država. Dan prije izrazio je želju da posjeti Infoshop Škatulu i u opuštenijoj atmosferi malo popriča o anarhizmu, njegovim korijenima i razvoju,

Živi u Poznanu u Poljskoj i polako, ali sigurno, završava studij filozofije (predaje političku znanost), pa možemo uskoro očekivati i titulu dr. ispred njegova imena. Voli pivu, nogomet (navija za Liverpool), i predaje o anarhizmu. Zanimljivo, zar ne?

***Otkud tvoj interes za proučavanje anarhizma i predavanje o toj temi?**

Službeno, odlučio sam studirati filozofiju, pa pretpostavljam preko moje pozadine, koja uključuje i povezivanje s pank scenom, gdje sam se upoznao s "lijevim idejama", iako nisam previše znao o tome. Krenuo sam na studij, počeo čitati Marxa, mislio da ću iz toga nešto uspjeti naučiti. No, presudan trenutak koji je promijenio moj interes jest posjet Noama Chomskog mome fakultetu, na kojemu je, na mojoj prvoj godini studija, održao predavanje. To me ponukalo da počnem čitati o anarhizmu i zanimati se za njega.

***Gdje si sve predavao i kakve su bile reakcije ljudi?**

U zadnje tri godine počeo sam održavati kolegije po dva semestra, pri čemu se u prvom semestru, 30 sati, govori isključivo o anarhizmu. Reakcije ljudi bile su pozitivne, potaknute znatiželjom jer pretpostavljam da su jako malo znali o tome; no, neki su tu ideju odmah odbacili jer nisu znali na koji način mogu pohađati takav tečaj. Čini se da ovdje ljudi manje-više znaju o čemu se govori, a slična je situacija i u Poljskoj (Poznan), gdje postoji anarhistička federacija.

U Irskoj sam održao jedno predavanje o anarhizmu na katoličkom fakultetu na kojemu predajem, gdje je većina profesora smatrala da sam u krivu. To mi je također bilo jedno pozitivno iskustvo jer su ljudi na tome fakultetu bili uglavnom nezainteresirani za tu tematiku.

***Možemo li reći da je anarhizam u zadnjih 15 godina opet stekao "popularnost", bilo da je riječ o pozitivnoj ili negativnoj upotrebi?**

U teoriji anarhizma došlo je do mnogo različitih, novih utjecaja, kako zbog njegove sve veće popularnosti, tako i zbog načina na koji živimo. Jedan od meni značajnijih utjecaja bio je punk, koji je odradio puno da se preko njega proširi priča o anarhizmu, ali je on također pojednostavljen u svojim osnovnim vjerovanjima i principima, te više okrenut pomodarstvu nego želji mijenjanja svijeta! Pa i prije punka

postojali su anarhisti, iako smatram da je punk imao dosta velik pozitivan utjecaj u širenju anarhističkih ideja na način da je podizao svijest kod ljudi, otkrivao znatiželju za pomaganjem ljudima, bio inspirativan za određene ljude.
Drugi značajniji utjecaj u širenju anarhizma jest utjecaj Noama A. Chomskog, kao javne osobe koja u svojim stavovima i nastupima daje to na znanje. On je osoba koja je više bila cijenjena kao akademik (jedan je od najpoznatijih svjetskih lingvista, op.a.). Sve do sedamdesetih anarhizam nije bio predmet akademskih rasprava, a Chomsky je i u tome smislu imao veliku ulogu. Zato pretpostavljam da u zadnjih 30 godina ima sve više ljudi koji posjeduju neko znanje o anarhizmu ili barem "fashion-anarhizmu"; kroz različite publikacije koje su sada dostupne, te pojavu Interneta, ali i ostale slične utjecaje. Sve je veća zainteresiranost za razvoj svih vrsta alternativnih ideja. Stoga izdvajam tri najveća utjecaja: Internet, punk i Chomsky.

***Za tebe bi se moglo reći da preferiraš teoretičarski dio, više nego praktični anarhizam?**

Da, može se tako reći. Normalno da moram braniti ono što mi je posao, što radim, zbog čega se osjećam ugodno. Da sam bio aktivist, možda bih stekao više samopuzdanja, ali put koji sam izabrao jest podučavanje. To je možda korisno, a možda i nije.
A i nisam baš najdruštvenija osoba, sretan sam kada čitam i pišem.
Još uvijek vjerujem da je razmišljanje o određenim stvarima i iznošenje pravih argumenata društveno korisno. To nije samo samodopadnost.

***Koji je teoretičar najviše utjecao na tebe?**

Na početku, kada sam počeo čitati o anarhizmu, Chomsky, ali sada mogu reći da je Bakunjin moj anarhistički heroj.
Tu je i Bokuchin, iako se s obojicom ne slažem baš u potpunosti; no, zbog nekih ih razloga poštujem, posebno Bakunjina. Možda zato jer sam, u odnosu na druge teoretičare, najviše vremena proveo proučavajući i čitajući upravo Bakunjina.

***Znači li to da se ne može biti anarhist/ica bez znanja literarnog djela „osnivača"a narhizma (Bakunjin, Proudhon...)?**

Da, naravno da možeš biti anarhist/ica i bez znanja o Bakunjinu i ostalim "osnivačima". Izbjegavam poistovjećivanje pojma anarhist/ice prema nečijemu urođenome instinktu baziranom na psihološkom profilu, osobnosti, inteligenciji... Smatram da možeš biti anarhist/ica a da nisi toga svjestan/svjesna; prema mojoj definiciji, naime, ima ljudi koji se ponašaju poput anarhista, ali izbjegavaju uporabu te riječi i ne žele se tako javno nazivati, što u biti i nije toliko bitno. Nije bitno koje ćemo pojmove upotrebljavati, poput pojma aktivizam, koji je također na neki način određujući. U stvari, kada pričam s ljudima, mnogi kažu da su anarhisti, a ja dijelim s njima isto mišljenje, pa se opet ne nazivam anarhistom. Također imam mnogo prijatelja, i kolega, koji se slažu s mojim stavovima i razmišljanjima, pa se izbjegavaju zvati anarhistima, da budem iskren, zbog akademskih (profesorskih) razloga. Ako si profesor i ako ti je uža specijalizacija anarhizam, šanse da ćeš dobiti posao gotovo su nikakve. Dobro, možeš dobiti posao u Poljskoj, što, naravno, nije najgora stvar na svijetu, posao je ipak posao, hahahaha.

***Tvoja definicija anarhizma malo je drugačija od one uobičajene po primjeru legitimiteta anarhizma...**

U principu, ja ne prihvaćam definiciju anarhizma kao temeljno antiautoritativnog. Dobro je biti slobodouman, ali i prihvaćati legitiman (pozitivan) autoritet; u suprotnom se možeš smatrati dogmatičarom, ali ima slučajeva, možda ne mnogo (makar jedan), gdje je autoritet legitiman, što pokazuje da anarhizam sam po sebi nije antiautoritativan.
Očigledan je primjer "roditeljski autoritet" (primjer: roditelj daje savjet djetetu da ne stavlja ruku na vrelu peć jer će se opeći te mu na taj način želi dobro bez obzira na autoritet, op.a.).
Za razliku od liberala koji smatraju da treba definirati granice autoriteta, anarhistima je najvažnija njegova legitimnost, odnosno opravdanost (stoga se kod anarhista dovodi

u pitanje opravdanost autoriteta države, op.a.).
Ljudi shvaćaju anarhizam zdravo za gotovo i dogmatično, što je, po mome mišljenju, potpuno pogrešno.

***Kakva je situacija, kada je o anarhizmu riječ, u tvojoj okolini?**

Vjerojatno najaktivnija grupa u Irskoj jesu Worker's Solidarity Group. Nisam siguran nazivaju li se anarhokomunistima ili anarhosindikalistima.
Ne želim ih previše kritizirati jer su iskreno posvećeni svome radu, koji je usto i koristan, ali ja nisam anarhosindikalist, pa se s nekim njihovim stajalištima ne slažem. No, to ne znači nužno da ih smatram manje vrijednim i da zanemarujem njihov trud.
U Poznanu sam novi i scena (ljudi kojima je anarhizam blizak koriste izraz scena da bi jednom riječju opisali ljude, mjesta, događaje i slično, koji ih povezuju op.a.) mi je nepoznata, iako znam da postoji.
Jedna od studentica koja je pohađala moja predavanja i sama je aktivna. Iako na svojim predavanjima nikada nisam spomenuo da sam anarhist, ona je to pogodila. Čini mi se da je u Poljskoj scena aktivna, ali je ne mogu usporediti sa situacijom u Hrvatskoj.

***Zadnjih 5-6 godina riječ terorizam upotrebljava se za mnoge pokrete koji sebe nazivaju borcima za slobodu, stvarateljima novoga društva... Kakvo je tvoje mišljenje o Irskoj republikanskoj armiji (IRA)?**

Osnovni argument o terorizmu jest da terorizam opisuje ono što ljudi rade, a ne kakvi su zapravo.
Je li IRA bila ili jest aktivno upletena u terorizam, to je za raspravu, ali pretpostavimo da nisu.
No, ako me pitate je li IRA teroristička organizacija, za mene jest; ako gledamo na definiciju riječi terorizam, njihova se aktivnost podudara s tom definicijom.
Terorizam se objašnjava kao upotreba beskompromisnog individualnog nasilja unutar određene društvene skupine koja izaziva određenu razinu straha za ostvarivanje političkih ciljeva. Smeta li me to? Da, smeta me, iz jednostavnog razloga što smatram da je upotreba beskompromisnog individualnog nasilja moralno neprihvatljiva.
No, ta definicija može se koristiti i za druge skupine i institucije, poput države. To je neprihvatljivo, bilo da se radi o IRA-i ili npr. SAD-u. Smatram da nitko nema pravo (što možemo povezati s pojmom autoriteta) da beskompromisno ubija ljude. Osobno ne podržavam IRA-u niti državno nasilje u tome smislu.

***No, sjetimo se Italije sedamdesetih godina, kada su Crvene brigade imale totalno usmjeren cilj, dakle ubojstvo osobe, a ne napad na nevine ljude (tko uopće zna ko je nevin op.a.). Ima li opravdanja za takvu vrstu nasilja, točnije - akcije?**

Vrlo lako možemo napraviti razliku između ovakvih akcija i onih o kojima smo govorili u prethodnom pitanju. Ono što im je

zajedničko jest upotreba nasilja kako bi se postigli određeni politički ciljevi. No, poprilično je jasna razlika između ubojstva i terorizma.
Ubojstvo nije individualno beskompromisno; naprotiv, ubojstvo je upotreba nasilja prema određenoj osobi - to možda nije ili jest moralno opravdano, ali to nije ista stvar kao terorizam.
Za mene postoji opravdanje za individualno usmjereno nasilje jer nasilje u određenim situacijama može biti opravdano.

***...Znači li to da opravdavaš upotrebu nasilja na demonstracijama? Npr. taktike Black blocka?**

Ne nužno. Ovisi o tome je li njihov cilj moralno opravdan i jesu li sredstva kojima žele taj cilj postići moralno opravdana. Kod terorizma cilj, s moralnoga gledišta, nije bitan, već je bitno je li ta forma političkog nasilja moralno opravdana, a ja mislim da nije. Primjerice, smatram da je rušenje Sadamovog režima bilo potrebno, ali ne uz toliku upotrebu nasilja. Ponekad nasilje može biti opravdano!

***Tanka je granica između nenasilnog i nasilnog djelovanja. Kako bi prokomentirao uzrečicu: Akcije govore više od riječi?**

Generalno, ako hoćeš nešto postići, dobro je prvo promisliti i tako djelovati, ali to ne znači da ne moraš misliti predugo da bi nešto učinio.
Čini mi se da neki aktivisti misle da je akcija sama po sebi dobra, s čime se ja ne slažem; akciju karakterizira način izvođenja i razlog, a ne samo djelovanje. Osobno nisam za aktivističko ''čistunstvo'', niti za ono intelektualno. U principu ne postoji razlika između te dvije sfere, poprilično je jasno da moraš razmisliti prije nego što djeluješ, ali samo razmišljanje i nije neka fora. Što se tiče takvih grupa (Black block, op.a.), mislim da je takav način djelovanja, barem u većini slučajeva, kontraproduktivan. Zbog toga mnogi misle da je anarhizam ideologija za budale, da su anarhisti glupi i da je razlog zbog kojega rade takve stvari taj što njihova ideologija nije moralno i intelektualno vrijedna.

***Ima li uopće nade za anarhizam da se razvije u budućnosti ili će za «normalne» ljude ostati romantičarsko-utopistička ideja o promjeni društva na bolje?**

Općenito ima šanse za sve što ljudi stvarno žele, ali što se tiče anarhizma, problem je u tome što ga većina ljudi iz određenoga razloga ne želi, možda zato jer ne znaju što je to, možda zato jer se ne slažu s anarhizmom.
Mislim da nema prevelike nade za masovni anarhosocijalni „eksperiment".
No, s druge strane, ima nade za anarhiste koji postižu pomake u vidu educiranja, argumentiranja; ne očekujem revoluciju preko noći, zapravo mislim da je neizvediva. To znači da neki ljudi pokušavaju promijeniti svijet na bolje; iako ne uspiju, pa čak i propadnu, i dalje su na pravoj strani!
Ne treba se toga sramiti.

***Anarhizam je ispravna strana?**

Da, barem se nadam. Možda sam i pogriješio......... ☺

farewell šeki

> > govor Benjamina Perasovića na komemoraciji na Mirogoju, 10. ožujka 2005.

Ovaj nagli, prerani odlazak našeg prijatelja Šekija stvorio je gadnu prazninu, potaknuo osjećaje besmisla i očajanja. Od tuposti do gnjeva i neprihvaćanja, naša je stvarnost ovih dana prožeta odnosom prema tužnoj činjenici. Također se besmislenim čini raditi rezime života čovjeku koji je tek počinjao živjeti. Međutim, ta besmislenost, ona se počinje povlačiti ako se udubimo u naša sjećanja o dosadašnjem Šekijevom životu, o svim trenucima koje smo prošli skupa. Upravo je svaki moment njegova života, svaka situacija i vibracija, bez obzira da li životno teška ili lagodna, pokazivala u osnovi da život ima smisla.

Danas njegov kratki, ali događajima i aktivnošću bogat život, pokušavaju opisati terminima: punker, anarhist, aktivist Attacka, DJ, član RDK, student sociologije i filozofije... I to, naravno, vrijedi... Ali ja kao da ga vidim kako izgovara tekst iz jedne druge priče: «Da, gospodo, ja sam I to, I to...» Ali Šeki nije svediv na jedan ili dva ili tri pojma... Iako se sociologija i filozofija, kao i punk, dub, anarhizam, ekologija, trance, mogu uzeti kao neke odrednice, Šeki je još puno više od toga... Šeki je i vilenjak, i obzirni prijatelj s onu stranu svake ideologije.

Ovdje se opraštamo od čovjeka koji je ušao u srca mnogih, i to ne samo istomišljenika. Ipak, treba reći da Šekijev izbor ukazuje na ljude koji dosljedno u svakodnevnom životu izražavaju svoje stavove, ne sudjelujući u kapitalističkoj gramzivosti, ne sudjelujući u masovnoj proizvodnji živih bića za klanje, ne sudjelujući u muškoj dominaciji i seksizmu. Zbog poznavanja cjelokupne Šekijeve ličnosti, zbog svestranosti interesa, i iskrenosti pristupa, zbog Štakora i Sove, zbog zira i dbine, zbog Voova i Booma, manjače i čame, zbog zajedničkih zvukova, krumpira, luká i gljiva, zbog svega toga naša je bol od gubitka tako velika...

Što nam preostaje, Šeki, nego da ti zahvalimo i poželimo sretan put u svjetlost. Hvala ti što si bio s nama, hvala ti na ljubavi i razumijevanju, hvala ti što si bio dosljedno dobar i svoj, kako u elitnom okruženju, tako i u pulskom kontejneru... Hvala ti, Šeki, što nam tvoja slika i osmjeh omogućuju nalaženje smisla u ovoj teškoj situaciji, kada lešinari svijeta spektakla prostituiraju naše uspomene. Hvala ti što si sve dijelio i što nisi bio zlopamtilo. Hvala ti, prijatelju! Pleši s nama i u našim srcima, zauvijek... Počivaj u miru!

Boom Shankar, Jah Rastafari.

ANTICIVILIZACIJSKI DINAMIT

John Zerzan u Hrvatskoj

>> piše: Lela Vujanić

U intelektualnoj čaršiji izaziva podozrenje, često i podsmijeh; među običnim ljudima nevjericu i čuđenje; od akademske je zajednice ne/shvaćen kao anarhističko teorijsko nedonošče; anarhisti i ljevičari uglavnom ga mrze, a mediji su u njemu našli spektakularnog gurua novoga pokreta. Netko tko je za najveći broj ljudi definitivno too much, jedan od najkontroverznijih mislioca današnjice, anarhist iz Oregona, radikalni kritičar civilizacije i glavni teoretičar primitivizma - John Zerzan.

Nakon iskustva postmodernizma Zerzan na prvo čitanje zvuči jednostavno nevjerojatno. Jer o kakvoj biti on zapravo govori? Postmodernističko usmrćivanje čovjeka, historije i metafizike zarad malih naracija - ono što će Rorty tako šarmantno uvesti kao različite vokabulare za Zerzana je istoznačno fluidnosti kretanja brzopotrošne robe. Postmodernizam - njegovo mišljenje i njegova postfilozofija tako se pokazuju samo kao vjeran odraz sistema, zadnji cinizam, očajno i beznadno koje je kapituliralo pred kapitalizmom i oprostilo se od svakog pokušaja kritike i otpora. Zerzan je na dijametralno suprotnim pozicijama; upravo postojanje, a ne predstavljanje, neposrednost i supstancijalitet - sve od reda zastarjeli pojmovi u današnjem službenom diskursu - pojmovi su koje on ponovno uvodi u opticaj.

Ono što Zerzan opisuje totalni je crnjak: život na mjestu zločina, kriza koja se neprestano produbljava u svim sferama i očituje u pustošenju i onečišćenju prirode, nasilju protiv zdravlja i senzusa, protiv života u svim njegovim oblicima. Praznina, tuga, dosada i strepnja pojavljuju se kao osnovna stanja današnjega čovjeka, bezuslovna predaja i robovanje svim oblicima dominacije, fizičko i emocionalno discipliniranje... Elektronička pomagala tehno kulture, umjesto da nas oslobađaju i daju više vremena, zapravo nas sve više i sve tješnje drže prikovanima za posao i tehnologiju: stalno radi i stalno konzumiraj - njihovo je pravo značenje. Upravo u tehnici, civilizaciji i kapitalizmu Zerzan vidi neraskidivo jedinstvo dominacije nad prirodom i čovjekom. Poput podjele rada, tehnologija je jedna od pretpostavki sistema i upravo zato zahtjev za njenim uništenjem izaziva tako paničnu reakciju - jer dovodi u pitanje ne samo čitav sistem, nego i sve ono što čini osnovu «našeg načina života». Tu je onda i razlika između Zerzana i ljevice te raznih antikapitalističkih grupa koje su prihvaćale ekspanziju sredstava za proizvodnju i daljnji razvoj tehnologije. Primitivistička je tendencija prva koja sve to dovodi u pitanje.

Iako često percipiran kao netko tko rješenje vidi u vrlo doslovnom povratku u kameno doba, što se istovremeno koristi i kao glavni moment diskreditacije, Zerzan i primitivisti svoju inspiraciju nalaze u činjenici da su ljudi tijekom razdoblja dugoga dva milijuna godina živjeli autentično i zdravo, slobodno i nesputano, živjeli su «sada i ovdje», bez predstavljanja i simboličkih posredovanja... Promjena znanstvene paradigme u zadnjih sto godina donijela je nova otkrića o društvenom životu u prethistorijskom periodu; za razliku od uglavnom napuštene teorije o međusobnim vučjim odnosima i nužnosti uspostave civilizacije radi mira i održanja, sada se čini da se život prije pojave civilizacijskih «dobara» zasnivao na egalitarizmu, dijeljenju, relativnoj autonomiji i ravnopravnosti spolova, odsustvu organiziranog nasilja. Zerzan ponavlja Rousseauov san o plemenitom divljaku, ali ovog puta citirajući (dvadesetak po stranici) suvremene antropologe i arheologe. Za one koji ne vole regresije u prošla vremena, ovo proučavanje predcivilizacijskog života ne mora se shvatiti kao zov za pećinama, već samo kao dokaz da smo nekada znali živjeti na potpuno drugačijim osnovama - i to u puno duljem periodu.
Što Zerzan ima protiv civilizacije? Revolucija do koje je došlo u neolitu, odnosno ubrzani i antropolozima često nejasan prelazak na pripitomljavanje umjesto lovačko-skupljačkog života, podjela rada, pojava pisma, mjerenja vremena, broja i umjetnosti - odnosno, sve ono što se smatra «otkrićima», i «civilizacijskim dobrima», Zerzan vidi kao početak nezaustavljivog udaljavanja od biti i neposrednosti koje je suvremenost samo najradikalniji izraz i logičan kraj.
Jezik, broj i umjetnost zamjene su za bit u korist simboličkog; oni ne uspostavljaju značenje već ga zakrivaju; ne obogaćuju prisutnost već je proganjaju, da bi na kraju postali sistemi za sebe, determinirajuća polja svjesnosti koja zaklanjaju stvarno.

Šok koji Zerzan izaziva ne temelji se na novosti njegovih «otkrića». Sve ovo danas je uglavnom klasika; čak i Freud, iako politički reakcionaran, već je prije stotinjak godina pisao o represivnom karakteru civilizacije koja se zasniva na potiskivanju; Frankfurtska je škola to vjerojatno bolje formulirala od Zerzana. Ono zbog čega je Zerzan tako radikalan i šokantan, ono što čini razliku, zaključci su koji iz ovoga već rečenoga proizlaze. A zaključak je vrlo doslovan poziv na uništenje. U vremenu pacifikacije svih inicijativa, Zerzan ponovo afirmira pojam destrukcije. Medijski je postao poznat dajući podršku za vrijeme suđenja Unabomberu, tipu koji je osim pisanja «Industrial society and Its Future» slao pisma bombe u američke sudove. Komentirajući događaje u Seattlu, u filmu Surplus, Zerzan jasno kaže: «Korporacijski posjed najlegitimniji je cilj napada».
U nekim kasnijim intervjuima nešto je suzdržaniji po pitanju nasilja, ali još uvijek ostajući pri tome da moramo uništiti ono što tako bezobzirno uništava nas.

U HRVATSKOJ JE OD 20 DO 28. TRAVNJA.
zerzan.dzabalesku.net

Zerzan je dosad objavio tri zbirke eseja: Elements of Refusal (1989./1999.), Future Primitive and Other Essays (1994.), Running on Emptiness: The Pathology of Civilization (2002.) i dvije antologije: Against Civilization: Reading&Reflections (1999./2005.) i Questioning Technology: A Critical Anthology (1991.). Urednik je časopisa Green Anarchy, stalno surađuje s Anarchy: A Journal of Desired Armed i objavljuje u časopisima poput AdBusters. Sve su objavljene knjige anti-copyright.

biti ili predstavljati

> >JOHN ZERZAN /skraćena verzija teksta "Modern Anti-World", objavljenoga u Green Anarchy, #18, zima 2004.

> > izvor: zerzan.dzabalesku.net
> > pripremila: Vesna Janković

Danas postoji samo jedna civilizacija, jedan jedini globalni stroj za kroćenje. Stalan napor moderne da ot-čara i instrumentalizira izvan-kulturni svijet prirode, stvorio je stvarnost u kojoj više ne postoji ništa izvan sistema. Ovakva je putanja bila vidljiva već u vrijeme prvih naselja. Počevši od neolitika, sve smo se više približavali potpunom obestvarenju prirode, koje kulminira današnjim stanjem svjetske opasnosti. Zajednička je perspektiva približavanje krahu, našoj očitoj ne-budućnosti.

Danas i nije neophodno dokazivati da nijedan od zahtjeva moderne/prosvjetiteljstva (za slobodom, razumom, pojedincem) više ne vrijedi. Moderna je inherentno globalizirajuća, omasovljujuća, standardizirajuća. Samo-evidentan zaključak da će beskrajno širenje proizvodnih snaga biti fatalno zadaje konačan udarac vjeri u napredak. Super-brza kineska industrijalizacija predstavlja tek jedan slikovit primjer.

Od neolitika postojano se razvija ovisnost o tehnologiji, materijalnoj kulturi civilizacije. Kao što su Horkheimer i Adorno pokazali, povijest civilizacije povijest je odricanja. Čovjek dobiva manje nego što je uložio. Radi se o prevari tehnokulture i skrivenoj biti pripitomljavanja: rastuće osiromašenje sebstva, društva i Zemlje. A u međuvremenu se moderni subjekt nada da će obećanje još više modernosti već nekako iscijeliti njegove rane.

aerodromska kultura

Karakteristično obličje današnjega svijeta zasniva se na propasti, koja se svakodnevno pokazuje. Iako se kriza biosfere, barem u Prvom svijetu, manje primjećuje od svakodnevnog otuđenja, očaja i ulovljenosti u zamku rutinizirane, besmislene kontrole.

Postojano nestaje mogućnost utjecaja i na najsitnije događaje i okolnosti, dok globalni sistemi proizvodnje i razmjene uništavaju lokalne posebnosti, osobitosti i običaje. Nestaje ranija važnost mjesta, koju sve više zamjenjuje "aerodromska kultura", kako je zove Pico Ayer – kultura bez korijena, urbana, homogenizirana.

Moderna se zasniva na kolonijalizmu, kao što se i sama civilizacija zasniva na dominaciji. Neki bi željeli zaboraviti ili "transcendirati" taj centralni element podjarmljivanja. Poput **Andrewa Feenberga**, koji u *Alternative Modernity* (1995.) piše: "Tehnologija nije vrijednost koju se mora prihvatiti ili odbaciti, nego izazov da razvijamo i multipliciramo svjetove bez kraja." Trijumfalni svijet tehnicističke civilizacije – nama poznat kao modernizacija, globalizacija ili kapitalizam – uistinu se nema razloga bojati takve prazne neodređenosti.

Paradoksalno, većina suvremenih društveno-analitičkih radova pruža argumente za optužnicu protiv modernog svijeta, ali odbijaju suočiti se s rezultatima svojih analiza.
David Abramova *The Spell of the Sensuous* (1995.), na primjer, pruža vrlo kritički pregled uzroka anti-životnog totaliteta, da bi završila s apsurdnim zaključkom. Adams zaključuje da je to kretanje prema ponoru ipak "organsko", te će prije ili kasnije prihvatiti gravitaciju i vratiti se zemlji. Zapanjujuće neodgovoran zaključak.

Hans Georg Gadamer u *The Enigma of Health* (1996.) savjetuje nas da "postignuća modernog društva, s cijelim njegovim automatiziranim, birokratskim i tehnološkim aparatom, vratimo u službu fundamentalnih ritmova koji održavaju pravi poredak tjelesnog života". A devet stranica prije, Gadamer pokazuje da upravo taj aparat objektifikacije proizvodi "nasilno otuđenje od nas samih".

Osim dvoličnosti bezbrojnih polu-kritičkih "teoretičara", tu je i težina neopravdane inercije: bezbrojni glasovi koji govore da je modernost neizbježna i da se trebamo suzdržati od njezina preispitivanja. I ne čudi sveprisutnost nostalgije te strastvene čežnje za svime što je otrgnuto iz naših života. Gubitak se svakodnevno gomila, skupa s pobunom protiv vlastite iskorijenjenosti, pozivajući na povratak zavičaju. No, kako da se izvučemo iz ovoga broda smrti? Sama nostalgija nije dovoljna. Najveća zapreka prvom koraku k emancipaciji toliko je očigledna, koliko i duboka. Ako prvo dolazi razumijevanje, tada mora biti jasno da se ne može prihvatiti totalitet, i istovremeno formulirati autentičnu kritiku i kvalitativno drugačiju viziju tog totaliteta.

Vraćam se sjajnoj **Walter Benjaminovoj** alegoriji smisla moderniteta:

Njegovo je lice okrenuto prošlosti. Tamo gdje mi vidimo niz
događaja, on vidi samo jednu jedinu katastrofu, koja gomila
ruševinu na ruševinu, vitlajući ih pred njegova stopala. Anđeo
bi rado ostao, probudio mrtve i ucjelovio ono što je razbijeno.
Ali oluja puše iz raja, zaplićući se u njegova krila takvom
snagom, da ih više ne može sklopiti. Oluja ga nepovratno nosi
u budućnost, kojoj je okrenuo leđa, dok gomila krša pred njim
raste do neba. Ovu oluju mi zovemo napredak. (1940.)

Nekada davno ova oluja nije bjesnjela, a priroda nije bila neprijatelj kojega treba pokoriti i ukrotiti, pretvarajući sve u surogat. No, mi putujemo povećanom brzinom k sve većem otrežnjenju, čiji osiromašeni totalitet ozbiljno ugrožava i život i zdravlje.
Sistemska kompleksnost fragmentira, kolonizira i pogoršava svakodnevni život. Podjela rada, koja je njezin pogon, nagriza ljudskost u njenoj biti, onesposobljujući nas i pacifizirajući. Specijalizacija koja nam daje iluziju kompetentnosti jest ključ pripitomljavanja.

Tužna je činjenica da akumulirana šteta uzrokuje rasprostranjeni gubitak optimizma i nade. Odbijanje raskida s totalitetom okrunilo je i učvrstilo ovaj samoubilački pesimizam. Samo vizija potpuno nedodirnuta trenutnom stvarnošću može voditi naše prve korake k oslobođenju. Ne smijemo si dopustiti da nastavimo funkcionirati po neprijateljevim uvjetima.

Marx je opisao moderno društvo kao stanje "permanentne revolucije", stalnog, inovativnog kretanja. Postmoderna ponavlja već viđeno, dok ubrzana promjena svodi sve ljudsko (poput naših najbližih odnosa) na prolaznost i izgubljenost. Postmoderni mislioci pretvorili su stvarnost ovog kretanja i fluidnosti u vrlinu, slaveći neodlučnost kao univerzalni uvjet. Sve je u kretanju, slobodno od konteksta; svaka slika ili stajalište jednako je nevažno ili ispravno, kao i svako drugo.

Sama stvarnost, koja je više nego ikada totalna i globalna, ismijava odustajanje od ovog pokušaja da se zahvati logika sistema u cjelini. Takav stav protu-totaliteta, uz gomilu zabranjenih područja mišljenja, zapravo je sramotna prijevara. Predaja postmodernista točan je odraz osjećaja bespomoćnosti koji prožima kulturu. Etička ravnodušnost i estetska zaokupljenost samim sobom udružuju se s moralnom paralizom u postmodernom odbacivanju otpora. Stoga ne čudi da ne-zapadnjaci poput **Ziauddina Sardana** *(Postmodernism and the Other, 1998.)* smatraju da postmoderna "čuva – zapravo pojačava – sve klasične i moderne strukture opresije i dominacije".

Ova kulturna moda neće još dugo. Ona je ipak samo posljednja maloprodajna ponuda na tržištu reprezentacije. Samom svojom prirodom simbolička kultura proizvodi distancu i posredovanje, kao pretpostavljeni neizbježni teret čovjekova položaja. Sebstvo je uvijek bilo samo jezična varka, kaže **Althusser**. Osuđeni smo na to da ne budemo ništa više od instrumenta kroz koji jezik autonomno teče, obavještava nas **Derrida**.

Ishod imperijalizma simboličkog jest tužna svakodnevica u kojoj ljudsko otjelovljenje ne igra bitnu ulogu u funkcijama uma i razuma. Dapače, životno je važno protjerati svaku mogućnost da su stvari ikada bile drukčije. Postmoderna rezolutno zabranjuje pitanje ishodišta, pomišljanje da nismo uvijek bili definirani i postvareni simboličkom kulturom. Računalna simulacija posljednja je riječ reprezentacije, a njezina bestjelesna moć mašte sukladna je upravo središnjoj biti modernosti.
Doba virtualne komunikacije koincidira s postmodernom abdikacijom. Bijedna i jeftina umreženost ima analogiju u fetišizaciji stalno-mijenjajućeg, propadajućeg tekstualnog "značenja". Progutana u okolini koja sve više postaje ogromni agregat simbola, dekonstrukcija prihvaća taj zatvor i objavljuje da je to jedini mogući svijet. Međutim, obezvređivanje simboličkog, uključujući nepismenost i cinizam prema narativnom općenito, može dovesti u pitanje cjelokupni civilizacijski projekt. Neuspjeh civilizacije na toj fundamentalnoj razini postaje vidljiva koliko i njezine smrtonosne i multiplicirajuće posljedice za osobnost, društvo i okolinu.

"Rečenice će biti osuđene na muzej, ako ispraznost pisanja opstane", predvidio je Georges Bataille. Jezik i simboličko preduvjeti su spoznaje, prema Derridi i drugima. A ipak istovremeno vidimo sve manje razumijevanja. Prividni paradoks proždiruće dimenzije reprezentacije i smanjujuće količine smisla navodi na sumnjičavost prema prvome – prvo sumnja, a onda subverzija.

Izmučeni informacijskom bolešću i groznicom vremena, naš je izazov da razbijemo kontinuitet povijesti, što je Benjamin shvatio u svojim posljednjim i ponajboljim razmišljanjima. Prazno, homogeno, uniformno vrijeme mora prepustiti mjesto jedinstvenosti ne-razmjenjive sadašnjosti. Povijesni napredak sačinjen je od vremena, koje se postojano pretvaralo u čudovišnu materijalnost, vladajući i mjereći život. "Vrijeme" ne-pripitomljavanja, ne-vrijeme, omogućit će svakom trenutku da bude pun svjesnosti, osjećaja, mudrosti i očaranosti. Prava mjera stvari bit će ponovno uspostavljena kada vrijeme i drugi posrednici simboličkog odlete. Derrida, zakleti neprijatelj ovakve mogućnosti, zasniva svoje odbijanje prijeloma na prirodi i navodnom vječnom postojanju simboličke kulture: historija ne može prestati jer stalna igra simboličkog kretanja ne može nestati. Ovaj auto-da-fé trebao bi biti dokaz protiv prisutnosti, autentičnosti i svega što je direktno, utjelovljeno, posebno, jedinstveno i slobodno. Uhvaćenost u zamku simboličnog samo je trenutačno stanje, a ne doživotna kazna.

Ovaj je svijet prepun slika, simulacija – rezultat izbora koji se čine neopozivima. Naša je vrsta u nekoliko tisuća godina razorila zajednicu i stvorila ruševinu. Ruševinu zvanu kultura. Veze bliskosti sa zemljom i jednih s drugima – mimo pripitomljavanja, gradova, rata, itd. – pokidane su; no, mogu li se iscijeliti?

Pod znakom jedinstvene civilizacije, svima naočigled, pokrenut je potencijalno fatalan juriš na sve što je živo i osobeno. Globalizacija je samo intenzivirala ono što se događalo puno prije moderniteta. Neumorna, sistematična kolonizacija i uniformnost, pokrenute odlukom o kontroli i pripitomljavanju, sada imaju neprijatelje koji ih jasno vide, kao i kraj koji one donose, ukoliko ne budu poražene. Izbor na početku povijesti bio je, kao i danas, između postojanja nasuprot reprezentaciji.

Gadamer propisuje lijek, koji se u osnovi svodi na obnavljanje svega što pripada prirodi. Iscjeljivanje znači otklanjanje svega što djeluje protiv prekrasnog svojstva života da se sam obnovi. Vjerujem da je duh anarhije sličan. Maknimo sve što nam zaprečuje put i sve je već tu, čeka na nas.

KOMIKAZE

▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶

REPORT Komikaze na Rdečim zorama /8.–12. 3. '05
Ljubljana / Metelkova mesto / klub SOT24,5

ALTERNATIVNE ENERGIJE 2 lica političke korektnosti

>> piše: Ivana Armanini

Slovenija ima čak dva radikalno feminističko-lezbijska festivala godišnje, oba u Ljubljani: Mesto žensk i Rdeče zore. Velik je nesrazmjer između «slobodarskog duha» slovenske politike u femino i gay pitanjima u odnosu na probleme «malih ljudi» (izbrisani) i ljudska prava manjina (ksenofobija nije slučaj u Metelkovoj; multi-kulti duh osjeća se na svakom koraku i veoma je specifičan za ovo mjesto čak i u europskim standardima). Takvi nesrazmjeri čine situaciju pomalo groteskmom i konceptualno nasilnom. Atmosfera festivala bila je problematična. Nabubrjelo osjećanje ženskosti agresivno se razmahalo izokrenuvši se u slavu «ščegetaučeka» /klitoris na slovenskom/, gdje je dovoljna povlastica posvećenih njime da bi sudjelovali u slavi, i gdje nije vidljiva nikakva druga koncepcija niti kritička selektivna moć. Sadržaj upravo završenog festivala tako se pretvorio u sajam «rdečih ščegetaučeka» koji se koriste (omraženim nam) «muškim» sredstvima sile, moći i vulgarizma da bi zavladali i bili priznati. Tako smo se ponovo našli «na putu energija nasilja» (u konačnom sagledavanju dominacije dosadašnjeg patrijarhalnog modela: oružja, ratova i – samouništenja?), ali sada u apsurdnoj postavi žena koje glume muškarce ne bi li postale žene. Zanimljive su i originalne bile izvedbe teatra iz Srbije «Act Woman», grafički dvojac «Doomsday graphics» i projekt «Kulturna tržnica» Anne Ehlemark - čast iznimkama. :) Jedino što vam ostaje nakon ovakve manifestacije jest da s gađenjem promotrite sebe kao «ženu» i tiho se povučete u pitome pasivne vode i rađate djecu s kuhačom u rukama i feredžom na glavi. Ili osmislite neku opozicijsku parodijsku akciju te tako izrazite svoj protest.

Kolektiv Komikaze pozvan je na ovaj fest vjerojatno iz razloga nekog žešćeg nesporazuma. Sa mnom (kao vodiljom projekta Komikaze) doputovao je i Goran koji je vrlo uspješno odigrao ulogu «Dunje» te se kao ona predstavljao, potpisivao i davao intervjue. Naravno da se ova travestija odigrala bez maske i kostima, direktno tako komentirajući atmosferu oko nas. Sama diverzija bila je najavljena i graffiti-plakatima u obliku obrušavajućih gorućih aviona s natpisom Komikaze te otvorenom strip-radionicom na kojoj su svi sudjelovali ravnopravno, neovisno o spolu, rasi, naciji i generaciji. Dogodila se nevjerojatna polifona radioničarska struktura smixana od dvadeset ljudi iz čak 11 država: Kurdistan, Albanija, Bosna, Švedska, Slovenija, Portugal, Francuska, Srbija, Hrvatska, Iran i Kosovo! Radionica je koncipirana otvoreno, bazirana na likovnom sluhu i gotovim scenarijima napisanima po pričama Daniila Harmsa. Pravila igre su sljedeća: tekstovi su samo predlošci za kreativnu ekspresiju i cilj je da što više ljudi bude uključeno u crtanju izabranih kadrova 1 ili 2 table čija je jedina vezna točka scenaristička nit. Ovakvo stilsko eksperimentalno šarenilo i vizualni diskontinuitet nastao grupnom interakcijom u završnoj montaži rezultira svježom humanom porukom jedinstva različitosti gdje je «drugačije» izraženo na stripovski način. Likovni je jezik apstraktniji, igra plohe i mrlje dominira nad 3D modelacijom te se u svojoj ogoljenosti, oslobođen civilizacijskih taloga, približava govoru djece i «divljaka».

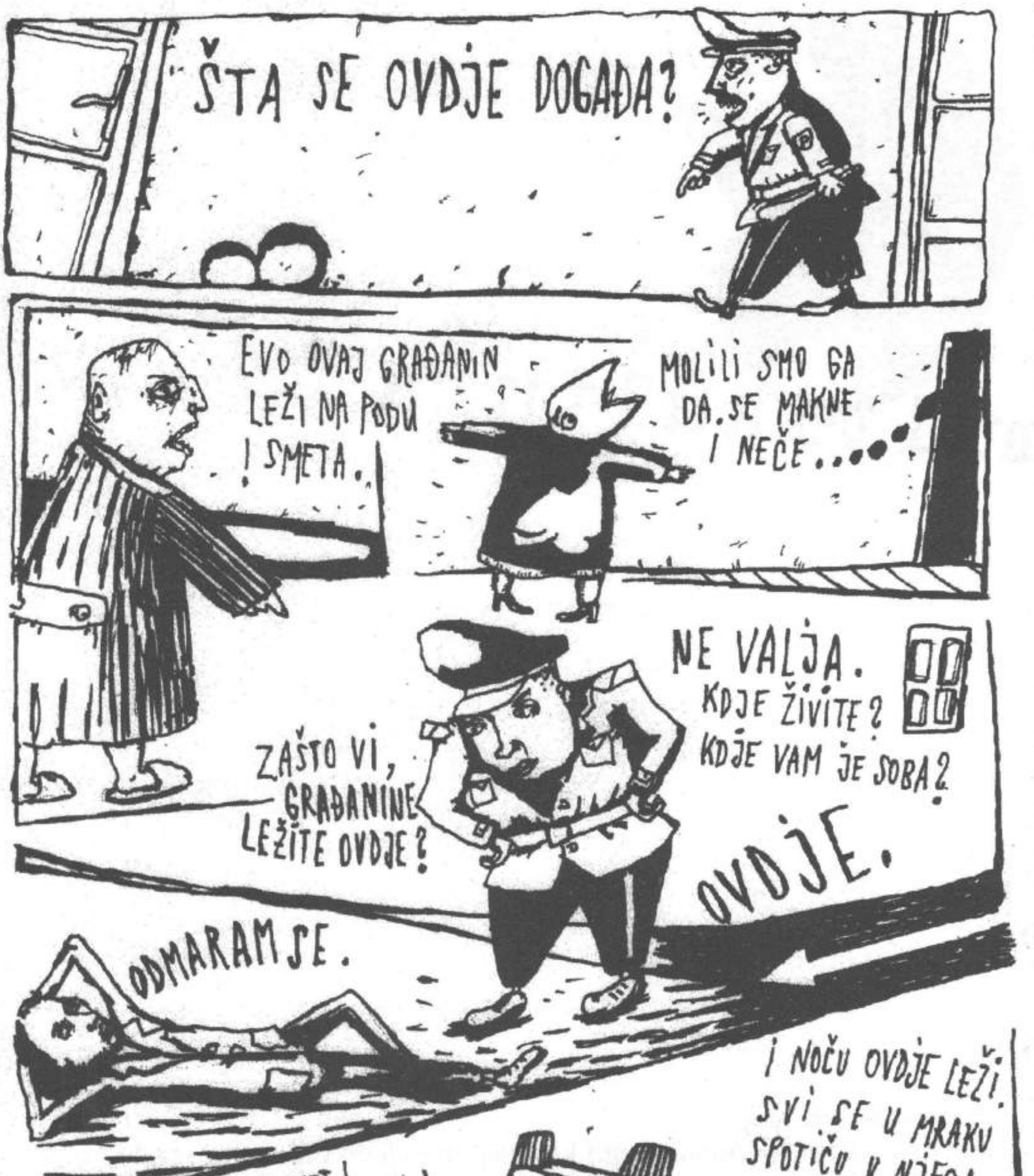
Jedini profesionalni strip autor ove radionice, Slovenac Andrej Štular, nije se uključio u interaktivnu igru, ostavši u čvrsto definiranoj autorskoj poetici. Njegov strip također koristi zadani scenarij, ali na klasičan, linearan način. Karakteri, scenografija, kostimografija i psihološki profili zadani su već u prvome kadru i priča teče logično. Stvorena je 3D iluzija nalik kazališnoj predstavi, strogo kontrolirana i profesionalno ozbiljna. Iako ovo nije bio cilj igre, nastali strip objavljujemo da bismo naglasili različitost u pristupu i rezultatu. Autor je dugo u noć razrađivao svoja pravila, čak i za vrijeme koncertnog dijela festivala u kojemu smo se mi ostali nastavili družiti u ispovjednom tonu.

Budući da su većina radioničara bile «manjine», nezaobilazna su tema bila njihova ljudska prava, odnosno ne-prava, te egzistencija na rubu zakona. Najradikalniji je bio autor iz Kurdistana koji je za konflikt s policajcem (fizičke povrede) dobio 14 godina (četiri je odležao, sudski je proces trenutačno u preispitivanju, a na radionicu je došao po nagovoru svog cimera iz doma).

Svim je medijima prethodio poziv s naglašenim osporavanjem potrebitosti bilo kakvih crtačkih vještina i manira pri stripovanju kako bi se izbjegla krutost filmova na koje smo navikli i koje smo prihvatili kao «svoj izraz», neovisno o tome crtamo li oduvijek ili od danas. Slovenski mainstream autori osjetili su se osobno prozvanima ovim idejama jer «čemu se oni onda trude crtati sve te godine kada, eto, crtat može svatko, i kakvo je to obezvređivanje njihovih napora». Obznanili su nam da «ćemo vidjet mi još i da pripremaju žestok odgovor». Bdw, slovenski mediji full prate strip-događanja i iznenadila nas je velika medijska pažnja. Tako da ne bi čudilo da se konfliktna rasprava na ovu temu i nastavi... A mi smo unutar «ženskog» festivala napravili sjajan fanzin u čast sveprisutne ženske yin-energije. :)

MIŠINA POBJEDA
Daniil Harms
andrej štuiar
USTAJ MIŠINE!
Nečv
AKO NE USTANEŠ. NATJERAT ĆU TE!
Nećeš
VI SE VJEČNO VALJATE PO PODU U HODNIKU I SMETATE NAM DA PROLAZIMO
smetao sam i smetat ću.
ZOVI POLICIJU!

ŠTA SE OVDJE DOGAĐA?
EVO OVAJ GRAĐANIN LEŽI NA PODU I SMETA.
MOLILI SMO GA DA SE MAKNE I NEĆE....
ZAŠTO VI, GRAĐANINE LEŽITE OVDJE?
NE VALJA. KDJE ŽIVITE? KDJE VAM JE SOBA?
OVDJE.
ODMARAM SE.
I NOĆU OVDJE LEŽI. SVI SE U MRAKU SPOTIČU V NJEGA.
NEMA ČAK NI KREVET! JAVNO SE VALJA NA GOLOM PODU!
stanar 1, stanar 2, stanarka, policajac
soba
IT WILL BE CONTINUED

osovine dobra

osovine dobra
osovine dobra

multikultura

>> priredio: Vid Jeraj

«Osovine dobra» zamislio sam kao feljton koji će u četiri nastavka predstaviti bliskoistočne zemlje, Afganistan, Irak, Iran i Siriju, iz kojih svakodnevno pod geslom uvođenja zapadnjačke demokracije u bivše diktature stižu slike ratnih grozota. OK, diktature neka prestanu, ali kakve su to priče o demokratskim izborima? Nisam politički komentator, ali ni politički komentatori u zemlji nisu reagirali. Možda oni misle da ne moraju, ja mislim da moram.

Svi koji su odrasli u Hrvatskoj početkom devedesetih prisjećaju se da je katodna cijev sa satelita svakoga dana skidala novu užasnu sliku o ubojstvima i razbojstvima. Petnaest godina poslije vijesti su još okrutnije i nemilosrdnije; slušamo kratke priče o tome kako je bombaš samoubojica odnio toliko i toliko ljudskih života, dok podataka o odvijanju ljudskih sudbina u ratnom kaosu – nema.

DRUKČIJI IRAN /U 13 SLIKA/

Međunarodni mirovni institut u Oslu u svom godišnjem izvješću navodi kako je Islamska republika Iran sve snage svoje vanjske politike usmjerila na dokidanje stalnog pritiska i vanjske izolacije koju su mu nametnule SAD. Brižnim razvojem političkog dijaloga s Europom i stvaranjem ugleda na svjetskom energetskom tržištu, službeni Teheran pokušava izbrisati imidž «bahate» države koja pripada «osovinama zla». Odnos s Rusijom u tome je smislu Iranu vrlo važan, budući da su uvoz oružja i sporazumi o nuklearnom naoružanju naišli na oštru kritiku Amerikanaca.

Slike iz svakodnevice

Prva: Srkanje čaja

U Iranu se pije puno čaja, iako se do prije nekih 120 godina pila isključivo kava. U Teheranu još uvijek ima puno kafedžinica, zovu se *«kahve konel»*; *«kahva»* znači «kava», kao i kod nas. Neki je iranski političar prije 120 godina donio sjeme čaja, preko Istočnoindijske čajne kompanije (East India Tea Company), čime je upropastio običaj pijenja kave u Iranu. Zato danas svi piju čaj. «Pijem čaj pet puta dnevno, ali volim kavu, posebno zbog okusa koji liježe na jezik.» *Johangir Almasi*

Ispijanje čaja u Iranu poseban je ritual. Iz samovara u čajnik natočimo gustu tekućinu čaja koju potom razrijedimo vrućom vodom. Mješavinu malo promiješamo i podijelimo međusobno tako da je rastočimo po šalicama onih koji zajedno piju čaj. Uz šalice dobijemo i duboke tanjuriće u koje onda ulijevamo čaj da se brže hladi. Uzmemo kocku šećera, stavimo je u usta i položimo na jezik te iz tanjurića srčemo čaj kroz tu kocku šećera. Ritual srkanja odvija se brzo, tek pukih nekoliko minuta.

Druga: Manija prema mobitelima

Prema usporednom istraživanju što ih je provela nekolicina korporacijskih mogula koji drže mobilne mreže, Hrvati su najveći potrošači SMS poruka u Europi. A priča se da i manija Iranaca prema mobitelima poprima strašne razmjere. U javnosti svi viču dok komuniciraju mobitelima, što ometa inače miran i meditativan svakidašnji život i privatnost pojedinaca, kada, recimo, mobitel i njegova nasilna upotreba narušavaju običaje i rituale, promijene mirnoću u džamiji i tradicionalni odnos Iranaca prema molitvi i duhovnosti. Mobitel oduzima tu privatnost, iako je u današnjem svijetu nužan baš koliko i kompjutor.

Treća: News grupa - intima

Kako Google podržava i dopisivanje arapskim pismom, pronašao sam samo jednu iransku news grupu na kojoj se mladi, dečki i cure, dopisuju latinicom. I izmjenjuju vlastite intimne poruke i fotografije, svojih tijela, svoje ljepote ili posebnog dijela tijela, traže seksualne partnere i slično. Mlađi su slobodniji po pitanju seksualnosti, a smatra se da do toga dolazi zato što svoja tijela ne mogu otkriti na ulici, budući da je religija snažnija od zakona; religija je uvjerenje. Ako djevojka ima lijepe grudi, ona ih ne može istaknuti, već ih mora pokrivati jer su intimni dio tijela, ali je shvatila da ih obnažene može podijeliti pomoću mobitela.

Četvrta: Seks = dijete

Seks je u iranskim obiteljima privatna stvar između muškarca i žene, do koje dolazi

kad se zaljube jedno u drugo. Kada dođe do tog odnosa, onda dečki idu u krevet s djevojkom, da naprave dijete, što smatraju «čistim značajem ljudskosti».

Peta: Lica žena ogrnuta velom

Na televiziji su lica iranskih žena ogrnuta velom jer se iransku televiziju smatra licem Islamske Republike Iran. S druge strane, u kinu se, dakle na filmu, mogu pokazivati bez vela, do čega dolazi zato što su kino-filmovi u vlasništvu privatnih produkcijskih kuća; znači, to je vid neovisnosti poduzetništva.

U kadru kino-filma «Mrtva priroda» Sohraba Šahida Salesa, koji prikazuje razgovor supruge sa svojim suprugom, žena na svome licu ne nosi veo sve do trenutka kada susreću nove likove. Tada žena stavlja veo kako bi sačuvala svoju privatnost. U filmu «Oblak i sunce» Mahmuda Kalarija lice redateljice je bez vela jer žena pritom demonstrira emancipirani društveni položaj. Oba su filma prikazana u sklopu Tjedna iranskog filma.

Šesta: Suvremena umjetnost

Muzej suvremene umjetnosti u Teheranu u svome fondu ima poznate slike Picassa, Moneta i Warhola, koje je muzeju poklonila princeza Fara, supruga Mohamada, nasljednika Reze Pahlavija. Poznavala je i pomagala suvremene umjetnike širom svijeta. Kulturnjaci njenog vremena jako su je cijenili zbog toga što su takvi njeni postupci imali utjecaj na političku percepciju kulture. Na službenoj stranici teheranskoga Muzeja suvremene umjetnosti nalaze se slike mladih iranskih slikarica, bez vela preko samoga lica, kao primjer da dolazi do promjena u društvu.

Iranska umjetnica i feministica Širi Nešat, koja živi u emigraciji u New Yorku, u svojemu radu često koristi i referira se na položaj žena u današnjem Iranu, koji je u najmanju ruku slojevit, ako ne i liberalan.

Sedma: Organski digitalni sustav

Golan Levin, autor projekta «Dialtones», izvedenog na festivalu Ars Electronica 2001., ističe kako je iranski inženjer elektrotehnike Jasmin Sohravardi odigrao ključnu ulogu u postavljanju projekta. Sohravardi je u samo tri tjedna izumio sučelje kojim je spojio 200 mobitela u jedan organski digitalni sustav, nakon što su već autori projekta probili sve rokove.

Osma: Teheranski filhamoničari

Iranski dirigent, emigrant Nader Mašajekis, doveo je 2004., u suradnji s Muzičkom omladinom Austrije, Teheransku filharmoniju u Beč. Projekt je potaknut radi kulturne suradnje, te je bio zanimljiv susret azijske i europske kulture. Plan je bio da Filharmonija na svršetku održi koncert kojim bi se predstavili i austrijskoj kulturnoj javnosti.

Kroz tjedan dana Mašajekis je s orkestrom trebao uvježbati i izvesti svoje skladbe. Međutim, filharmoničari se na jutarnjim probama nisu pojavljivali na vrijeme. Dolazili su između 9 i 11 sati, kako tko i kako kad. Nitko od nositelja projekta nije im uspio nametnuti svoj autoritet kako bi barem probe protekle u redu. Naposljetku, ne mora se isticati da je organizacija cijeloga programa bila vrlo skupa, i trebalo ju je izvesti u ograničenom razdoblju, zbog čega se striktno trebalo držati rasporeda.

No, to nije bio jedini «problem». Na površinu je izišla i strast Iranaca prema mobitelima. Daleko od kuće problem je potenciran jer su svi nekoliko puta dnevno zvali svoje rođake i prijatelje – u Iran. Što i ne bi bilo problematično kada se ne bi potpuno slobodno na njih javljali usred probe s orkestrom. Tek što bi se svi skupili da makar pročitaju skladbu, počeli bi zvoniti

mobiteli, a glazbenici su odgovarali na njih – zbog čega se ništa nije odvijalo po planu.

Deveta: Gostovanje njemačkog ansambla

Njemački «Ensemble Integrales» održao je u proljeće 2003. koncert u Teheranu, na poznatom glazbenom festivalu koji je prvi put bio otvoren i za nastup stranaca. Na njihovoj službenoj stranici saznajemo kako je dolazak Nijemaca, a i koncert, bio popraćen s velikim zanimanjem. Članovi ansambla održali su i dvije odvojene radionice – za iranske glazbenike i glazbenice. U tekstu se spominje kako se neki scenski majstor poprilično naljutio na jednu Iranku kada je otkrila dio šake dok je svirala svoj instrument.

Deseta: Ćirina ekscesivna ljubav

Nogometni trener Ćiro Blažević u Hrvatskoj je slavljen netom osvojivši broncu na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Francuskoj. Nakon toga je zaboravljen i sljedeću je sezonu proveo kao izbornik nogometne reprezentacije Irana. Tamo je, kako sam kaže, doživio «ekscesivnu ljubav». «U Iranu su zbog mene zaustavljali promet, vadili me iz auta, nosili na rukama i slavili me. To mi nijedan narod, u zemljama u kojima sam živio, nije priredio. Istu popularnost i poštovanje doživljava sad i moj nasljednik Ivanković, koji je uoči našeg Uskrsa, a tjedan dana nakon iranske Nove godine, imao sreću donijeti pobjedu Iranu nad nogometnom reprezentacijom Japana. Gdje ste još dosad čuli da na utakmicu nacionalne momčadi dođe 100.000 ljudi i pritom ih petoro umre od sreće zbog pobjede?»

Nadalje, Blažević govori kako se ljubav Iranaca prema svome očituje u svemu. «Iranci su najsrdačniji i najvjerodostojniji narod na svijetu, ponosni su i toliko uživaju u domaćoj kuhinji da im nijedno strano jelo ne može nadomjestiti njihovo. Često sam preko ljudi na položaju pokušavao doći do neke zapadnjačke hrane, ali nitko je ne jede, jer toliko vole svoju.»

Jedanaesta: Afganistanski heroin

Prema izvješću UNODC-a, UN-ove organizacije za droge, u Iranu živi 3,7 milijuna ovisnika o afganistanskom heroinu, državi s kojom Iran dijeli istočnu granicu.

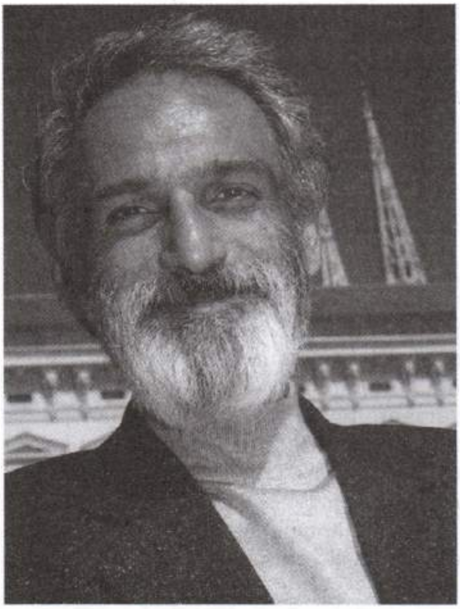
Dvanaesta: *Tombak* ili *zarb*

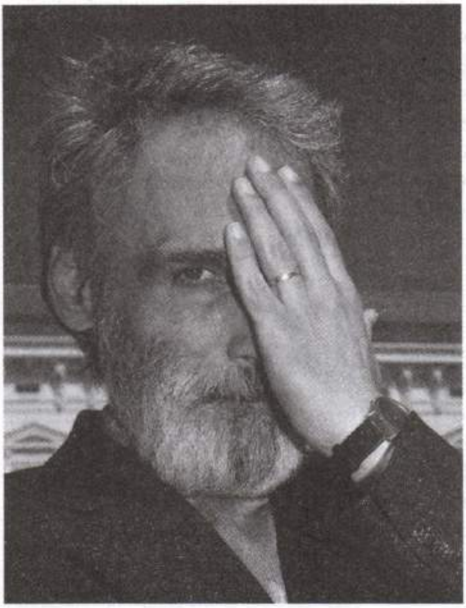
Jaki Liebezeit, bubnjar grupe Can, izjavio je u nekom intervjuu da je njegov, ritamski asimetričan način sviranja, inspiriran glazbom Bliskoga istoka. Pri sviranju tzv. frame druma, recimo «obruč-bubnja», instrumenta porijeklom iz Mezopotamije, svirač se koncentrira na minimum zvuka – bas zvuk *«dum»* i njegov maksimum - visoki zvuk koji zvuči *«tak»*. Vrste iranskih udaraljki koje imaju iste karakteristike zovu se *«tombak»* ili *«zarb»*.

Trinaesta: Širin Ebadi

Nobelova nagrada za mir 2003. dodijeljena je Iranki Širin Ebadi, što je izazvalo negodovanje službenog Teherana. Ebadi je odlučila nastaviti svoj rad. Uloga žene u javnom životu države sve je izraženija. Tako su studentice prošle godine prvi put u povijesti bile brojnije od studenata na sveučilištima. S druge strane, porast sitnog kriminala, a pogotovo ženskog, poput džeparenja i sličnog, uvjetovao je uvođenje ženske postrojbe koja se bavi kriminalitetom žena, o čemu su nedavno izvijestile sve medijske agencije.

Snimio bih film o sličnostima hrvatske i iranske kulture

Vjerujem u umjetnost i vjerujem da je ljudi ponajprije moraju razumjeti

>> napisao: Vid Jeraj
>> snimio: Tomislav Miletić

Iranski glumac i redatelj Džahangir Almasi posjetio je Zagreb u sklopu Tjedna iranskog filma održanog u Filmskom centru Tuškanac od 7. do 12. ožujka. Posjet mu se poklopio s posjetom iranskog predsjednika Hatamija hrvatskom predsjedniku Stipi Mesiću. U sklopu Tjedna održao je i predavanje na zagrebačkoj Akademiji dramskih umjetnosti, radosno i angažirano odgovarajući na pitanja radoznalih studenata. Almasi je, naime, i cijenjen pedagog koji predaje na nekolicini iranskih filmskih akademija.
Glumom se počeo baviti već kao dječak, e da bi studirao političke znanosti i filozofiju, doktoriravši iz estetike istočnjačke filozofije, koju je predavao na sveučilištu u Amsterdamu kao gostujući profesor. Osim društvenih i humanističkih znanosti, studirao je i kemiju.
Kao slobodni umjetnik, surađuje i u međunarodnim koprodukcijama, primjerice s njemačkom TV-kućom ZDF. U svojoj je zemlji često član žirija filmskih festivala, između ostalog i festivala u Teheranu. Njegovi su filmovi prikazivani na filmskim festivalima u Cannesu, Istanbulu, Montrealu i Mannheimu, gdje su odnijeli i neke nagrade. Također je predsjednik udruge iranskih filmskih glumaca. Od poznatijih naslova izdvajamo «Naronay», «Bani Chau» o Kurdima, «Poor Lover», «Portrait Of Love», «Monster», «Red Wind». Iako su ga za razgovor vrbovali i 24 sata i Arena, za svoga boravka u Hrvatskoj dao je intervju samo nama. Razgovor je obavljen na brzaka, fantastično potrganim engleskim, netom uoči njegova povratka u Teheran.

04: Budući da naši čitatelji ne znaju previše o iranskom jeziku, možete li nam reći što vaše ime konkretno znači?
JA: «Džahan» se prevodi kao «svijet», dok «-gir» i «almasi», zajedno, znače «onaj koji će osvojiti».

04: Nadopunjuju li se u vama, s obzirom na vaše obrazovanje i iskustvo, glumac i mislitelj?
JA: Budući da sam danas u poziciji da budem kritičan prema politici, političkim znanostima, vođama i svemu ostalom, da vam iskreno kažem, mislim da razlika ne postoji.

04: Kako ste uopće postali glumac, budući da ste studirali nešto sasvim drugo?
JA: Otkako sam dječak, dakle još u petoj godini, moj je otac radio kao željezničar i zbog toga smo živjeli po mnogim gradićima. U to sam vrijeme pohađao tečajeve jedne organizacije koja se brinula za djecu, koju je vodio g. Džudai koji me zamolio da se pridružim njegovoj skupini, i tako sam stekao prva iskustva glumeći Džamašidekeija, jednog od starih kraljeva iz iranske mitologije. Glumio sam njegov lik u dječačkoj dobi. To sam iskustvo zadržao i kroz osnovnu i srednju školu; u srednjoj sam školi već pisao i razmišljao o tome kako ću i ja biti slavan poput ostale djece koja su se već pročula igrajući nogomet i košarku. Na taj sam način razmišljao o umjetnosti. Međutim, **tek sam na sveučilištu shvatio da s glumom u rukama imam nešto vrlo snažno. Poznavajući smisao umjetnosti možemo razumjeti svoj svijet, svoj grad, svoje društvo i svoje odnose; možemo biti kritični i svjesni smo da moramo nešto učiniti, ne moramo imati loš odnos prema svojoj kulturi ili narodnosti, nismo prisiljeni raditi loše stvari.** Možemo govoriti o humanosti i odnosu s ljudima, načinu na koji se trebamo ponašati i živjeti u svom gradu, zemlji i društvu.

04: Bilo je to vrijeme režima Reze Pahlavija. Kako ste tada živjeli?
JA: Ostao mi je u vrlo lošem sjećanju. U svojim sam dvadesetima zbog njega dvaput završio u zatvoru kao politički nepodoban.

04: Kakvim je spoznajama obilježeno to razdoblje?
JA: Počeo sam razmišljati o značenju umjetnosti dok sam pohađao sveučilište političkih znanosti. Iako sam već puno nastupao po kazalištima i bio relativno popularan, još nisam sasvim dobro ovladao značenjem samoga pojma umjetnosti. I tako sam se vratio izvorištima drevne iranske filozofije i religije, u rasponu od zoroastrizma do islama. U tim sam istraživanjima otkrio mnoge važne stvari, poput uputa za skladno življenje koje su napisali naši preci. Zatim sam pronašao i način kako stupiti s njima u kontakt, oživjeti ono o čemu su pisali i to prenijeti u današnji kontekst. Tada sam shvatio da je umjetnost ogledalo, te je stoga i poimao kao nešto vrlo realistično. Potom sam nastavio s nadrealizmom, za koji sam izvorište našao kod našeg starog filozofa Avicene. Otkrio sam način kako zavoljeti njegova djela i njegov misticizam. Zavolio sam ga od srca i predao mu se do kraja. Mislim da je misticizam ono što nam je stvarno potrebno u današnjem svijetu. Govori nam kako ćemo se ponašati, kako biti jedni s drugima, kako dijeliti ljubav... U njemu pronalazim odgovore na sva svoja pitanja, a pronašao sam i značenje umjetnosti na jedan drukčiji način. I tu je došlo do promjene mojih uvjerenja. Postavši profesionalni glumac, nastupilo je novo razdoblje u odnosu na vrijeme provedeno u osnovnoj i srednjoj školi.

04: Na koji način?
JA: Mislim na izrazitu potrebu za novcem, koji mi je omogućio da vodim svoj vlastiti život. U to sam vrijeme morao donijeti nekolicinu ključnih odluka. Mogao sam raditi ono što sam htio, zahvaljujući novcu. Ljudi mi vjeruju kao umjetniku jer vjeruju da su umjetnici ujedno i kritični, da su u prilici dočarati smisao života, čovječanstva, ljubavi, vjerovanja, filozofije i uzeti nešto od svog unutarnjeg bogatstva, prikazati kao svoju nutrinu, zaokružiti ga, recimo, estetikom, i samu umjetnost iznijeti ljudima na površinu kao zasebno biće. A zašto? Zato da bi kod njih pobudio reakciju i stvorio nešto u njihovoj svijesti. Ne na onoj razini na kojoj ne mogu razumjeti. Tu dolazimo do onoga što često zamjeram američkom filmu, a to je poigravanje s ljudskim umom i srcem. Ljudi ne razumiju da ih se pritom iskorištava. Vjerujem u umjetnost i vjerujem da je ljudi ponajprije moraju razumjeti, moraju je sami po sebi biti u stanju shvatiti. Zbog čega prema gledatelju treba postupati ozbiljno i otvoreno. U tom su smislu, naravno, umjetnici slobodni poslužiti se bilo kojim načinom da to postignu.

04: Kakva je vaša etika u tom pogledu?
JA: Vjerujem u Boga i u čovječanstvo, religiju, i to je točka koja je u ovom trenutku ključna. Nisam ni šovinist ni nacionalist, ali mislim da se trebate posvetiti očuvanju svoga identiteta i nacionalnosti, o tome sam pričao i na predavanjima koja sam ovdje održao. Vjerujem u internacionalizam, s polazišta svoje religije. **Mislim da se ljude ne može suditi prema njihovoj nacionalnosti, novcu koji zarađuju, licima kakva imaju i kako izgledaju. Ne može ih se za to kriviti, treba vjerovati da su ljudska bića i sve im treba omogućiti.** A možda bi trebali proučiti i jesu li stvarno Iranci.

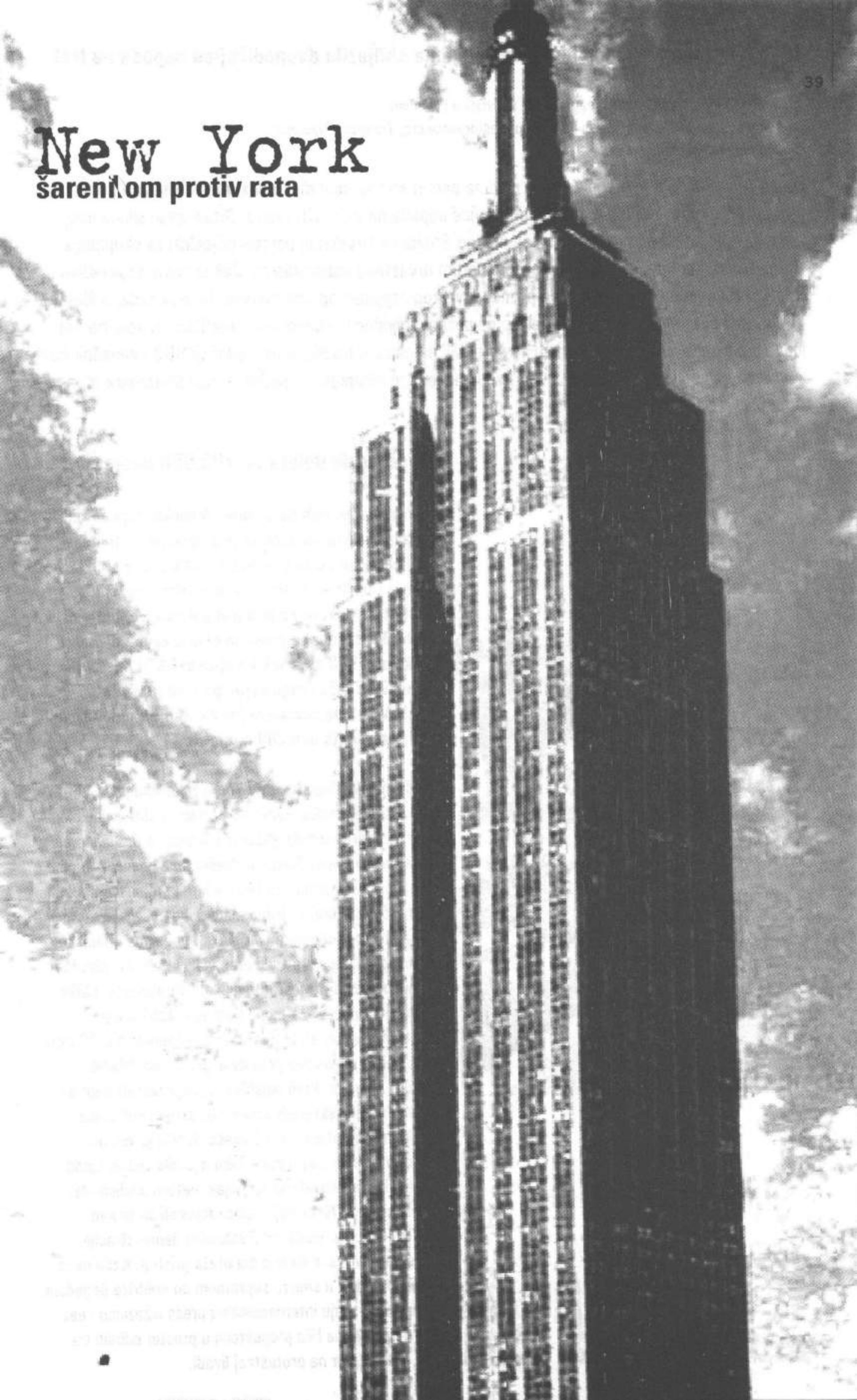
04: Čuli ste, dakle, za tu teoriju?
JA: Da, i mislim da nije bez veze. Kada se vratim natrag u Iran, malo ću proučiti stariju iransku književnost i pogledati što je u njoj zapisano o tome. Recimo, imamo nekolicinu vrlo srodnih riječi, poput iranske «hak», koja znači «kako», zatim «ban» i «stan», koje nose značenje isto kao i u hrvatskom. I Perzijski je zaljev vrlo sličan Jadranskom, kao i otok Hark koji je sličan vašem Krku. Mjesto s imenom Krk nalazi se i u Kurdistanu. Riječ «heruat» dolazi iz vremena perzijskog vladara Darija Velikog i znači «ljudi koji nose svjetlo», odnosno «inteligentni ljudi». To je vrlo stara riječ koja je još uvijek u upotrebi, a nitko ne zna otkuda dolazi. U našoj vjeri također, i astronomiji i astrologiji, ima stvari koje se nevjerojatno podudaraju s nekima od vaših. Nevjerojatno je i to da ste primili kršćanstvo ranije od ostalih zemalja oko vas, a mislim i da je vaša interpretacija kršćanstva malo drukčija u odnosu na onu ostalih naroda. To su mi sve vrlo zanimljive stvari i namjeravam im se posvetiti.

04: Kako to mislite?
JA: Volio bih ovdje snimiti kratki dokumentarno-fikcijski film u roku od tri mjeseca ukoliko se uspijem dogovoriti s producentom da namaknemo nekih 15 do 20 tisuća dolara. Snimio bih rado film o sličnostima između hrvatske i iranske kulture.

04: Govorimo li na primjeru filmova kao što je «Posljednje Kristovo iskušenje» Martina Scorsesea, te filmu redatelja Thea Van Gogha, koji je nedavno potaknuo velike valove nasilja u Nizozemskoj, o umjetnosti kao o prostoru umjetničke slobode?
JA: Poznajem i Kazanthakisov roman «Posljednje Kristovo iskušenje», kao i njegovu ekranizaciju koju potpisuje američki redatelj Martin Scorsese. Obožavam njegove filmove poput «Taksista», «Razjarenog bika», «Rumble Fish». Film «Posljednje Kristovo iskušenje u jednu mi se ruku sviđa, ali u drugu - ne. Mislim da je film postigao vrlo veliku razinu misticizma, u smislu da je Isus shvatio smisao vjere u svom odnosu prema Sotoni i vatri, u svemu je tome sam film bio izvrstan, u umjetničkom smislu i na razini tehničke izvedbe bio je sjajan. Tehnika razvoja fabule i njeno približavanje ljudima je ostvareno na zavidnoj razini. No, samo značenje filma je neka vrsta propagande u korist nekog uvjerenja, što mi se nije svidjelo.

[SLOBODARSKE PRAKSE

New York
šarenilom protiv rata

19. 03. «druga Amerika» demonstracijama obilježila dvogodišnjicu napada na Irak

> > piše: Vesna Kesić, ugledna zagrebačka aktivistica i novinarka
> > foto: Stephanie Damoff, Lisa Kahane, unitedforpeace.org, TroopsOutNow.org
> > izvor: www.zamirzine.net

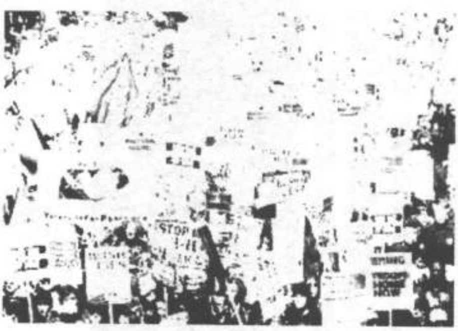
Druga Amerika, bilo je prvo što mi je palo na pamet kad su se u moj Inbox počele slijevati poruke o protestnim skupovima u povodu dvogodišnjice napada na Irak, 19. marta. Situacija je slična onoj ranih devedesetih kod nas, kada su se (nakon Srbije) i u Hrvatskoj pojavili prijedlozi za okupljanja Druge Hrvatske, one utemeljene u otporu spram hrvatskog mainstreama. Još je nešto usporedivo. Kao što tada jedva da smo osobno poznavali nekog zapjenjenog hadezeovca, tako ni sada, u New Yorku, pa i šire, moji znanci i prijateljice ne poznaju nijednog zagovornika američke invazije na Irak, jedva pokojeg republikanca. I svi su se spremali na demonstracije. Ipak, tadašnji HDZ i današnji Bush suvereno pobjeđuju na izborima, u ispitivanjima javnog mnijenja i u medijima koje konzumira prva Amerika.

282 milijarde dolara za 100.000 ubojstava

Demonstracije ovih dana, širom Amerike, organiziraju najjače koalicije mirovnih organizacija, poput United for Peace and Justice (www.unitedforpeace.org), U.S. Troups Out Now, (www.TroopsOutNow.org) i druge. **Statistike govore da je u Iraku dosad poginulo preko 100.000 Iračana, uglavnom civila, žena i djece, i više od 1500 američkih vojnika. Da bi nastavili financirati taj i druge vojne pohode po svijetu, Bushova vlada zahtijeva još 82 milijarde dolara na već potrošenih oko 200 milijardi.**

Središnje okupljanje u New Yorku zakazano je u Central Parku kod 96. ulice, kamo su se trebale sliti dvije kolone koje su ujutro krenule, jedna iz Harlema, a druga ispred UN-a, preko Times Squarea. Nešto prije podneva stigla sam i ja. Pred parkom su bila parkirana reporterska kola svih većih TV mreža i jedno mamutsko policijsko vozilo s kamerama, antenama i drugim pomagalima vrhunske tehnologije, te ne preveliki broj (vidljivih) NYPD plavaca. Ali ni pogled na protestante nije bio ohrabrujući. Teško je procijeniti koliko je točno ljudi bilo raštrkano po prostranoj livadi, ali to ni slučajno nije moglo biti 10.000 ljudi, koliko je nas bilo prije dvije godine na Jelačić placu u Zagrebu. Pred najbližim ulazom zastala sam da bacim etnografski pogled na skup, parole, sudionike. No, kada sam htjela sići na livadu, NYPD je već bio zatvorio najbliži ulaz u park, iako nije bilo gužve. Ljude su počeli usmjeravati na stotinjak metara udaljen ulaz prema sjeveru. Neki moji znanci objasnili su to kao politiku kinjenja: vlada neće zabraniti demonstracije, ali će napraviti sve da ljudima oteža pristup. Kada mi je dosadilo hodati u smjeru suprotnom od središta događaja, izvukla sam svoju internacionalnu press iskaznicu i bez ikakvih problema bila propuštena u prostor odmah iza bine, vip prostor na protestnoj livadi.

Energizirajuće grupe

Iako količinski ne baš impresivan skup (policija je kasnije govorila o par tisuća, a organizatori o mnogo tisuća demonstranata), najbolje mu ipak odgovara opis mnoštva. Mnoštvo ljudi na jednom mjestu, zbog iste stvari, ali s vrlo raznovrsnom ponudom ideja, rješenja, poruka. Hendikepirane osobe u kolicima, roditelji s djecom, organizacije Afroamerikanaca s fotografijama Martina Luthera Kinga i Malcolma X-a kao vlastitim simbolima mira, udruženja koja smatraju da Busha treba optužiti za ratne zločine (www.impeacheBush.org), borci protiv AIDS-a, Palestinci, Kurdi, Indijanci. I ženske grupe koje trenutačno vode bitku s Bushevom administracijom oko pobačaja. Po meni jedan od najboljih, rukom ispisan plakat, govorio je: 100.000 abortiranih iračkih civila! Republikanci su ZA život, i za rat. K svemu tome još i uobičajene energizirajuće grupe cheerleaderica i performera svih vrsta, poput Hungy March Banda, Missile Dick Chicks (www.missiledickc hicks.net) i sličnih.

Većina ih je, rekla bih, svoje poruke usmjeravala k osvješćivanju američke većine kako bi shvatila da američki angažman u Iraku, u krajnjoj liniji, šteti njima samima. To je svojedobno upalilo u Vijetnamskom ratu. Njihove su poruke glasile: *Bring Our Boys Home, Novac za gradove, škole, zdravstvo, a ne za ratove.* Apelirali su na američke liberalne tradicije, osjećaj za slobode, demokraciju, politička i građanska prava, ili barem interese. Krajolikom je šetao i tip odjeven u kostim američkih revolucionara iz 1789., jedan od *funding fathers of the great American nation.*

Klasna dimenzija, rasna dimenzija

Grupa nastavnika isprintala je poimenični spisak dosad poginulih američkih vojnika, koji su pronašli kopajući po vladinim web stranicama. Slijepili su to u traku dužine otprilike pet metara i izložili pogledima. Memorijal vijetnamskim veteranima u Washingtonu sadrži preko 50.000 imena. To je, navodno, bila brojka koja je konačno ujedinila Ameriku u antiratnom protestu. Jedan mlađi prolaznik postavio je nastavnicima samorazumljivo pitanje: 1500 naših, a gdje su imena stotinu tisuća njihovih? Ovi sa spiska ipak su otišli dobrovoljno, potpisali su ugovor s američkom vladom, dok irački civili nisu ništa potpisali, a ipak su poubijani.

Odgovor je glasio: O tome, nažalost, naša vlada ne objavljuje podatke. Poruka je namijenjena američkim mladićima koje vlada regrutira takorekuć na svakom ćošku, uključujući škole. Nudi im se «siguran posao», plaćeno školovanje, stambeni krediti i niz beneficija, a ti su dječaci očajni jer nemaju posla, nemaju perspektive, ne znaju kuda bi, ili naprosto naivno nasjedaju, tumačili su zabrinuti učitelji. Na spisku mrtvih doista je najviše bilo onih mlađih od 30 godina.

Svaki rat ima svoju klasnu, a ovdje i rasnu dimenziju. Većina su američki Hispanosi i Afrikanci. Drugu veliku diskurzivnu skupinu po običaju čine tradicionalne revolucionarne ljevičarske grupe koje svaku prigodu koriste za bespoštednu kritiku američke politike u svakom pogledu. Njihov je banner: *Bush je simptom, kapitalizam je uzrok, revolucija je lijek.* Oni su uporna, neiskorjenjiva konstanta američke političke scene još od dvadesetih godina prošloga stoljeća. Možda nikada neće uspjeti mobilizirati Ameriku da digne glas protiv Bushove ili bilo koje politike, ali će uvijek doprinositi mnoštvu i šarolikosti ideja.

Treća grupacija bili su oni organizirani oko Socijalnog Foruma, ATTACKA, antiglobalizacijskog i sličnih pokreta s porukama *Bush is a War Criminal, Blood for Oil, Not in our Name, Rat je terorizam...*

Sajmište političkih ideja

U Americi se demonstracije odvijaju u formi sajmišta političkih ideja, inicijativa i uličnog spektakla praćenog specifičnom protestnom ekonomijom: prodaju se majice koje nisu izrađene u sweat shopovima, bedževi, novine i hot dogs na tezgama oblijepljenim antiratnim parolama.

S govornice su naizmjenično stizali pozivi na oslobađanje Palestine i povlačenje trupa iz Iraka, pa potom *Bring the troops home now! Free Mumia now!* Abu-Jamal Mumia je najkontroverzniji američki osuđenik na smrt oko kojega se stvorila poveća mreža političkog aktivizma, gotovo religiozne odanosti.

Moji znanci lagano su očajavali zbog toga što odaziv nije bio onakav kakav su očekivali, iako se do ranih poslijepodnevnih sati livada ipak popunila. Zamjerali su to što svaka grupacija ističe svoje prioritete, umjesto da se svi usredotoče na jedinstveni zahtjev: Zaustaviti rat u Iraku! Ovom prigodom pokušavala sam djelovati kao solidarna međunarodna podrška: Možda i nije važno koliko se ljudi skupilo ovoga puta, i zbog čega demonstriraju. Bitno je da se ljudi okupljaju, međusobno energiziraju i šire granice građanskog protesta... pokušavala sam popraviti njihove dojmove.

Da, da, imaš pravo... odgovarali su, i podsjećali me na moju vlastitu iritaciju opaskama vanjskih promatrača koje su trebale osnažiti moj aktivistički duh. Ali, znaš, mi smo fast food society, pa želimo i brze rezultate naših protesta, ušutkao me je konačno Greg iz Hungry March Banda.

Druga Amerika sljedeće demonstracije najavljuje za 1. maj, pod parolom: *Jobs, Not War! Bring the Troups Home Now...*

DOBRO, TKO SE BOJI AMATERIZMA JOŠ?

Više od 300 kakvoćom i tematikom raznolikih radova, od kojih 164 u glavnome programu, prikazano je u tjednu ovogodišnje Revije amaterskoga filma; festivalskome nazivu unatoč, organizatori su doista profesionalno odradili svoj posao

> > piše: Karolina Pavić
> > foto: RAF e-kipa

«Jebote, šta to nije onaj tip iz sapunice?» upitao je lik desno. «Koje sapunice?» uzvratio je lik lijevo. «Pa, one s HTV-a, ne znam kako se zove, ali je, to je on. Jebote, vidiš do kuda doguraju ljudi koji se pojavljuju na RAF-u!» poentirao je onaj desni, zbog čije sam se visine u tome trenutku ipak morala premjestiti za pokoje sjedalo. Konverzacija dvojca koji je sjedio ispred mene u poprilično ispunjenoj dvorani Centra za kulturu Trešnjevka, a svi su okupljeni ljudi došli vidjeti projekciju najbolje prihvaćenih filmova lanjske Revije amaterskoga filma, učinila mi se dobrim šlagvortom za početak teksta o ovogodišnjemu festivalu; ne, ne zbog HTV-a ili sapunice, iako je u njegovu programu bilo ostvarenja koji su spretno, baš kao i likovi ispred mene, ironizirali jedno i/ili drugo, već zato što se slično može ustvrditi za mnoge glumce i autore filmova predstavljenih na RAF-u: jebote, tko zna do kuda će oni dogurati!

20.-26.3.2005.

Od Hloverke i Ante...

Četvrto izdanje neobične revije na kojoj se, to već i istarski nevidljivi ćurci znaju, prikazuje sve što stigne, uz uvjet da ne traje dulje od 20 minuta (iako su organizatori zanimljivijima tolerirali i pokoju viška), uspjelo je privući respektabilnih 180 filmova iz Hrvatske, Nizozemske, Velike Britanije, Austrije, Slovenije, Bosne i Hercegovine te Srbije i Crne Gore, dok ih je u glavnome programu, raspoređenome u sedam rafovskih dana od 20. do 26. ožujka, predstavljeno 164 zajedničkoga nazivnika «oni koji odgovaraju propozicijama». Žanrovski podijeljeni u blokove igranih, dokumentarnih, eksperimentalnih, animiranih i glazbenih, s primjerenom i mnogima prijeko potrebnom «pauzom za cigaru», činili su doista šaroliku mješavinu svega&svačega: u vremenskome razmaku od filma «Love is a dog», koji je otvorio repertoar službenih projekcija i čiji je autor Goran Uroić uživo izvodio glazbu, do «Bahemonta» kikindskih entuzijasta Slaviše Starčevića i Borisa Bucala, koji je prikazan posljednji u glavnome programu, publika je u jednako tako širokom kvalitativnom rasponu mogla vidjeti i radove za čiji je nastanak, jednostavno, uzalud utrošen miniDV ili VHS vrpca, ali i one što ih se ne bi postidjela ni puno jača, da ne kažem profesionalna produkcija. A *meanwhile* otkriti i kako «Otvoreno» izgleda Hloverka kada bezbrižno cupka na lakonotne pjesmuljke te zašto «duhovitoga» Antu Tomića opravdano ne bije glas skromnoga momka, ili, da se spustimo među ljude, što baku Ljubu motivira da ide na aerobiku, a umirovljenika Veljka da skuplja drva po Savi...

...do seksa «Konzerve i otvarača»

Ne, naravno da nisam odgledala sve, za što se barem djelomično mogu opravdati nemalom listom zadataka na «Kako kvalitetno provesti vrijeme» popisu što mi ga uručiše organizatori festivala (za objašnjenje vidi podnaslov: RAFovska e-kipa, op. a.); no, popratila sam većinu filmova, a neki su mi, dakako, i ostali u pamćenju. Primjerice, podosta smiješna «Dogma #13» Kristijana Kaurića, parodija na svekoliku televizijsku produkciju u kojoj se pojavljuju i mnoga poznata lica domaćeg nam javnog života, stilizirani «16:9» osječkoga dvojca Mrva/Balajić, simpatična jednominutna «Recitacija» i beogradski «Zel'no, volim te zel'no»... Iz nekih mi se razloga, valjda zbog optimistične poruke, svidio i film «When life gives you lemons...», ali i onaj što ga je autor Raško Pekučin nazvao «Pile + ćurka + morka + patka i golupče = banatski valcer», a visoku sam ocjenu također dodijelila radu «Breathless – The Wall Street Version», vjerojatno autobiografskoj filmskoj storiji Slavena Žimbreka o bankaru koji shvaća kako materijalno bogatstvo, ah, kako li nam je to samo poznato, nije baš najvažnija stvar u životu. No, sve su to bila ostvarenja prikazana tek prve festivalske večeri, koja je i te kako opravdavala najave da je četvrti RAF ujedno i najbolji dosad.

Uslijedili su, da ne skraćujem priču, zanimljivi «Joie de Vivre» koji potpisuje Neven Dužanec, dokumentarac «Muzej destrukcije» skupine autora iz Zrenjanina, zaokruživanje trilogije već antologijske i veoma smiješne parodije na «Star Wars» nazvane «Povratak babe Đedaj 2 + 3» redatelja Daniela Pavlića, jednominutni «Kad policija trenira» i glazbeni spot skupine Gužva u 16-ercu «Kifla», pulski «Boylift» i splitski «Motovun No Red Carpet», ekranizacija seksualnoga odnosa «Konzerve i otvarača» iz radionice Tomislava Čavara i Nikice Klobučara, filmovi «Evolucija II» i «Šalabahteri» članova FKVK iz Zaprešića... Uključujući dva ostvarenja koja su, čini mi se, simbolizirali realizaciju početne ideje RAF-a da «široj publici prikaže film koji bi inače vidio samo uži obiteljski krug autora/ice»; prvi je bio «Izdaja u Novalji» što ga potpisuju Jurica Hižek i Željko Matkun, pripadnici ekipe koja je odmor na moru, umjesto da se cvrlji na plaži, iskoristila da napiše scenarij te odglumi i snimi pravi pravcati triler, a drugi ponešto dug, ali na trenutke i poprilično humorističan rad «Armija (i ja)» novosadskoga autora Filipa Markovinovića koji je vojni rok «odslužio» s kamerom u ruci. U značenju da su ta dva djela nastala u intenciji da se ubije dosada, odnosno vjerojatno izbjegnu puno teži zadaci, i. e. zasigurno bez pretenzija da osvajaju festivalske nagrade, ali i uz činjenicu da bi stvarno bilo šteta da su ih gledale samo mame, tate, bake i ini rođaci autora. Baš kao što bi se moglo reći i za mnoge druge filmove službenoga programa; nisam ih, ponavljam, sve vidjela, ali držim da će dobar dio steći kultni status kakav, primjerice, imaju radovi kutinske Stranke dobrih ljudi, Inicijative nadrealista Kostajnice i pulskoga Čempressfilma ili pokojega naslova iz predstavljene retrospektive «najbolje prihvaćenih iz 2004.», dostupne i u 128-minutnome VHS formatu, poput zaprešićkih «Ruku», «Metamorfoze» Darka Švigira i Branka Vilusa, «Održavanja vrste» Tomislava Vujića ili «Sjaja i bijede kume Batinuše» Irene Škorić.

Plus Grlić, Ogresta, Puhovski, Zafranović

Mogu se također prisjetiti da je rafovska publika, osim već spomenute «Dogme», najburnijim reakcijama ispratila «Epopeju o bureku», ostvarenje u kojemu su Luka Hrgović i Marin Bušić vjerno kopirali poznate filmske scene *already done by* Chaplin ili Hitchcock, pa čak i iz «Matrixa», implementirajući u njih lajtmotiv tog općeprihvaćenog narodskog jela, te maliganima izazvane doživljaje Hopkinsa u radu naslovljenome «Alkohol» zagrebačkoga autora Krune Janeša. A kad smo već kod publike, nije naodmet spomenuti da je upravo ona svojim zvižducima, pljeskom, zijevanjem i tome sličnim manifestacijama bila «žiri» predstavljenih filmova, dok je tragovima olovke na ocjenjivačkim listićima birala selekciju za program «RAF putuje» i repertoar «najboljih iz 2005.» što će nagodinu, najavljeno je, biti objavljen na DVD-u. Publike je, ne treba ni to ispustiti, bilo dosta, a dalo se zaključiti i da se dobro zabavljala, čemu je pridonijela i mogućnost da se u dvoranu unese i popularna piva.

Na izlasku iz te iste dvorane, na žalost, jedne me večeri dočekala djevojka koja je za sebe tvrdila da je novinarka neke lokalne televizije i koja, odmah se zamijetilo, zapravo nije imala pojma gdje je i po što je došla; u skladu s tim upitala je koliko novca, prema mome mišljenju, treba da se napravi jedan od upravo odgledanih filmova. Ah, pokušala sam, ali nisam uspjela, objasniti da u ostvarenjima što ih predstavlja rafovski program nije bitan budžet, baš kao ni (ne)profesionalni status autora, već je bitna umjetnička vrijednost amaterskih radova. Ona, pak, dokazuje, neovisno o tome što domaći «akademci» i slični im «velikani» sustavno izbjegavaju RAF, da od amaterizma doista ne treba zazirati. Nisu to, uostalom, činili ni danas priznati redatelji Rajko Grlić i Zrinko Ogresta, čiji su amaterski radovi iz šezdesetih i sedamdesetih prikazani u festivalskom Off programu; Grlić je, štoviše, na projekciji ranih filmova bio veoma emotivan te se požalio da se osjeća «kao da mu je

netko iz bilježnice otrgnuo pjesme što ih je napisao u prvome razredu gimnazije», dok je Ogresta uoči predstavljanja dječačke 8-milimetarske trilogije priznao da «ima tremu kakvu na premijerama profesionalne produkcije inače ne doživljava». Off program također je sadržavao dokumentarni film «Činča» genijalnog Nenada Puhovskog, a medijski je posebno bilo popraćeno gostovanje Lordana Zafranovića, koji je na RAF-u, ističući kako mu je zbog toga baš veoma drago, prvi put u Hrvatskoj predstavio i svoj kontroverzni film «Simfonija nebeskoga grada». Yes, glasoviti je Zafranović i sam ocijenio da to djelo ima neke bitne odlike amaterskoga filma, pa mi u tome smjeru preostaje tek da *up close & personal* report s četvrtoga izdanja RAF-a zaključim retoričkim pitanjem – dobro, tko se (onda) amaterizma boji još?

RAFovska e-kipa

Skupinu «neodgovornih» za organizaciju Revije amaterskoga filma što je održana u Zagrebu od 20. do 26. ožujka čine Vanja Daskalović, Hrvoje Laurenta i Oliver Sertić, dok se za medije (a i koješta ostalo) brinula Antonija Letinić; toga je tjedna spomenuti
četverac (bez kormilara) bio prepoznatljiv po golemim podočnjacima, ali i usprkos tome redovitom osmjehu na umornome licu. Budući da sam RAF pohodila i u funkciji predstavljačice požeškoga «festivala jedne minute», iz osobnoga iskustva također mogu posvjedočiti da su i Lejla Mekić, Maja Sakač i Tomislav Vrkljan, članovi «da gostima bude lijepo» ekipe te isto tako vlasnici vidljivih podočnjaka i još vidljivijih *smile* faca, fakat sjajno odradili svoj posao; «šefica» Lejla, pače, baš je bila prava kraljica, a uvijek raspoloženi Vrki stvarno je drajver za pet plus. Za informacije u Booksi bio je zadužen Haris Berbić, a *all together* funkcionirali su besprijekorno: jest da im je revija «amaterska», ali su za organizaciju pravi profesionalci! Btw - Oli, puno hvala.

«S RAF-om na kafu»

Sve u svemu, a počevši od lanjske retrospektive, glavnoga programa te ranih radova poznatih domaćih sineasta, prikazano je na četvrtome RAF-u više od 300 kakvoćom i tematikom raznolikih filmova. Pa čak i oni koji zbog duljine ili kakvih drugih razloga nisu odgovarali festivalskim propozicijama redovito su predstavljani u popratnome repertoaru, u sklopu kojega su također prikazana ostvarenja nastala na Pula Film Factory. U većini rafovskih dana, usto, posjetitelji Bookse mogli su gledati selekciju studentskih radova Korean Academy of Film Arts, a ondje se od utorka do petka «točno u podne» također odvijao program nazvan «S RAF-om na kafu». Predstavljena je Hrvatska revija jednominutnih filmova čije će se 13. izdanje održati u Požegi 27. i 28. svibnja, mostarski Festival kratkoga filma koji je «star» koliko i RAF, njemu prijateljski Low Budget Film Festival što ga za novogodišnjih praznika u Kikindi organizira Dištrikt 0230, rujanski Luksuz festival sa sjedištem u Krškom te odlična produkcija Stranke dobrih ljudi iz Kutine i Filmske autorske grupe «Enthusia Planck» iz Samobora.

Festivalski klub, izložba, radionice

Centar na Trešnjevci ugostio je i izložbu fotografija «Crno u bijeloj boji» iz ciklusa «Breeze» autora Borisa Pleše, a bio je i «baza» radionice video-aktivizma «Don't hate the media, be the media» koju je vodio Fade In trojac Martina Globočnik, Morana Komljenović i Branko Vilus. Druga radionica, ona posvećena VJ-ingu, odvijala se pod vodstvom Plaxa i Onoxa u mi2labu, pa čak i na kompjutorima na kojima se inače stvara Nulačetvorka, a spomenimo kako su se njezini polaznici također prezentirali na drum'n'bass/breakbeat partiju u Močvari. Na toj su završnoj «veselici», organiziranoj u suradnji s Confusionom, nastupili i Etui Etui Soniczoil, Robert Radamant & Visitor Q, Dubway, Zmayo, Funk Guru, Phillipe i Kodin, dok su se za dobre atmosfere u programu Festivalskoga kluba na Trešnjevci te u Gjuri II, Purgeraju i Funku također pobrinuli Zenpop, Tigrova mast, Brkovi, Antenat i Bilk te djs Mario Kovač, Pitza i Marko. Valjda sam sve izbrojala. :)

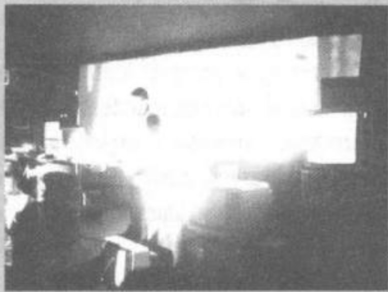

Nulačetvorka za «Alkohol»

Nulačetvorka je svoje premijerno medijsko pokroviteljstvo iskusila upravo na četvrtome RAF-u, na kojemu je dodijelila i zasebnu nagradu (u obliku godišnje pretplate te «upada» na 04 support party) filmu koji «najbolje hackira stvarnost». Laureat je bio «Alkohol» autora Krune Janeša, kojemu je pripala i nagrada kikindskog Low Budget Festivala, dok je favorit organizatora, a proglasila ga je Vanja, bio film «Dogma #13». Izbor megazina koji upravo čitate pokazao se opravdanim jer je «Alkohol» zaslužio i ovacije gledatelja, kojima je filmski Hopkins tek kratko poručio: «Nemojte puno piti!»

McKenzie Wark: Hakerski manifest

(Cambridge MA: Harvard University Press, 2004)

> > izbor i prijevod: Tomislav Medak

McKenzie Wark, profesor kulturalnih i medijskih studija na New School University, prošle je godine napisao ovaj Hakerski manifest kao pokušaj da se suvremena ekonomija, temeljena na pretvaranju informacija u vlasništvo, sagleda na tragu Marxove analize razvoja kapitalizma kroz postanak oblika vlasništva i razvoja povijesti kao revolucioniranja proizvodnih snaga. Hakerski manifest pokušaj je da hakerska klasa, kao klasa koja omogućuje da novo dođe u svijet, ishakira vlastitu klasnu svijest.

APSTRAKCIJA

[001]

Dvojnik kruži svijetom, dvojnik apstrakcije. Sreće država i vojski, kompanija i zajednica, ovise o njoj. Sve suprotstavljene klase, bilo da su vladajuće ili potlačene, štuju nju - a boje je se. Naš svijet je svijet koji se slijepo upušta u novo držeći pritom fige.

[002]

Sve klase se boje te neumoljive apstrakcije svijeta o kojoj ovisi njihova sreća. Sve osim jedne: hakerske klase. Mi smo hakeri apstrakcije. Mi proizvodimo nove pojmove, nova opažanja, nove doživljaje ishakirane iz sirovih podataka. Koji god kôd hakirali, bilo programski jezik, poetski jezik, matematiku ili glazbu, krivulje i boje, mi smo oni koji apstrahiraju nove svjetove. Bilo da se predstavljamo kao istraživači ili autori, umjetnici ili biolozi, kemičari ili glazbenici, filozofi ili programeri, svaka od tih subjektivnosti tek je fragment klase koja tek, malo po malo, bit po bit, postaje svjesna sebe kao takve.

[003]

Pa ipak ne znamo tko smo mi. Stoga Hakerski manifest nastoji manifestirati naša ishodišta, našu svrhu i naše interese. Hakerski manifest: ne onaj jedini manifest, budući da je u prirodi hakera da unosi razliku naspram drugih, da unosi razliku čak i naspram sebe, tijekom vremena. Hakirati znači unositi razliku. Hakerski manifest ne može polagati pravo na to da reprezentira ono što se opire reprezentaciji.

[004]

Hakeri stvaraju mogućnost za ulazak novih stvari u svijet. Ne uvijek velebnih stvari, ili čak dobrih stvari, već novih stvari. U umjetnosti, u znanosti, u filozofiji i kulturi, u svakoj proizvodnji znanja gdje je moguće prikupljati podatke, gdje je iz njih moguće ekstrahirati informaciju i gdje je u toj informaciji moguće proizvesti nove mogućnosti za svijet, postoje hakeri koji hakiraju novo iz staroga. Ono što mi stvaramo dano je kao hipoteka drugima, i interesima drugih, državama i korporacijama koje monopoliziraju sredstva za stvaranje svijeta koja mi sami otkrivamo. Mi ne posjedujemo ono što proizvodimo - ono posjeduje nas.

[005]

Hakeri koriste svoja znanja i svoju domišljatost da bi održali svoju autonomiju. Neki uzmu pare i pobjegnu. (Moramo živjeti s našim kompromisima.) Neki odbijaju ući u kompromis. (Živimo najbolje što možemo.) Prečesto oni među nama koji krenu jednim putem zamjeraju onima koji krenu drugim. Jedna grupa žali za probitkom koji joj nedostaje, druga žali za slobodom koja joj nedostaje da bi slobodno hakirala svijetom. Ono što hakerskoj klasi izmiče jest apstraktniji izraz naših interesa kao klase, i toga kako taj interes može ispuniti interese drugih u svijetu.

[006]

Hakeri nisu skloni udruživanju. Često nismo spremni

zatomiti našu singularnost. Vremena iziskuju kolektivni hak koji će ostvariti klasni interes temeljen na uklapanju razlika, a ne na prisilnom jedinstvu. Hakeri su klasa, ali apstraktna klasa. Klasa koja stvara apstrakcije i klasa koja je pretvorena u apstraktnu klasu. Apstrahirati hakere kao klasu znači apstrahirati sam pojam klase. Slogan hakerske klase ne glasi «radnici svijeta ujedinjeni», već «ustrojstvo svijeta oslobođeno».

[007]
Posvuda vlada apstrakcija, apstrakcija pretvorena u konkretnu apstrakciju. Posvuda ravne linije i čiste krivulje raspoređuju stvari duž složenih, ali učinkovitih vektora. No, dok obrazovanje podučava što se može proizvesti apstrakcijom, znanje koje je najkorisnije hakerskoj klasi glasi - kako proizvesti same apstrakcije. Deleuze: «Apstrakcije ništa ne objašnjavaju, njih same valja objasniti.»*

[008]
Apstrakcija se može otkriti ili proizvesti, ona može biti materijalna ili nematerijalna, ali apstrakcija je ono što svaki hak proizvodi i potvrđuje. Apstrahirati znači konstruirati ravan na kojoj se inače različite i nepovezane stvari mogu dovesti u razne moguće odnose. Apstrahirati znači izraziti virtualnost prirode, učiniti poznatim neki moment njenih mogućnosti, aktualizirati odnos iz beskonačne odnosivosti, manifestirati mnogostrukost.

[009]
Povijest je proizvodnja apstrakcije i apstrakcija proizvodnje. Ono što čini da se život razlikuje od razdoblja do razdoblja jest primjena novih modusa apstrakcija na zadatak othrvavanja slobode iz nužnosti. Povijest je virtualno koje je učinjeno aktualnim, hak po hak. Povijest je kumulativno kvalitativno diferenciranje prirode kroz njeno postupno hakiranje.

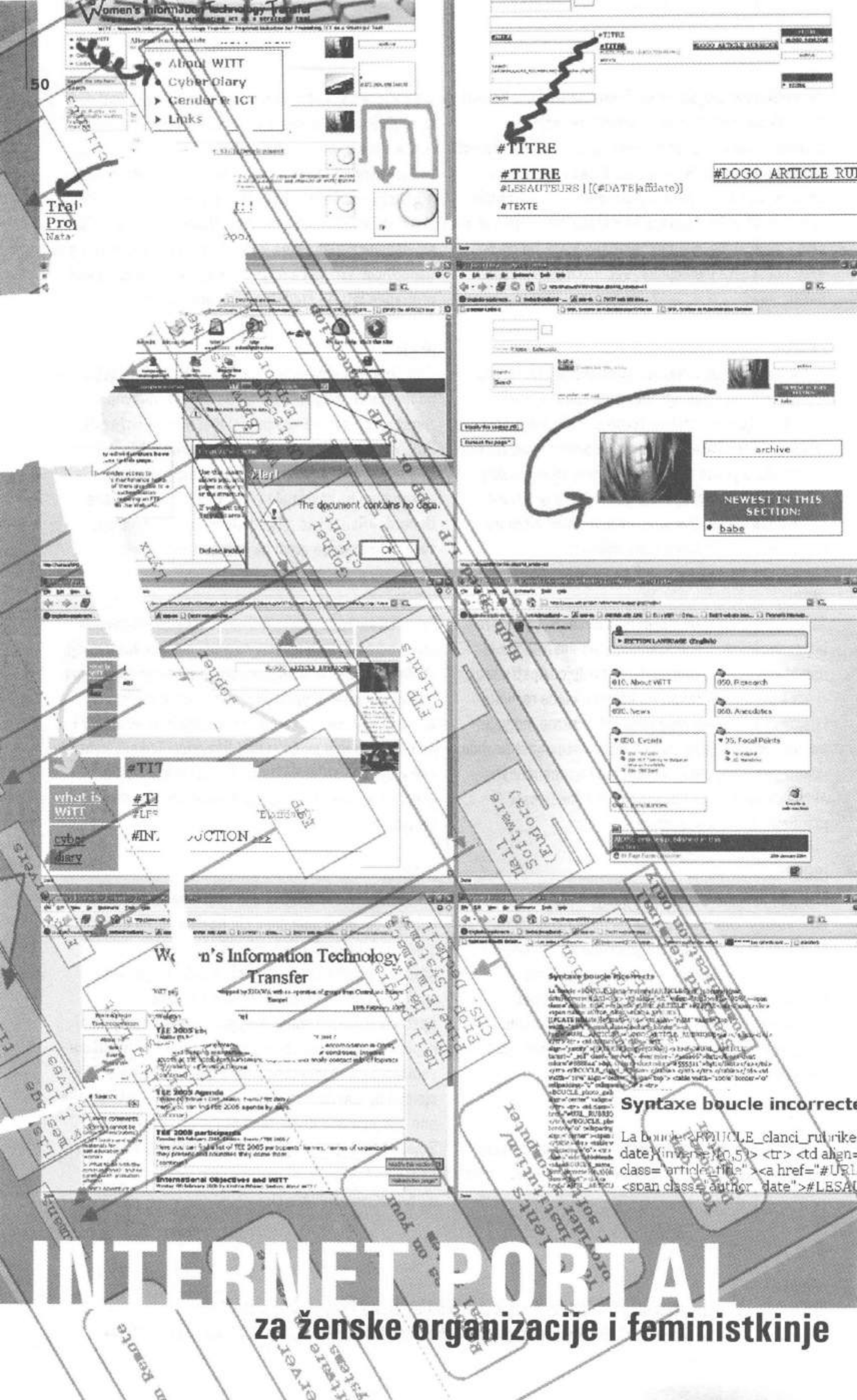
[010]
Iz apstrakcije prirode proizlazi njena produktivnost i njena proizvodnja viška vrijednosti nad i preko nužnosti preživljavanja. Iz tog sve većeg viška vrijednosti nad nužnošću proizlazi sve veća sposobnost da se hakira, uvijek iznova, proizvodeći daljnje apstrakcije, daljnje produktivnosti, daljnje otpuštanje iz nužnosti - barem potencijalno. Ali nas hakiranje prirode, proizvodnja viška vrijednosti, ne oslobađa. Uvijek iznova osovljava se vladajuća klasa koja kontrolira višak vrijednosti nad najnužnijim i nameće nove nužnosti onim ljudima koji proizvode ista ta sredstva izmicanja nužnosti.

[011]
Ono što naša vremena čini drugačijim jest pojavljivanje na horizontu mogućnosti novog svijeta, odavno zamišljenog svijeta - svijeta slobodnog od nužnosti. Proizvodnja apstrakcije dosegla je prag gdje, jednom za svagda, može raskinuti okove koje hakiranje drže prikovanim uz zastarjele i nazadne klasne interese. Debord: «Svijet već posjeduje san o vremenu čiju svijest sada mora steći ne bi li ga zbilja i živio.»*

[012]
Pronalazaštvo je majka nužnosti. Dok sve države za proizvodnju svog bogatstva i moći ovise o apstrakciji, vladajuća klasa bilo koje države ima nelagodan odnos prema proizvodnji apstrakcije kroz nove oblike. Vladajuća klasa uvijek nastoji kontrolirati inovaciju i preusmjeriti je u svoje svrhe, lišavajući hakera kontrole nad njegovim stvaralaštvom i osporavajući time svijetu u cjelini pravo na upravljanje svojim vlastitim razvitkom.

[013]
Proizvodnja nove apstrakcije uvijek se zbiva među onima koje od drugih dijeli čin hakiranja. Mi drugi, koji smo ishakirali nove svjetove iz starih, u tom procesu nismo postali stranci za sebe nego klasa za sebe. Iako mi prepoznajemo našu zasebnu opstojnost kao skupina, kao programeri ili umjetnici ili pisci ili znanstvenici ili glazbenici, rijetko te načine samopredstavljanja vidimo kao puke fragmente cjelovitog klasnog iskustva. Geekovi i freakovi postaju ono što jesu negativno time što ih drugi isključuju. Zajedno mi tvorimo klasu, klasu koja sebe kao sebe - i za sebe - tek treba ishakirati u postojanje.

Bilješke
[007] Gilles Deleuze, Negotiations (New York: Columbia University Press, 1995), str. 145.
[011] Guy Debord, Society od the Spectacle (Detroit: Black and Red, 1983), str. 164. [Društvo spektakla (Zagreb: Arkzin, 2000)].

INTERNET PORTAL

za ženske organizacije i feministkinje

Saznajte više i posjetite WITT na web adresi www.witt-project.net

> > izvor: ZamirZine

Organizacija "Women's Information Technology Transfer" (WITT) pokrenula je 8. marta Internet portal koji će povezivati ženske organizacije i feministkinje koje se bave Internet komunikacijskom tehnologijom (ICT) u zemljama istočne i centralne Europe.

www.witt-project.net je portal koji će svima zainteresiranima pružati strateške informacije o Internet komunikacijskoj tehnologiji, ali i podržavati, kao zajednica, žene u zemljama centralne i istočne Europe u razvijanju weba kao alata u društvenom djelovanju. WITT će biti posvećen informiranju o ženskim akcijama, aktivnostima i borbi, promovirajući korištenje besplatnih programa (free softwarea).

WITT je jedna od prvih organizacija koja se bavi obučavanjem ženskih nevladinih organizacija u zemljama centralne i istočne Europe u korištenju informacijske tehnologije kao komunikacijske strategije. Web stranice WITT-a namijenjene su razmjeni ženskog iskustva vezanog za ICT, informiranju o radionicama koje će WITT organizirati i razvijanju ekspertize u zagovaranju rodnih i ICT pitanja.

Na WITT portalu žene mogu same objavljivati materijale na vlastitom jeziku (na raspolaganju će biti 8 jezika). Tijekom godišnjeg sastanka WITT trenerica (TEE 2005.), održanog na Ohridu, u Makedoniji, od 12. do 15. veljače 2005., trenerice su se obučile u korištenju ovog zajedničkog websitea, naučile kako efikasno pisati za web i kako objavljivati uživo koristeći GPL (General Public Licence) softverski program Spip (sve su stranice u potpunosti kreirale članice WITT-a). Sudionicama u WITT treninzima trebat će svega nekoliko sati da usvoje tehnologiju za efikasno korištenje websitea. Velika prednost i Spip sistema i filozofije WITT-a jest shvaćanje da je tehnologija alat koji treba koristiti, a ne ga se plašiti.

Domaćice sastanka trenerica na Ohridu bile su makedonske feministkinje iz Akcije Zdruzhenske. Na sastanku je sudjelovalo 16 žena iz Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Češke Republike, Francuske, Moldavije, Makedonije, Nizozemske, Poljske i Srbije i Crne Gore. Sve su trenerice aktivne u ženskom pokretu i u društvenim pokretima u regiji, a mnoge od njih na području ICT-a. Svrha ovoga sastanka bila je da se izgradi snažno partnerstvo trenerica te da WITT održava skup žena koje neće samo promovirati korištenje ICT-a, već i feminističku analizu njegove upotrebe.

WITT je 2002. inicirala ženska akcija Europe i Sjeverne Amerike, ENAWA - European North American Women Action, kao dio svoga programa treninga. Početkom 2005. akcija će postati pravna osoba sa sjedištem u Hrvatskoj i fokalnim točkama u cijeloj regiji.

FREE SOFTWARE AND WOMEN: ARE WE STRATEGICAL ENOUGH?

>> piše: Christina Haralanova | 7th March 2005
>> izvor: www.witt-project.net

There is no doubt: new technologies, and especially the use of free software, are a challenge for the whole society. To be more powerful, women need to learn to use these tools in their work.
"It is not just about pushing buttons, but about managing the situation. Women are not aware that there is digital freedom. They see technology as something separate, not as something that complements their main work: activism and the protection of rights," says **Milica Gudović**, a feminist from Belgrade, working for Žene na Delu.

What concretely are the problems?

The problem of introducing new technologies, and free software in particular, in the everyday work of women has many dimensions: according to Christina Haralanova from Internet Rights Bulgaria Foundation (IRBF), "there is the fact that proprietary software makes its users lazy – they learn how to push the right buttons, but they have no idea about the logic of sending e-mails for example. Free software helps you think and build your knowledge in a logical fashion."

Additionally, there is the old fear that free software is too technical and difficult for women to use. "We should be more strategic in our actions when introducing free software to women. Many years ago, there was the standard of open formats. Today, Microsoft is imposing its own standards for computer technologies, which have nothing to do with global standards. We should be aware of that and fight for the freedom to use software," answers **Ivana Pavić** from Oneworld – Mutimedia Institute, Croatia.

Made in Brazil

The activists from the Brazilian Women Free Software Project have found their own solution in introducing new technologies, based on free and open source software. For them it is the intersection between new technologies and a "solidarity economy" in their country. Their motto is that a solidarity economy provides social freedom to the citizens, while free software offers not just social, but also digital freedom. "Software should liberate, rather than produce more problems, costs and troubles to people."

The localisation of the software, the translation of the programs, based on free software, as well as the possibility for modification with respect to the user's needs, will help a lot with the efforts to introduce these tools to the local women.

Political education

The problem raises other, even deeper, issues, and **Natasa Stevanić** from the Women's Information Technologies Transfer (WiTT) offers a more global solution: "We should place a stress on education and more specialised ways to standardize our knowledge. The bureaucrats from the government would like to see a certificate from us when we suggest that they migrate to Linux. This is a way to prove our knowledge."

Providing education on open standards and on free software and identifying the problems confronting us will give a good base for devising solutions in different countries. Defining strategy is our next task...

WOMEN CANNOT BE LINUX ADMINISTRATORS?

Personal experience of searching for Free Software (FS) training center in South Serbian city of Nis, after being "infected" by the power of FS.

>> piše: Ana Zorbic | 6th February 2004
>> izvor: www.witt-project.net

Today is a rainy day in most of the region – I mean, really, it rains cats and dogs here in Nis, Southern Serbia. I have left behind the sunny Sofia this morning and traveled back home (short journey with small border fuss).

The first thing I did after kissing all of my household members (cats incl.) was to look up the computer schools that provide trainings in Linux usage. Having no experience with computer schools whatsoever I decided to talk to several people in local computer stores and this brought your narrator to the VLD School. Based in the very center of the city with fancy computers and pricey course's menues and what seems to be of outmost importance for them – the longest tradition of being the first computer school in the region.

After arranging a possible training (if some mysterious events should occur) – confirmation is pending in 10 days – the school director became curious about my personal background and strange reasons that motivated me to learn such an exotic system.

Being foolish I was honest. In my explanation of personal desires for skill building I mentioned my hopes of one day acquainting other people with Open Source software and developing my interests so far as being a possible Linux administrator. His reaction was instant and is summarized above in the title of this article but ending with the exclamation mark instead.

OD SLOBODNOG SOFTVERA

do slobodnog svačega

UVOD U GNU/LINUX

Dragi čitatelji i drage čitateljice, od ovoga broja krećemo s rubrikom vezanom uz otvoreni kôd (Open source) i slobodan softver (Free software). Cilj je ove rubrike da educira, kako o programima, tako i o vrijednostima Open source/ Free software zajednice te da praktičnim savjetima potakne i olakša upotrebu slobodnog softvera ljudima koji na tom području baš i nemaju velikoga iskustva ili ga nemaju uopće.

Što je to GNU/Linux? Kako ga instalirati? Je li kompatibilan s Windowsima? Može li ga baš svatko koristiti? To su samo neka od pitanja na koja ćemo u ovoj rubrici dati odgovore. Za početak, pokušat ćemo vam objasniti što je to GNU/Linux i kako je nastao te neke osnovne pojmove.

BORN TO FRAG

>> piše: Pero Gabud

GNU/Linux operativni je sustav jednako kao što su to MS Windowsi. Operativni sustav automatski se pokreće kada uključite računalo i on vam omogućuje njegovo korištenje. Bez operativnog sustava ne biste mogli instalirati niti jedan jedini program. Jednostavno, bez operativnog sustava vaše je računalo beskorisno. Jednom kada imate instaliran operativni sustav, možete instalirati programe koje želite koristiti, a koji su, naravno, kompatibilni s određenim sustavom. Na primjer, ukoliko imate GNU/Linux, nećete moći instalirati Microsoft Word, ali ćete zato moći instalirati neki drugi program za obradu teksta koji može raditi na GNU/ Linuxu.

Susretat ćete se s pojmovima Linux i GNU/Linux. Linux podrazumijeva isključivo srž operativnog sustava (Kernel koji zapravo upravlja procesima). GNU/Linux podrazumijeva taj isti Kernel uz dodatak raznih aplikacija. Iako se zapravo radi o dva različita pojma, nekako se iz upotrebe izbacio onaj GNU; uglavnom, kada danas netko kaže Linux, zapravo misli na GNU/Linux tj. na Kernel s aplikacijama. Također postoje različite distribucije GNU/ Linuxa. Neke su od poznatijih: Debian, Red Hat, Fedora Core, Ubuntu, Knoppix, Slackware... One se međusobno razlikuju prema verziji Kernela koji koriste, vrstama i količini aplikacija te još nekim, zasad nebitnim detaljima.

Linux je nastao početkom devedesetih kao akademski rad Linusa Torvaldsa. Nakon kupnje računala, on nije bio impresioniran operativnim sustavom koji je koristio te je odlučio upotrijebiti svoje znanje za kreiranje nečega novoga. Linusov prvobitni rad nije bio upotrebljiv za široke mase, već je bio isključivo akademski dokaz postignute efikasnosti. Svoj je rad Linus odlučio objaviti u području javne domene pod GNU Općom javnom licencom, tj. učiniti ga otvorenim i slobodnim. Javili su se ljudi iz cijeloga svijeta te su zajedno sudjelovali u razvoju operativnog sustava. Linuxu su dodali dio GNU operativnog sustava i razvili GNU/Linux. Danas već postoje i neke tvrtke koje se bave razvojem ovog operativnog sustava.

FREE SOFTWARE VS. OPEN SOURCE

Slobodan softver jest onaj koji korisniku daje slobodu da pokreće, presnimava, distribuira, proučava, mijenja i poboljšava softver. Postoje četiri vrste sloboda za korisnike:

• Sloboda pokretanja programa, u bilo koje svrhe (sloboda 0).

• Sloboda proučavanja rada programa, i prilagodbe istog vašim potrebama (sloboda 1). Pristup izvornom kodu preduvjet je za to.

• Sloboda distribuiranja presnimaka, da biste mogli pomoći svomu bližnjemu (sloboda 2).

• Sloboda poboljšavanja programa i ustupanje vaših poboljšaka javnosti, za blagodat cijele zajednice (sloboda 3). Pristup izvornom kodu preduvjet je za to.

Korisnik može slobodno distribuirati kopije, s preinakama ili bez njih, bez naplate ili s naplatom troškova distribucije, svakome i svugdje, a za to ne treba tražiti dozvolu autora. Dakle, Free software nije nužno besplatan, kako se često s engleskoga prevodi riječ «free». Open source ili otvoreni kôd znači da je izvorni kôd nekog softvera dostupan javnosti. Slobodan softver otvorenog je koda dok softver otvorenog koda može, ali i ne mora biti slobodan. Nemojte se previše zamarati time jer su danas uglavnom svi softveri otvorenoga koda ujedno i slobodni te je razlika u ova dva pojma više ideološka.

DRUŠTVENI ANGAŽMAN

Iako je GNU/Linux operativni sustav za računala, uz njega se veže i čitav pokret nastao na principima i vrijednostima proizašlima iz vremena i uvjeta razvijanja GNU/Linuxa. Tako Open source/Free software pokret ideje otvorenog koda i slobodnog softvera primjenjuje i u svakodnevnom životu. Ukratko, radi se na slobodi i pristupačnosti resursima, solidarnosti, suradnji i društvenoj promjeni.

Ako vam se ovo nije činilo dovoljno interesantnim da biste počeli razmišljati o GNU/Linuxu umjesto MS Windowsa, recimo za kraj još i to da ste na GNU/Linuxu lišeni virusa te da je stabilniji. Osim toga, imate online korisničku podršku iz čitavog svijeta, iako vam vjerojatno neće trebati budući da na Internetu postoji gomila dokumentacije te uglavnom sa svim distribucijama automatski dobivate i dokumentaciju o korištenju.

KORISNI LINKOVI
http://www.linux.org - službene stranice Linuxa
http://www.linux.hr - Hrvatska udruga Linux korisnika
http://www.wikipedia.org - višejezična enciklopedija sa slobodnim pristupom
http://www.gnupauk.org - tekstovi o pokretu i filozofiji (GNU) slobodnog softvera
http://tamtam.mi2.hr/EgobooBits - ovdje se možete prijaviti za Linux radionice
http://tamtam.mi2.hr/razmjenavjestina - razmjena vještina
http://www.linuxserbia.com - Linux Srbija
http://www.linux.org.yu - Linux Srbija i Crna Gora
http://www.lugos.si - Slovenska udruga Linux korisnika
http://www.linux.net.mk - Linux Makedonija
http://www.linux.org.ba - Linux korisnici BiH

OPEN SOURCE PIVO

>> pripremio: Kruno Jošt

Vores Øl (Our Beer - Naše pivo) projekt je studenata s IT University u Kopenhagenu u suradnji s ekipom iz SUPERFLEXa, koji objedinjuje ideju modernog open source razmišljanja i tradicionalne proizvodnje piva.

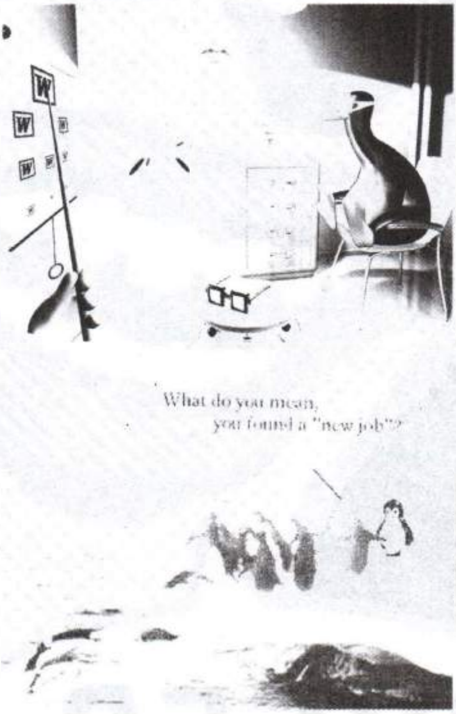
Vores Øl je open source pivo – svatko tko želi može koristiti recept po kojemu je ova piva napravljena kako bi kreirao svoju.

Ako želite, ovaj recept možete koristiti u svojoj pivovari i zaraditi puno novaca, ili ga možete koristiti privatno, za svoje potrebe, ali proizvod morate licencirati pod sljedećim uvjetima:
1. Imenovanje - morate priznati i označiti izvornog autora.
2. Dijeli pod istim uvjetima - ako ovo djelo izmijenite, preoblikujete ili stvarate koristeći ga, preradu možete distribuirati samo pod licencom koja je identična ovoj.
U slučaju daljeg korištenja ili distribuiranja morate drugima jasno dati do znanja licencne uvjete ovog djela. Od svakog od tih uvjeta moguće je odstupiti ako dobijete dopuštenje nositelja autorskog prava.

Po čemu je Vores ¨l jođ drugačiji? Po sastojku guarane, juţnoameričke biljke s prirodnim izvorom energije. Autori ovoga piva tvrde da se i prije u pivo stavljala guarana, ali da nijedno pivo nema tako dobar okus i boju kao njihovo.

Free Beer (slobodna piva/besplatna piva) nastala je kao šala na terminologiju open source koncepta kompjutorskih programa (programi otvorenog koda). Ovaj se koncept u SAD-u objašnjava: *"Free software" is a matter of liberty, not price. To understand the concept, you should think of "free" as in "free speech", not as in "free beer".*

http://www.voresoel.dk
http://www.superflex.net
http://creativecommons.org

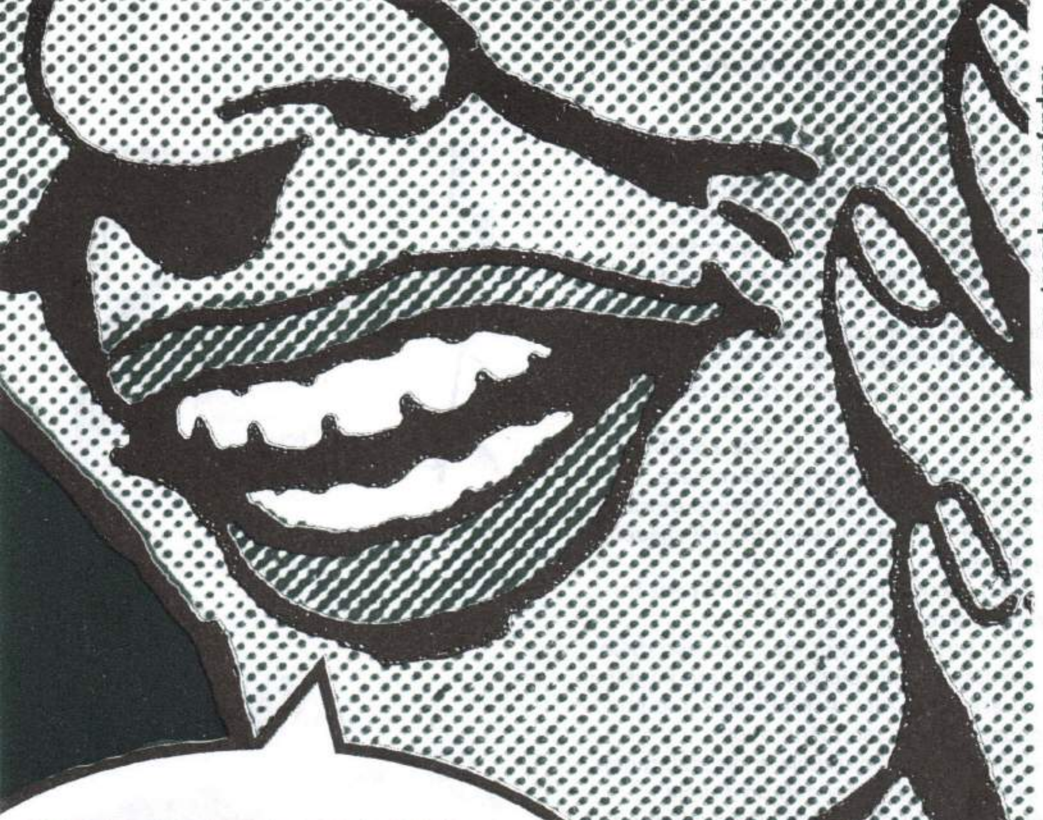

HUMORIX

>> izvor: http://ħumorix.org/

Sajt na kojemu se skupljaju geekovi i pokazuju vam da se i oni znaju dobro našaliti na tuđi račun – HUMORIX govori o Microsoftu, Slashdotu, Linuxu, programima otvorenog programskog koda... Sve na šaljiv način. Prenosimo vijest o totalnom uništenju kugle zemaljske za koju su krivi – spameri.

QUEER
ZAKAŠNJELA PREMIJERA

U organizaciji Queer Zagreba prikazana su četiri, od strane mainstream kino-distributera, prešućena filma. Među njima, nakon trinaest godina, i «Virdžina» Srđana Karanovića

> > piše: Sanja Klasje

Jedna poznanica ponekad izrekne šarmantno izmučenu poštapalicu: «Samo mi nemoj objašnjavat sve od balkanskih Virdžina i indijanskih Berdache-a», koju nikada nisam percipirala kao primjer transfobije, već kao insajderski vapaj da ne krećemo od stoljeća sedmog kada pokušavamo shvatiti suvremene nevolje s rodom. No, zakašnjela hrvatska premijera filma Srđana Karanovića «Virdžina» na ovomjesečnom «Queeru petkom (i subotom)» uvjerila me kako si ne možemo priuštiti da ne započnemo od virdžina i «Virdžine».

Evo, prva je sezona kako je svaki treći petak/subota u mjesecu postao *«Napaljeni na queer?»* prostorom, i iako je nezaposlenoj queer osobi ponekad teško na isti način biti napaljena i često odustaje na drugom filmu s obzirom na cijenu ulaznice od 20 kuna, cilj je veličanstveno postignut. Jer kino Tuškanac tih je par sati mjesečno poligon pogađanja oko queera – ne samo što je to queer po sebi, već i gdje ga točno naći u, recimo, ex-Yu filmovima. Dok na «Bruce la Bruce» doživljaju misliš «božice, pa što tu *nije* queer?», u «Misterijama organizma» ili «Špijunu na štiklama» queer trag treba slijediti na definitivno drukčiji način. Pa tako i u «Virdžini».

Posljednji jugoslavenski film

Nakon srčanog pljeska iz polupune dvorane, Karanović odgovara na gomilu pitanja. Još mu nije «najjasnije» zašto je «Virdžini» mjesto na Queer festivalu, ali ga je producent Rajko Grlić «ubedio da jeste». Puno je eksplicitniji o tome zašto je u prepisci s organizatorima Queer-a o «Virdžini» govorio kao o «tom nesretnom filmu»: to je «najpripremljeniji» film koji je ikad snimao, spremao ga je i «o njemu sanjao valjda deset godina», a jedva ga je završio. Sniman je u okolici Knina, a sedam dana nakon početka snimanja počeli su ratni sukobi. Samo jedna 35 mm kopija stigla je do njega, pocijepana, tako da film postoji samo u DV, VHS i beta verzijama. Film je velika hrvatsko-srpsko-francuska koprodukcija uoči rata, a Karanović ga jednom naziva «posljednjim jugoslavenskim filmom». «Virdžina» je pokupila nagrade po festivalima, i prodavala se, ali su novac zadržali Francuzi. Marta Keler, koja maestralno igra virdžinu Stevana i za to dobiva Felixa, nakon toga glumi u još jednom filmu, ali (tvrdi Karanović), nikako ne uspijeva upasti na Akademiju i dobiti pravu šansu. I Karanović i Grlić kažu kako su imali «puno neugodnosti» oko ovoga filma, ali ih je on «obojicu pretvorio u profesore u Americi». Ovo je bila premijerna projekcija u Hrvatskoj, trinaest (!) godina nakon što je film nastao. E, pa meni sve od navedenog zvuči toliko queer da se pitam o prevodivosti engleskog queer s našim «nesretno» (oslobođenim bukvalnog sentimentalnog značenja) ili «ukleto». Tako da kada ljudi čuju za Queer festival, pomisle: da, to je upravo mjesto za moj «nesretni»/«ukleti»/«čudni»/queer film!

A ovo dosad tiče se nevolja samo oko vanjskog konteksta «Virdžinine» priče. Sa samim filmom još nismo ni počele! Dakle, ako slučajno niste čuli, virdžine su zaklete djevice, žene koje patrijarhalna obitelj prisiljava da žive rodnu ulogu muškarca od djetinjstva (iz ekonomskih i patrijarhalno-mitoloških razloga – kako bi «pobjegli prokletstvu» obitelji bez sina) ili koje postaju virdžine/tobelije/muškobane kako bi izbjegle neželjeni brak i krvnu osvetu zbog odbijanja prosca. Virdžine se pojavljuju uglavnom u Albaniji, nekim dijelovima Crne Gore i Srbije. Njihov transvestizam i prekoračivanje rodnih uloga potencijalno su transgresivni i zbunjujući za poredak: one su poštovane unutar seoske zajednice, članovi su seoskog savjeta kao i drugi muškarci, naoružane su i sudjeluju u svađama i osvetama, puše, psuju i izvode «teške», «muške» poslove. S druge strane, pitanje je koliki je zaista njihov zbunjujući potencijal: njihovo simboličko pretvaranje u rodnog muškarca omogućuje nastavak patrilinearnog sustava i preživljavanje patrijarhalne obitelji, a unutar svojih zajednica virdžine su potpuno prihvaćene. Kevin Moss navodi niz iskaza etnologa koji su zabilježili životne priče virdžina – neke zadržavaju ženska imena i oslovljava ih se u ženskom rodu, a skoro nijedna ne poriče svoj «status» virdžine, navodno su vidljive i prihvaćene u svojim zajednicama. Iako se neke oslovljava u muškom rodu i sve imaju «muške» privilegije, one u stvari ne «prolaze» kao muškarci (što čini čitav zaplet Karanovićevog filma), već upravo kao virdžine, neka vrsta funkcionalnog trećeg roda. U tom je svjetlu zanimljiv podatak da je Kosovo Film odustao od snimanja ovog filma jer je tema «isuviše obična». Što reći – nečije obično je nečije nesretno je nečije queer...

Heteronormativni odlazak u suton

I tako dolazimo do «Virdžine». Ako slučajno niste gledali, film je smješten u mitski prostor i vrijeme – početkom 20. stoljeća, negdje blizu Jadranskog mora, Kostana rađa četvrtu «pišulju», Timotije očajan izlazi s puškom i bebom na buru, ali odustaje: «Živiće! Biće muško! (Virdžina?) Virdžina. Dok ne rodiš pravo.» To je vizualno prekrasan prikaz preživljavanja u patrijarhalnom kršu – ni priroda ni ljudska zajednica nemaju milosti za pojedinca: obitelj jede juhu od brezine kore, a ovce umiru usprkos «muškom» djetetu u kući, Kostana umire rađajući petu neželjenu djevojčicu, Timotije ulaže sve u očuvanje obmane o svom «sinu» i sve gubi, Stevan uči biti muškarac i priseže čuvati obiteljsku tajnu, ali na kraju odlazi za Ameriku kako bi mogao «svoj život da živim kako ja hoću i kako mi je bog dao». Karanovićev film kritiziran je zbog svog normalizirajućeg kraja – Stevana otac na samrti naziva svojim «najboljim sinom» i tako mu najjasnije izražava ljubav. Stevan u emigraciju odlazi sa svojom tek rođenom sestricom, najboljim prijateljem Mijatom (kojemu se u zadnjoj sceni obećao: «Oću da budem tvoja žena, al da znaš, ćer več imamo!») i Mijatovim ujakom Paunom koji je i sam prikrivena virdžina.

No, smatram da zbog ovog sretnog heteronormativnog odlaska u suton ne smijemo zanemariti vrtloge uznemirujućih potencijala koji kruže filmom. Počnimo s onim što mene najviše zbunjuje – postupnom hibridizacijom priče, odnosno kako je od konkretne povijesne virdžine nastao mitski Stevan. Karanovića je na pisanje scenarija nadahnuo novinski članak o

Fatimi Aslani, Albanki iz sela blizu Prizrena koja je dvadeset i pet godina živjela kao muškarac Diljo ili Dalju, borila se na strani partizana, sudjelovala u bitci kod Trsta i tamo «otkrivena». U prvoj verziji scenarija iz 1984. priča je još uvijek na sličan način komplicirana – nacionalno, ljubavno, rodno. U realiziranoj konačnoj verziji scenarija, različitosti su pojednostavljene, a skrivanje Stevanovog spola postalo je temelj radnje (što bi imalo smisla da Stevan kao Diljo ide u rat ili u stranu zemlju, ali ne i unutar njegove zajednice gdje bi virdžine trebale biti prihvaćene).

Početak transrodnosti?

Ako ostavimo taj twist po strani (iako zbog njega poželim prevesti queer i sa «zaokrenuto»), film buja zanimljivim, izvrnutim prikazima tjelesnosti, seksualne privlačnosti, formiranja identiteta. Stevan uči biti muškarac – od oca uči graditi suhozid, sjeći drva, ne plakati; od majke dobiva teorijske lekcije: «Bolje ti je da si muško. Sve je za muške... Bolje biti jedan dan pijevac, nego cijeli život kokoš.» Kada na Badnjak, nakon što je glumio pijevca u igri sa sestrama, dobiva prvu menstruaciju, majka objašnjava njegov nagli odlazak: «Pusti ga, muška posla!» Uzastopno uspijeva izbjeći zajedničko pišanje s dječacima i uspoređivanje «oružja», ali njegovi mišići i snaga zadovoljavaju oca i zajednicu. Kada pobjeđuje Mijata u mjerenju snage, prikrivena virdžina Paun hvali ga ocu: «Mali ti je ka ja! Srčan!» Prije prvog upoznavanja s Paunom, Stevan vježba svoj identitet: «Ime mi je Stevan Đorđević, od oca sam Timotija», a kasnije uvježbava i izvodi zanimljivo transgresivne govorne čine – kada s Mijatom promatra hetero predigru u šumi i ovaj mu objašnjava seks i anatomiju, pita ga: «Evo, i sad mi se diga! A tebi?» Stevan odgovara: «I meni» i odlazi; kasnije pita majku još više rodno nemoguću rečenicu: «Bi ja mogao da rodim sina kad bih mogao?» Adolescent Stevan zamata grudi, tajno luta i odlazi od kuće, skriva sestrinu lutku kao nešto zabranjeno, a «instinktivno» privlačno.

Trenutke kada nam queer bulji u lice nalazimo u scenama kada se Stevan i Mijat «igraju onog s rukom»; Mijat miluje Stevana rukom po licu i ramenu i kaže: «Lijep si», a Stevan odgovara i riječima i pokretom: «I ti si». Mijat pita: «Pa jel osjećaš šta?», Stevan kaže: «Osjećam, vuci te izjeli!» Ta se scena odvija prije nego što Mijat vidi Stevana kako skida povez i pokazuje ženske grudi u šumi, te iako se Stevana kroz povezivanje s lutkom još tada naznačuje kao emotivno «žensku» osobu, ipak ostaje fleksibilno queer. Na sličan je način queer ista scena ponovljena kasnije, u kojoj Mijat «zna» Stevanov rod, ali Stevan ne zna da ovaj zna.

Isto je tako zanimljiva uloga Pauna koji na pomalo nelogičan način (s obzirom na izloženost vlastite pozicije prikrivene virdžine) predstavlja stalnu prijetnju da će razotkriti Stevana, ali na kraju postaje izvor podrške te destabilizira ružičasti obzor normalizirajućeg happyenda. Pitam se: kojim će putem Paun krenuti u Americi, na koje će ime i spol glasiti njegovi dokumenti, na kojoj točki putovanja bi priča zavjetovane djevice mogla završiti, a započeti priča transrodne osobe?

Možda bi «Virdžina 2» trebala biti o Paunu.

(Ako ste pročitali ovaj tekst do kraja, zaslužujete više ;) - vidite i sjajan tekst Kevina Mossa «Jugoslovenski transdžender heroji: Virdžina i Marble As» na www.deve.org.yu/kevin.htm; jedno poglavlje knjige «Između roda i naroda: etnološke i folklorističke studije», Zagreb, Centar za ženske studije i Institut za etnologiju i folkloristiku, 2004.; knjigu Srđana Karanovića «Dnevnik jednog filma: Virdžina 1981-1991», Beograd, Institut fakulteta dramskih umetnosti, 1998.; te mnoštvo diskusija na Internetu).

Škurtan, Severna Albanija. Kad im je umro sin, roditelji su odlučili da njegovo mesto zauzme jedna od ćerki bliznakinja, Škurta, i od tada su je tretirali kao muškarca. Ipak, ona tvrdi da je postala muškarac u društvenom smislu po vlastitom izboru: "Nisam želeo da se udam i da neko upravlja mnome " ja sam taj koji komanduje."

Virdžina Stanica-Daga Marinković, iz okoline Bijelog Polja. Rođena 1941. godine, kao četvrta ćerka u porodici, vrlo brzo je preuzela ulogu sina. U početku, komšije i poznanici su pokušavali da je ubede da "ne valja" što se oblači i ponaša kao muškarac, ali Daga se nije obazirala na njihove prigovore. Njeno uporno nastojanje na muškoj ulozi vremenom je dobilo simpatičnu javnu potvrdu: tokom dugog niza godina, za Dan žena, 8. mart, sve žene koje su radile u njenoj fabrici dobijale su na poklon suknje, a jedino Daga štof za pantalone!

Hir Ljuš, iz sela Donji Crni Breg u Metohiji. Rođena je oko 1900. godine. Postala je virdžina u svojoj sedamnaestoj godini. Već je bila verena, ali, pošto joj je umro otac, rešila je da raskine veridbu i da ostane u roditeljskom domu kako bi se starala o mlađoj braći i sestrama. Majka se protivila njenoj odluci, a čitavo selo ju je nekoliko puta molilo da se se ipak uda, što je ona uporno odbijala. Nosila je mušku odeću i mušku kapu (ali nešto manju). Obavljala je pretežno muške poslove na imanju i u domaćinstvu, ali je znala i ženske jer je odrasla i vaspitavana kao devojka.

Virdžina nepoznatog imena iz severne Albanije, potpuno muškog izgleda. Engleskom putopiscu Bernardu Njumenu, kome je sredinom 1930-ih godina bila vodič prilikom njegove posete ovim krajevima, trebalo je nekoliko dana da otkrije da ona nije biološki muškarac

br. 1 za mrežu mladih hrvatske

>> razgovarala: Tanja Topolovec

Zelena akcija bila je moja «prva ljubav». :) Kao buntovni petnaestogodišnjak tražio sam neku organizaciju koja bi sličila Greenpeace-u jer me zanimao ekoaktivizam i želio sam i ja jurišati na tankere u gumenim čamcima. :) Ondje sam otkrio sve što sam tražio te sam se ubrzo našao u ulozi aktiviste koji s transparentom okupira zonu u kojoj se ilegalno iskopavao šljunak u blizini vodocrpilišta pored Male Mlake. U Zelenoj akciji sam također sazrio kao civilni aktivista te se razvijao od aktiviste do voditelja akcija, a potom sam se počeo baviti i konkretnim temama zaštite okoliša. S 19 godina već sam vodio regionalni projekt u kojemu je sudjelovalo 15 organizacija te sam ubrzo postao i najmlađi član Upravnog odbora, što sam i danas. Zadnje tri godine u Zelenoj akciji, pored članstva u UO, volontiram kao koordinator za međunarodnu suradnju.

Već su me s 18 godina počele zanimati i druge teme osim zaštite okoliša, posebice teme vezane uz mlade, te sam se aktivirao u Jugoistočnoj europskoj mreži mladih (SEEYN). To je bila druga organizacija koja me definirala kao aktivista i mnogo sam naučio kroz stvaranje SEEYN-a u jednu od najvećih regionalnih mreža. SEEYN me sve više usmjerio na temu mladih i pitanja politike prema mladima, što je odvelo do kandidiranja za UO Mreže mladih Hrvatske. Istodobno sam se u Zelenoj akciji sve više počeo usmjeravati na održivi razvoj kao širu temu od zaštite okoliša koja uključuje i socijalnu, ekonomsku i kulturnu komponentu, tako da je sve nekako sjelo na svoje mjesto.

Rad s raznim agencijama Ujedinjenih naroda došao je nekako kao posljedica dugogodišnjeg rada na temi održivoga razvoja na globalnoj razini, posebice iz perspektive mladih kao interesne grupe. Prije tri godine sam u Keniji izabran za jednoga od 12 članova Savjetodavnog vijeća mladih UNEP-a (program UN-a za okoliš) te već u drugom mandatu obnašam počasnu dužnost Savjetnika UNEP-a za područje Europe. Kao konzultant sam radio i za UNDP, UN PY te neke bilateralne agencije kao što je GTZ.

Proces priključenja EU trebao bi donijeti osjetne promjene u funkcioniranju državne uprave, što će se odraziti i na provođenje Nacionalnog Programa Djelovanja za Mlade.

***Predsjednik si MMH; što ona predstavlja i kako to da si prihvatio ulogu predsjednika?**

MMH predstavlja treći veći pokušaj unazad 15 godina da se u Hrvatskoj osnuje Nacionalno vijeće mladih (National Youth Council). To je termin koji se u Europi koristi od pedesetih godina prošloga stoljeća, a označava krovnu organizaciju mladih koja okuplja sve oblike organiziranja mladih u nekoj zemlji: nacionalne udruge mladih i za mlade, lokalne udruge mladih i za mlade, podmlatke političkih stranaka, vijeća mladih, klubove mladih i neformalne inicijative mladih. Takva krovna organizacija trebala bi biti forum za programsko umrežavanje organizacija mladih te forum u kojem će se artikulirati interesi mladih, a ujedno treba da nastupa kao ravnopravan partner državi u zajedničkom provođenju politike prema mladima koja dovodi do zadovoljenja prioritetnih potreba mladih u nekoj zemlji.
Zadnje četiri godine krećem se u vrhu međunarodnog pokreta mladih te sam na određenim globalnim konferencijama također vodio koalicije svjetskih organizacija mladih. Dosta je mladih iz Hrvatske u samome vodstvu međunarodnih organizacija mladih, a u Hrvatskoj još uvijek ne postoji nacionalno vijeće mladih koje je član Europskog foruma mladih – krovne europske organizacije mladih. Radio sam kao konzultant u drugim državama na politici prema mladima te mi je postalo dosta toga da drugima govorim kako bi stvari trebale funkcionirati, a u državi iz koje dolazim ništa ne funkcionira po pitanju mladih.

***Uskrsnuće MMH za neke je totalna enigma i u principu se boje jednostranog članstava u toj udruzi. Mladi su jako heterogena grupacija - od studenata i srednjoškolaca, radnika i nezaposlenih, pripadnika različitih supkultura, do većine koja je apolitična i utopljena u mainstreamu. Na koga zapravo MMH računa i kojim se mladima obraća? Je li moguće tako heterogenoj grupi pronaći zajedničke ciljeve?**

Mislim da se boje i zato što su se mnoge udruge mladih opekle već u zadnja dva pokušaja ustrojavanja krovne organizacije, koji su bili ispolitizirani i instrumentalizirani. Mreža je u posljednje dvije godine imala brojne unutarnje i vanjske probleme i nije ispunila ni moja osobna niti očekivanja udruga mladih, tako da je skepticizam razumljiv.
U principu ne vidim da je heterogenost mladih, a time i udruga mladih, problem jer upravo MMH treba biti forum u kojemu će se sve te različite udruge mladih koje se bave različitim temama programski povezivati, razmjenjivati informacije i iskustva, te zajedno provoditi nacionalne programe, a ne samo lokalne. Povrh toga smatram da unatoč svim tim partikularnim interesima različitih udruga mladih postoje neki univerzalni problemi i potrebe te Mreža treba biti forum u kojemu će se facilitirati proces pretvaranja tih potreba u akciju za njihovo rješavanje. Stoga mislim da MMH ipak ima svoju dodatnu vrijednost pored nacionalnih udruga kao što je Hrvatski ferijalni i hostelski savez ili programskih mreža kao što je Savez Klubtura, a to je da bude forum za povezivanje i strukturiranje sektora mladih te stvaranje i provođenje sveobuhvatne politike prema mladima u Hrvatskoj.

***Jedan od ključnih elemenata omladinske politike zemalja članica Europske unije jest i nacionalno vijeće mladih koje kod nas ima neslavnu prošlost. Koja je po tome pitanju uloga MMH kao nacionalne krovne udruge? I koji su ciljevi MMH po pitanju nacionalnog vijeća mladih?**

Definitivno jedan od najsnažnijih ciljeva jest da u naredne tri godine MMH postane član Europskog foruma mladih kao nacionalno vijeće mladih koje predstavlja Hrvatsku u toj krovnoj organizaciji. Naravno, da bismo bili prihvaćeni u članstvo moramo raditi i na drugim strateškim ciljevima kao što su osiguravanje osnovnih institucionalnih pretpostavki za djelovanje Mreže (ured, plaćen glavni tajnik itd.) te na određenim političkim ciljevima kao što je provođenje Nacionalnog programa djelovanja za mlade.

***Misliš li da će ulazak Hrvatske u Europu ubrzati proces donošenja odluka vezanih uz programe djelovanja za mlade?**

Svakako hoće. Proces priključenja EU trebao bi donijeti osjetne promjene u funkcioniranju državne uprave, što će se odraziti i na provođenje NPDM. Stvar je u tome da se u Hrvatskoj općenito ne provode nacionalni programi djelovanja, a to je tako ponajviše zbog nepoznavanja tehnologije implementacije nacionalnih akcijskih planova od strane državne uprave.
U procesu pridruživanja podići će se standardi funkcioniranja državne uprave, ali bi se trebali povisiti i standardi u politici prema mladima, ne samo po standardima EU, već i po standardima Vijeća Europe.

***NPDM je usvojen još u siječnju 2003. Sada je 2005., još su tri godine do kada bi mjere toga programa trebale biti provedene. Je li se išta pomaklo po tome pitanju i koliko je on uopće relevantan za mlade u Hrvatskoj?**

Prema ocjeni Vijeća Europe, NPDM je po sadržaju jedan od najboljih nacionalnih akcijskih planova za mlade. Proces njegova stvaranja bio je transparentan i participatoran te je u njemu sudjelovao velik broj predstavnika udruga mladih. No, faza u kojoj je zakazao jest bila faza implementacije. Nakon usvajanja izrađen je plan provedbe koji nikada nije bio usvojen od strane prošle vlasti, a nakon promjene vlasti došlo je do preustroja ministarstava te su se ona veći dio vremena bavila sama sobom. Mi smo već ušli u treću godinu a da plan provedbe nije usvojen te se NPDM sustavno ne provodi, nego se provode neke pojedine mjere, i to više nekom dobrom voljom ministarstava. Nadam se da će Ministarstvo, obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kao nadležno tijelo za mlade, a time i za NPDM, krenuti barem u 2006. sa sustavno izrađenim operativnim planom za tu godinu, koji će biti usvojen od strane vlade te uvršten u državni proračun prije njegova izglasavanja. NPDM je politika prema mladima koja je konkretizirana u jednom dokumentu. Uspješna provedba NPDM-a imperativ je za bolju kvalitetu života mladih u Hrvatskoj i prioritet za MMH.

***Kako se NPDM provodi u Europi?**

Nacionalni akcijski planovi za mlade u zemljama EU provode se uspješnije te u partnerskom odnosu s udrugama mladih. Te zemlje imaju dugogodišnju praksu u provođenju nacionalnih akcijskih planova uopće. S druge strane, u zemljama koje nisu članice EU, politika prema mladima još uvijek kaska, a time i izrada nacionalnih akcijskih planova za mlade. Tamo gdje je i došlo do izrade kvalitetnih planova, oni isto tako zakažu u fazi implementacije, kao npr. u Rumunjskoj.

***Uskoro nas očekuju lokalni izbori;**

Uspješna provedba
Nacionalnog Programa Djelovanja za Mlade
prioritet je za Mrežu Mladih Hrvatske!

o tom i sličnim pitanjima nedavno je u net.klubu mama u Zagrebu MMH održala tribinu «fokus:mladi» s temom «Mladi u politici». Kakav je bio odaziv i reakcija mladih?

Bio je izvrstan odaziv od strane udruga mladih te od strane podmladaka političkih stranaka koji su nam ipak bili glavna ciljna skupina. Tribina je od teme «Mladi u politici» s vremenom prešla na temu «Politika prema mladima» upravo zato što u Hrvatskoj već dulji niz godina ne postoje forumi o pitanjima politike prema mladima niti se nešto bitno mijenja na tome području. U svakom slučaju, svi su prisutni pozdravili napore MMH da pokretanjem tribina «fokus: mladi» vrati temu mladih u središte javnoga prostora i javnoga interesa. Podmladci podržavaju MMH kao krovnu organizaciju mladih u razvoju te će MMH već ovaj tjedan nastaviti sustavnu komunikaciju s podmladcima kroz koordinacijske sastanke, budući da u ovom trenutku postoje zakonske prepreke za njihovo učlanjenje u MMH.

***Početkom ožujka na sastanku predstavnika klubova i udruga mladih s predstavnicima MOBMS-a, održanoga u povodu nedavno objavljenog natječaja za financiranje klubova mladih, raspravljalo se o njegovim kriterijima. Što taj natječaj dovodi u pitanje i u koju poziciju on postavlja klubove?**

Jedna od mjera NPDM-a koja se uspješno provodila bila je upravo potpora osnivanju i radu klubova mladih kroz institucionalnu potporu koja im se pružala temeljem njihovog planiranog i ostvarenog programa s tematskim sadržajima za mlade. Ovaj je natječaj doveo u pitanje financiranje troška koji je klubovima najteže pokriti iz drugih izvora – plaću za voditelja kluba. Po nedavno objavljenom natječaju troškovi više nisu bili fleksibilni, već su bili fiksni, pa se za plaću voditelja kluba ovaj put moglo izdvojiti samo 20 posto dobivenih sredstava, što ispada da klub maksimalno može imati 16.000 kn za bruto godišnju plaću voditelju kluba. Takav je natječaj doveo u pitanje stabilnost većine klubova, a kako je objavljen jednostrano od strane MOBMS-a, protivno mišljenju Povjerenstva za klubove, MMH je odlučila reagirati; u dva je dana skupila potporu 30 udruga i klubova mladih te je nastupila prema MOBMS-u. Nakon pregovora koji su ubrzo slijedili objavljena je interpretacija natječaja kojom se plaća za voditelja kluba može prikazati i kao dio programskih troškova.

***Krajem travnja MOMBS će sazvati nacionalnu konferenciju; o čemu se točno radi?**

To je zasad neslužbena informacija, ali MOBMS planira raditi nacionalnu konferenciju na kojoj će predstavnici udruga mladih i podmladaka raspraviti sva neriješena i otvorena pitanja vezana uz politiku prema mladima, kao što su provedba NPDM-a, Zakon o vijećima mladih, pitanje krovne organizacije mladih itd.
Uz ovu sveopću konferenciju, MMH planira organizirati konferenciju koja će biti usmjerena na programsko povezivanje udruga mladih i koja bi trebala proizvesti partnerstva za neke nacionalne kampanje i projekte vezane uz probleme mladih. Kada će i hoće li se ta konferencija dogoditi ovisi o financijskoj potpori u prvom redu MOBMS-a, koje je prvo odgovorno da se sektor mladih u Hrvatskoj strukturira i programski poveže.

***Što MMH planira u skoroj budućnosti?**

MMH u sljedeća dva mjeseca planira 2 velika događaja. Prvi će biti Svjetski dan aktivizma mladih, koji se obilježava u cijelome svijetu od 15. do 17. travnja i MMH će pokušati koordinirati simultane događaje i aktivnosti po cijeloj Hrvatskoj u suradnji s lokalnim udrugama. Drugi je događaj Sajam udruga mladih, koji isto radimo u svibnju u suradnji s CARE Int. te će na njemu brojne udruge mladih iz cijele Hrvatske imati priliku predstaviti svoje aktivnosti.

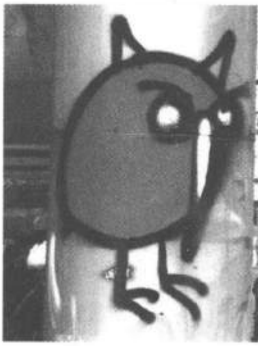
Osijek je u jeku aktivnosti pod zajedničkim nazivnikom «KULTURA VODA KOJA ŽIVOT ZNAČI»

OSJEČKI PREPOROD

U razgovoru s Emanuelom Starčevićem, jednim od voditelja projekta, saznajemo i više o osječkoj sceni...

> > piše: Kruno Jošt

Osijek je središte regije Slavonije i ima tu nesreću da je politička situacija jako slična onoj u Gospiću. Ekipa iz rata još je na vlasti: uspješni vojnici katarze koji isisavaju sve što se može isisati iako su već prisvojili sve što je vrijedilo; no, njihova pohlepa, glupost i marljivost nemaju kraja.

U petak, 28. siječnja, u 15:05, **Emanuel Starčević** izveo je performans **«Osijek - grad preporoda»** i serija kulturnih događanja, iz tjedna u tjedan, krenula je pod motom **«KULTURA VODA KOJA ŽIVOT ZNAČI»**. Projekt je sada na svom devetom poglavlju, **«Kulturne bare 09»**. Bio je **«Kap kulture»** dok nisu došli prvi gosti iz Križevaca i Subotice, potom je prešao u **«Kulturne bare»**, a zatim će postati i **«Kulturna rijeka»**, kada se program počne seliti okolicom Osijeka.

Trenutno stanje projekta KVKŽZ teško je: projektni tim bori se da se ne isključe struja i telefon, izbjegava se ovrha Grada, pokušava se sanirati prostor AGI kluba koji prokišnjava. Prostor Sunčanog ateljea ima baru vode, u cijelome podrumu nema struje...

Trenutačne ocjene nezaustavljivog rada programskoga tima jesu: «...izgledaju kao Beogradski underground» (gosti iz Subotice) i «izgledamo kao zagrebački Attack, samo što on nije imao gore ured s WCom» (jedan osječki umjetnik).

U projekt je uključena i osječka **Agencija za informiranje - AGI** (www.agi.hr), udruga koja servisira i pravno odgovara za sve ovo u KVKŽZ i preko inkubatora udruga mladih (Sunčani klub mladih) servisira i su-odgovara za rad još dvadesetak udruga mladih i bendova.

Od ekipa koje guraju cijelu ovu priču tu su također: **Pleme gljiva** (www.boomshroomtri be.tk), udruga koja je osnovana zbog razvoja trans subkulture; **KIWI** (www.kiwi.hr), udruga koja je sastavljena od srednjoškolaca iz srednje primijenjene koji se već četvrtu godinu zaredom upisuju po umjetničkim akademijama; **Banovina**, udruga za poduzetništvo utemeljeno na šokačkoj i/ili ekološkoj tradiciji; **Pčelinjak i Dvorište**, udruge iz Antunovca i Ivanovca koje su se već istakle Festivalom na zidinama; **(Ne)kultura**, udruga koja je krenula s «rock-aktivizmom», a sada proširila aktivnosti na politički aktivizam. Napokon se dogodilo da je politički pomladak shvatio da je jedino važno pomagati, pomagati i opet pomagati.

Pored navedenih prostora, vi ste u stalnom traženju novih?

Trenutačno radimo na prostoru Mala šibicara (poduzetnički prostor obitelji Ikotić) u industrijskoj četvrti Osijeka. Taj bi se prostor počeo koristiti do početka svibnja. Uz Šibicaru postoji Sunčana galerija, prostor pored Vedre scene, a planira se ući i u prostor na lijevoj obali Drave kod Zoološkog za Grad mladih.

Kakva je podrška?

Ima tu dosta simpatizera i aktivista koji se priključuju cijeloj priči. Naš je stav da treba raditi na sva tri sektora: razvijati kulturno-aktivističke programe, razvijati vlastiti biznis koji će hraniti čitavu priču i boriti se s vojnicima katarze na političkoj areni.

Ove godine izlazite na lokalne izbore?

Izgleda da će aktivisti iz više gradova ići samostalno na izbore. Osijek ide s konceptom «preporodne neposredne demokracije», ma što točno to značilo! Osim ovih «re:evolucionih» događanja, pišemo projekte i namičemo sredstva (znate li nekoga donatora za Preporod?), a ovo ljeto organiziramo i dva paralelna putujuća kampa koji će krenuti sa sjeveroistoka Baranje i pomagati po selima pri uspostavi klubova mladih, kulturnih centara. Također počinjemo istražne konferencije za strateško planiranje dotične zajednice Kamp društvo.

Od čega se sastoji kampanja?

Fizički dobro pripremljene ekipe, dobro potkovane tehnikom i ekološkim znanjima, obilazit će prirodu i sondirati trenutačno stanje. Tim putem izrađujemo strategije za sprečavanje propadanja i unapređenje lokalnih prirodnih dobara. Pozivam zato sve da se pridruže projektu jer kvaliteta ovisi upravo o njima!
Želiš li biti dio preporoda? Javite se direktno na AGI - agencija.za.informiranje@os.t-com.hr

ČESTITAMO GENERACIJI...

>> autor nepoznat
>> izvor: mailing lista clubture

Ne mogu vjerovati da smo uspjeli!
Prema onome što kažu današnji pravnici i birokrati, svi mi koji smo bili djeca u 30-ima, 40-ima, 50-ima, 60-ima, 70-ima i ranim 80-ima, vjerojatno ne bismo trebali biti živi.
Naši dječji kreveti bili su obojeni kričavim bojama na bazi olova.
Nismo imali zaštitne poklopce ili brave na bočicama lijekova, vratima i ormarićima, a kada smo se vozili na biciklu, nismo imali kacige.

Kao djeca, vozili smo se u automobilima bez pojaseva i zračnih jastuka.
Pili smo vodu iz cijevi u vrtu, a ne iz boce.
Užas!
Jeli smo kolače, kruh i margarin i pili gazirana slatka pića, ali nikada nismo bili debeli jer smo se stalno igrali vani.
Dijelili smo jedno gazirano piće s četiri prijatelja, iz jedne boce, i nitko od toga nije umro.
Provodili smo sate gradeći male automobile od raznoraznih otpadaka i onda se spuštali niz brdo, da bismo otkrili da smo zaboravili na kočnice.

Otišli smo od kuće ujutro i igrali se cijeli dan. Vraćali smo se kući kada bi se upalila ulična svjetla. Nitko nije mogao s nama razgovarati cijeli dan. Nismo imali mobitel.
Nezamislivo!

Nismo imali Play Station, Nintendo, X-Boxes, video igrice, 99 satelitskih programa na televiziji, filmove na videu, surround sustav, mobilne telefone, kompjutore ili Internet chatove.

Imali smo prijatelje! Izišli smo iz kuće i našli ih.
Igrali smo graničare i ponekad bi nas lopta zbilja zaboljela.
Padali smo s drveća, znali smo se porezati, slomiti kost ili zub, i zbog tih nesretnih slučajeva nije bilo nikakvih sudskih tužbi.
Nitko nije bio kriv osim nas.
Tukli smo se i udarali jedni druge, dobivali masnice i naučili kako da ih prebolimo.
Izmišljali smo igre sa štapovima i teniskim lopticama, i iako nam je bilo rečeno da će se to dogoditi, nikome nismo iskopali oko.

Vozili smo se na biciklu ili prošetali do prijateljeve kuće, pokucali ili pozvonili na vrata, ili samo ušli i popričali s njim.

Igrale su se razne igre i nisu svi ušli u ekipu.
Oni koji nisu, morali su naučiti nositi se s razočaranjem.
Neki učenici nisu bili pametni kao ostali i nekada su pali razred i morali ga ponavljati.
Užas!!!!!!!!!
Naši postupci su bili samo naši.
Posljedice su bile očekivane.
Sama zamisao da nas roditelji vade iz nevolje ako smo imali problema u školi ili sa zakonom bila je nezamisliva. Oni su zapravo podržavali školu i zakon. Zamislite to!
Užas!

Ova je generacija proizvela neke od najboljih preuzimatelja rizika, rješavatelja problema i izumitelja, IKADA!
Imali smo slobodu, neuspjeh, uspjeh i odgovornost i naučili smo se s time nositi.

I vi ste takvi!

Čestitamo.

Molim Vas da pošaljete ovo drugima koji su imali sreću da kao djeca odrastu prije nego što su pravnici i vlada počeli regulirati naš život.

>> napisala: Livia Fadić

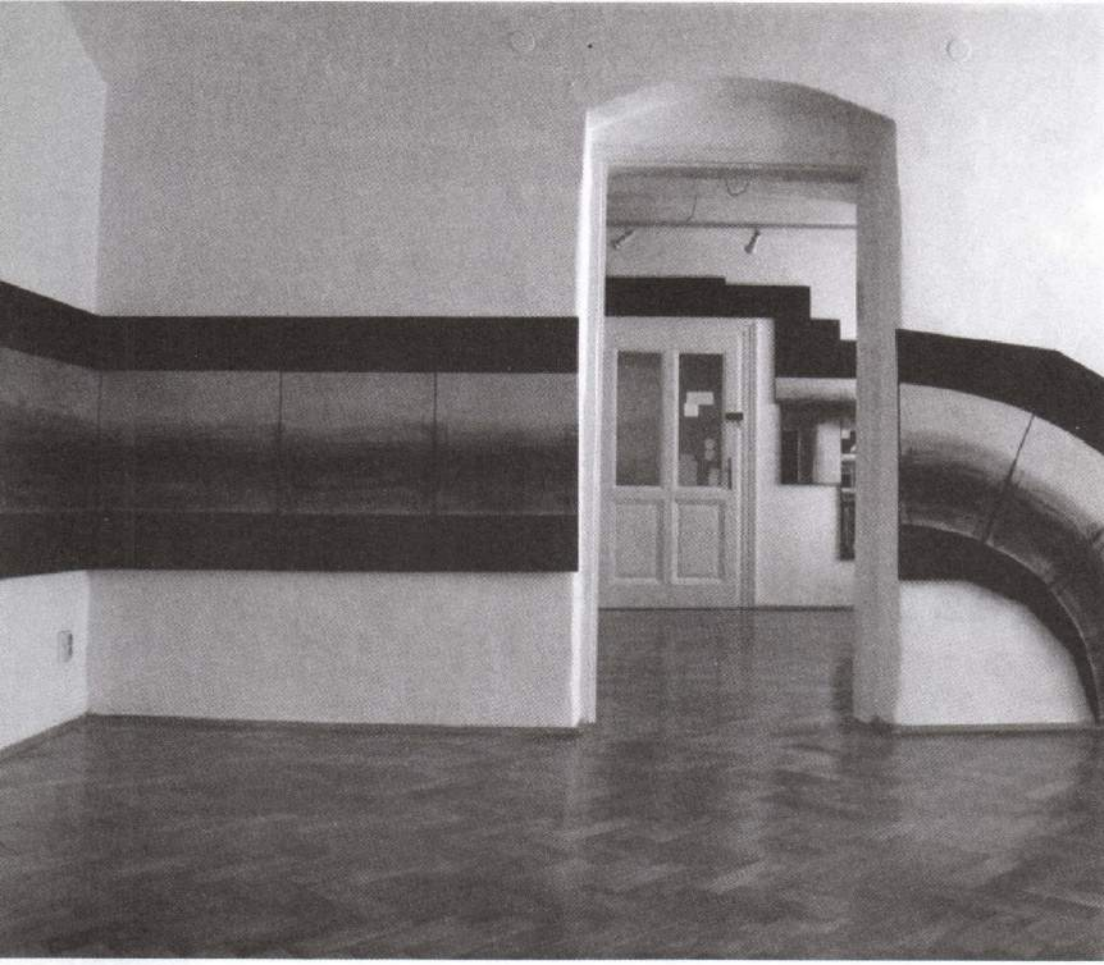
Odrazi

U subotu, 12. ožujka, na prvom katu kluba Kafka u Petrinjskoj 9 otvorena je druga samostalna izložba studenta kiparstva zagrebačke Akademije likovnih umjetnosti Marija Miše pod nazivom *Odrazi*. Budući da sam jesenas prisustvovala i otvorenju njegove prve izložbe *Lica - odrazi*, ovoga sam puta ostala uskraćena za stupanj ugode koji oku i duši može priuštiti otkriće jedne nove, kod nas još neetablirane kiparske tehnike portretiranja. Unatoč tome, pogled kroz otvor «čarobne kutije», u čijoj se unutrašnjosti krije odraz umjetnikove inspiracije, nije bio manje atraktivan, pogotovo kada sam na posljednjem izloženom primjerku ugledala svoj vlastiti lik.

«Vanjska ljepota samo je privid. Najvažnije je ono unutarnje, unutarnja ljepota koja se u mojim kutijama skriva od znatiželjnih pogleda», izjavljuje mladi umjetnik i otkriva da su materijali kojima se koristio staklo, ogledalo, drvo i boja.

U Marijevim se kutijama nerijetko kriju osobe iz hrvatskih kulturnih krugova, poglavito kazališni i baletni umjetnici. Poželite li koju odnijeti doma, polovina od ukupne cijene koju ćete za nju trebati izdvojiti otići će u humanitarne svrhe.

Protok ideja, misli i umjetničke prakse

Akademski kipar Ivan Midžić svoju je prvu izložbu ostavio daleko iza sebe, a još jednu u nizu predstavio je prošloga mjeseca u Galeriji Beck na Gornjem gradu. Čelične su cijevi već bile izvorom umjetnikova nadahnuća, a ovaj ih je put predstavio u dvodimenzionalnom obliku, pridajući im pojam *protoka ideja, misli i umjetničke prakse*. Upitala sam Ivana imaju li njegove cijevi funkciju ograničavanja i usmjeravanja toga protoka.

«Smisao protoka nije ograničenje, ali on je u stvarnosti ograničen svojstvima medija kojim se odvija, čovjeka i tehnologije. Danas smatramo da je protok svojstven suvremenoj tehnologiji, ali on je svojstven i čovjeku te imanentan svakom vremenu. Pokušaj materijaliziranja ideje u konkretan rad može povući za sobom različite konotacije koje mu pridodaje sam promatrač, pa je u tome smislu i tvoja sugestija moguća.»

Svi oni koji dosad nisu bili u prilici promatrati Midžićeve materijalizirane ideje, mogu to, prije njegove sljedeće izložbe, pokušati na internetskim stranicama www.ivanmidzic.com.

glazbeni blok

>> blok pripremio i napisao: Vid Jeraj

RECENZIJE GLAZBE 20. I 21. STOLJEĆA

ULRICH KRIEGER, Early American Minimalism, Walls Of Sound 2, Sub Rosa SR218

Krajem šezdesetih minimalizam u glazbi svojim je repetitivnim karakterom imao velik utjecaj na razvoj elektronske glazbe, a u krajnjoj instanci i na današnji hip-hop, house i techno. Njegovi su predstavnici svjesno primali ne-europske i ne-američke utjecaje, uglavnom indijske klasične glazbe i afričke plemenske, zajedno s tekovinama Fluxusa, želeći stvoriti projekt nove, i samo američke ozbiljne glazbe.
Glazbenik Ullrich Krieger, koji živi i radi u Berlinu, odsvirao je i oživio na saksofonima, elektrici i udaraljkama, svijet skladatelja Phillipa Glassa, Stevea Reicha i Teryja Rileya. Posebno zanimljive i vrsne jesu interpretacije Glassove «1 + 1», koja se izvodi udarajući dlanovima povrh stola sve dok vibracije ne stvore kontinuirani *ležeći* ton; Reichove «Pendulum music», koju izvodi s četiri mikrofona koji poput vretena od sata kukavice mikrofoniraju u poljima četiri pojačala; te Glassova «1 + 1», koja nedavni koncert Ivana Kapeca s delay-pedalom u [mami] stavlja gdje zaslužuje – u kontekst novosti kao ignorantske imitacije prošlosti.

JACK WRIGHT/MICHEL DONEDA/ TATSUYA NAKATANI, from between, soseditions001

Jacka Wrighta su zbog uspjeha u održavanju koncerata pred širom javnosti, nastupima u galerijama, muzejima i kazalištima, radije nego li po podrumima i jazz-klubovima, prozvali Johnnyjem Appleseedom američke improvizirane glazbe. Čovjek je prvo završio studij povijesti i predavao na fakultetu nekoliko godina, prije nego li se otisnuo u neizvjesni kulturno-socijalni kontekst kojemu danas pripada. Glazbenici koji sviraju na ovom CD-u iz triju su raznolikih podneblja svijeta, a sretno rješenje svojih istraživanja nalaze u mikrotonalnosti, značajki europske klasične avangarde.
Tri improvizacije «hands between hands» (30'11''), «of pipes and roots» (13'37'') i «...open this surface to clouds» (10'36'') nadovezuju se na genezu free-jazza, ali i nude neka nova rješenja. Free-jazz počiva na konceptu energije, zbog kojega ni izvođači ni publika nikada nisu ni sami sigurni kada je stvar gotova. Ovdje pak glazbenici osluškuju jedan drugoga i improviziraju na osnovu samog glazbenog sadržaja, samog prostora u kojemu je glazba nastala, stvarajući i napetost – ali u tišini.

SERBOPLOV, Serboplov, B 92 (Aquarius Music), B92CD 210

S koncertom Darkwood Duba izdanja izdavačke kuće osnovane pri Radiju B 92 službeno se distribuiraju i kod nas preko Aquarius Records. Potpuno neočekivano zatekla nas je vijest da je B92 nakon edicije «Serbia Sounds Global» objavio i ovaj CD na kojemu klarinetist Bogdan Ranković iz La Danza Apocalypsa Balcanica sa svojim komornim gudačkim ansamblom izvodi obrade srpske salonske pjesme i kola s početka 20. stoljeća. Najzanimljivije je da su aranžmani suzdržani, za razliku od raspašoja Bregovićevog romploatationa.
Nalazimo poznate naslove, poput «Stani, stani, Ibar vodo», «Moravca» i «Oj, Moravo!». Neka se nitko ne ljuti, ali klapa Cambi na svom CD-u «Sve najbolje» eksperimentira s nekoliko netipičnih glazbenih formi za svoje mogućnosti, odlazeći u par navrata u kič. U usporedbi s njima, Serboplov ne izlaze iz okvira koje su si postavili i svirajući manje, postižu više.

OTOMO JOŠIHIDE, Guitar Solo, Doubtmusic, DMS 101

Ovaj CD zabilježen je uživo na koncertu 12. listopada prošle godine u tokijskom Shinjuku Inn Pitu i već je distribucijskim kanalima dostupan na CD-u. Riječ je, ipak, o djelu jednog od gurua suvremene japanske glazbe, koji nakon duljeg razdoblja rada s gramofonima opet svira gitaru s kojom se i otisnuo na pozornicu - još prije 25 godina.
Zvuk gitare tako je jasan da neki brojevi zvuče kao da su izvedeni na klaviru, a Otomo uz svoje skladbe izvodi i «Misty» Errolla Garnera i Ellingtonov «Mood Indigo». Tri glasnije improvizacije s efektima u kojima stvara gotovo kristalnu strukturu zvučnog zida ne bi nikoga trebale iznenaditi. CD završava interpretacijom «Lonely Woman», emocionalne balade s kojom je era free-jazza i službeno započela unatrag 50 godina. Otomo u tekstu na ovitku izdanja objašnjava kako mu se tijekom izvedbe na mikrofon spustila bubamara. Tako da je zadnja izvedba ustvari – duet.

MONNO, Monno, Sound Implant, SI 009

Monno je improv-noise bend tri Švicarca i jednog Engleza koji žive u Berlinu, a 17. svibnja očekuje se i njihov koncert u Zagrebu s Jesu, novom grupom Justina Broadericka. Lokacija – KSET.

Njihov član Gilles Aubry prije godinu dana u Melinu je odsvirao koncert sa Same Girl koji se čuo do Funka, a rulja je oko Melinova pješčanika skroz-naskroz podivljala. Iako ga je čekala manje-više izvjesna karijera jazz-saksofonista, pokazao je figu tom potencijalno blistavom statusu i otisnuo se u polja improvizacije s laptopom.
Bas i bubnjevi voze cestom sporog nojza, kao recimo Swansi ili Neurosis, dok su solo-instrumenti u bendu Aubryjeva elektronika i električni saksofon Antoinea Chessexa. Saksofon je ozvučen kontaktnim mikrofonima, pa ga se može manipulirati efektima. Neka opća odrednica je eksperimentalni punk, a izgleda da jako vole slušati i japansku glazbu.

TIM BERNE, Diminutive Mysteries (Mostly Hemphill), Winter & Winter, JMT Edition 919 060 – 2

Jedan od najznačajnijih zapisa glazbenih zbivanja sa scene njujorškog Downtowna devedesetih ponovno je u opticaju. Prvotno objavljen za japansko tržište na Polydoru, tvrtki kćeri korporacije Universal, nakon kraha kojega je JMT doživio sredinom devedesetih punih je 10 godina čamio u skladištu i čekao bolje dane. CD je manifest novoga jazza, predstavlja raskid s tradicijom bluesa kao tematskog materijala za improvizaciju, a autori su izborom instrumenata stvorili potpuno novi zvuk, i naglasili afirmativnu i umjetničku dimenziju svoga rada.
CD je hommage Julius Hemphillu, koji su potpisali Tim Berne i David Sanborn. Hemphill je osnivač World Saxophone Quarteta i najveć soulman afroameričke avangarde. Kako je Sanborn najpoznatiji po ljigavom zvuku saksofona, kojim je obilježio pop-pjesmice osamdesetih i devedesetih, a zbog toga i uzor većine hrvatskih funky glazbenika, pojava CD-a bila je pravo iznenađenje. Tako su Berne i Sanborn zbog takvog jednog «svetogrđa» izgubili tu i tamo pokojeg najvjernijeg obožavatelja. Na CD-u osim njih sviraju i bubnjar Joey Baron, koji se u to vrijeme već iskalio u malim sastavima Johna Zorna, čelist Hank Roberts i gitarist Marc Ducret.

COR FUHLER, Corkestra, Datarecords, Data 044

Svi koji su pomislili da je Corkestra nekakva posveta Sun Ra Arkestra nisu se prevarili. Klavirist i izumitelj novih instrumenata Cor Fuhler osnovao je Corkestra sa sudionicima nizozemske alternativne glazbene scene koja, u grubim crtama, pod istim kišobranom okuplja i punkere i jazzere. Devetočlanom ansamblu nizozemskih glazbenika i glazbenica pridružio se i nekadašnji član te scene,

australski bubnjar Tony Buck, koji danas živi u Berlinu.
U prvih par skladbi «Zand 1» i «Green Peppers» vlada otkačena vodviljska atmosfera, s ugođajem koji bi znao podsjetiti na Captaina Beefhearta, dok se u «Zand 2» Fuhler poigrao sa svim stereotipima bučnih instrumentalnih dionica. Kolektivne improvizacije nađu se u «Zwerfduin», a lijepi puhački aranžmani u «Dromedaris». Sedam minuta skladbe «Cosinus» jedan je lijepo aranžirani *drone* koji puhači poput sudionika u štafeti preuzimaju jedni od drugih.

KONCERT MJESECA američki kvartet SPIRITUAL UNITY

OD SOUTH CENTRALA DO SC-a

>> foto: http://www.nga.ch, izuzeto iz cc licence

Velikim koncertom u Kinu SC 14. travnja, koji bi trebao biti vrhunac «Žedno Uho Festivala», predstavit će nam se američki kvartet Spiritual Unity, u sklopu svoje europske turneje. Iako nisu snimili ni CD, prema imenu sastava, a i njegovu članstvu, svi znaju da mogu očekivati koncert skladbi Alberta Aylera, jednoga od stupova invencije i autorstva u jazzu, a i izvan njega. Gitarist Marc Ribot, trubač Roy Campbell, kontrabasist Henry Grimes i bubnjar Chad Taylor, imena su koja jamče apsolutnu kvalitetu. Ribota sam slušao četiri puta – na Festivalu jazza u Splitu 1999., na Saalfelden jazz festivalu u Austriji 2001., Ljubljanskom jazz festivalu 2002. i na solo-recitalu u KSET-u 2003. Grimes i Campbell gostuju u Hrvatskoj prvi put, dok Taylora poznamo iz Chicago Underground Duo i Trio. Teško je sa sigurnošću pretpostaviti kako će mediji popratiti njihov dolazak, no sigurno je da će biti zanimljivo jer je Grimesovo gostovanje apsolutna ekskluziva, kojom se rijetko koja pozornica u svijetu može pohvaliti.

Grimes je rođen 1935., a nakon završetka studija na Julliard School Of Music, od 1957. bio je jedan od najtraženijih glazbenika u New Yorku, koji je nastupao s najvećima - saksofonistima Gerryjem Mulliganom, Sonnyjem Rollinsom i Archiejem Sheppom, trubačem Donom Cherryjem, klarinetistom Perryjem Robinsonom

i kontrabasistom Charlesom Mingusom. Nakon toga, 1968. netragom je nestao. Sve dok ga u studenome 2002. nije pronašao socijalni radnik, iako su svi mislili da je već odavno umro. U intervjuu koji je objavio časopis «Signal To Noise» zabilježen je i jedan uistinu bizaran podatak, koji je spontano izišao na vidjelo. Novinar mu je pružio na uvid CD-reizdanja albuma na kojima je svirao, objavljenih u posljednjih 10 godina. Njegova je reakcija glasila: «A-haa... Tako dakle izgleda CD?».

«Život između» proživio je u South Centralu, kvartu Los Angelesa o kojemu piše crna kronika i pjevaju gangsta-rapperi. Preko 30 godina živio je u hotelu za samce, statirajući u filmovima i radeći «nikakve» poslove, a nitko ga od susjeda nije dovodio u vezu s jednim od dvaju najboljih kontrabasista u jazzu. Status i slavu stekao je «ludih» šezdesetih, kada su se u srazu našli mainstream i avangarda, a pripadnici glazbene zajednice uglavnom nisu trošili vrijeme na ideološke predrasude. Danas svi žele imati i čuti Grimesa, usprkos prezasićenosti svjetskog tržišta svim mogućim oblicima zabave i sveopćoj inerciji kao izravnoj posljedici takve ponude.
Cijela je pompa krenula zato što je riječ o jednom od najvažnijih živućih glazbenika. Svi su cijenili i cijene njegove finese s gudalom, kao i snažni zvuk koji je pronašao još u vrijeme dok se kontrabasisti nisu služili pojačalima. Šezdesetih se pričalo da su mu jagodice na vršcima prstiju debele jedan centimetar. Na svirci održanoj 2003. u Ljubljani tako je snažno svirao da mu je ispao - konjić od kontrabasa!!! Svi prisutni jednoglasno su se složili da se takav jazz danas više ne čuje.

Od sviju glazbenika s kojima je Grimes u to vrijeme svirao, najbolje ga pamte po suradnji sa saksofonistom Albertom Aylerom, snimajući neke od njegovih prvih ploča kod izdavača ESP. Aylerova ideja kolektivne improvizacije, u kojoj se inspirirao neworleanskom tradicijom i nasljeđem afričkog folklora, bila je da svaki solist u bendu svira uz svoga basistu. Tako je Grimes, unutar Aylerovog kvinteta, redovno nastupao u tandemu s Garyjem Peacockom ili Charliejem Hadenom, drugim najboljim kontrabasistom šezdesetih. Ayler je svoje nastupe koncentrirao na dvije vrste tematskog materijala za improvizaciju – jedan su bile originalne skladbe, poput «Ghosts», «Omega is The Alpha» ili «Spiritual Unity», koje je pisao po uzoru na uspavanke koje su se mogle fućkati; a ostale

gospeli poput «When The Saints Go Marching In». Upravo se od pjesmarice Alberta Aylera, jedinog jazzista mladog naraštaja koji je utjecao i na samog Johna Coltranea, sastoji program koji će na koncertu u Kinu SC izvoditi kvartet Spiritual Unity.

Kao vođa kvarteta slovi Marc Ribot, široj javnosti poznat kao gitarist Toma Waitsa i uspješni izvođač cubane s pratećom grupom «Los Cubanos Postizos». Svirao je na Waitsovim CD-ima «Frank's Wild Years», «Bone Machine», i nakon 15 godina stanke, na «Real Gone». Kalifornijski čudak koji objavljuje intrigantne *camp* albume bazirane na pop-pjesmuljcima Europe i SAD-a, znao je kako iskoristiti Ribotov otkačen i atonalni zvuk gitare, koji je prije njega rabio Elvis Costello, a poslije i Tricky. «Waits je majstor produkcije», istaknuo je Ribot vrlinu svoga gazde u intervjuu Radiju Student prilikom ranijeg zagrebačkog gostovanja.
Njegov bi se kameleonski stil, u kojemu se zrcale sve suradnje koje je ostvario u skoro tridesetogodišnjoj karijeri, mogao opravdati pripadnošću i prijemčivošću multikulturalnoj sredini metropole u kojoj živi i radi. Iako porijeklom iz New Jerseya, smatraju ga jednim od glavnih gitarista New Yorka, što je uistinu laskava titula. Zahvaljujući stalnom sjedenju ima probleme s kičmom, zbog čega je često neizvjesno koliko će godišnje koncerata izvesti na turneji.
Prvi susret s Ribotom imao sam na «Splitskom jazz festivalu» 1999., kamo sam došao da Ribotu kažem da ga čekamo u Zagrebu. U Splitu je Ribot imao koncert u HNK sa svojim bendom Los Cubanos Postizos, što će reći «Lažni Kubanci». Ime benda nosi klicu ironije spram nekubanskih bendova koji sviraju kubansku glazbu, a poplavili su tržište nakon filma «Buena Vista Social Club». Između ostalih, to vrijedi i za Cubismo, koji na svjetskom tržištu ne mogu preživjeti s financijskim apetitima većim od svakog autentičnog kubanskog sastava.
Postizos *cubanu* sviraju po njujorški: s naklonošću spram klasične forme, ali stilski jako, jako otvoreno, što će reći na terenu koji im savršeno odgovara. On preskače stilove dok kažeš keks. Sve pjesme je poslije Drugog svjetskog rata skladao slijepi kubanski gitarist Arsenio Rodriguez, a u SAD su ih donijeli kubanski izbjeglice. Klasični song ogrnuo bi aranžmanima koji bi više odgovarali The Stooges, dok je solo izveo više blizak sentimentu Franza Liszta. Kubanski udaraljkaši napravili su štalu, što su ponovili i u Ljubljani, i to već poslije druge stvari. Povicima «Shake Your Butt!» razigrali su masu i jasno dali svima do znanja da se neće pravit fini i da će plesati do jutra.
U Saalfeldenu je Ribot nastupio s triom Medeski, Martin & Wood, kojima je gostovao na ranijem CD-u. Na koncertu im se pridružio i saksofonist Marshall Allen, jedan stari gospodin iz nekog drugog američkog ghetta – čija je životna priča slična Grimesovoj. Kako takav koncert može biti samo ekskluziva, došli su čak i obožavatelji iz Pule. Međutim, Medeski i društvo zeznuli su stvar jer su u to vrijeme već postali malo veće face, pa su odlučili rasplesati ekipu u šatoru gdje je predviđeno sjediti. A kako su otprije imali malu tendenciju da zvuče kao Grateful Dead, odlučili su je zloupotrijebiti do kraja. Što je onda ispalo grdo, makar je trebalo i moglo biti dobro.
Priča se da organizatori «Splitskog jazz festivala» Postizosima nikada nisu isplatili honorar, zbog čega je njegov menadžer sve dugove naplatio promoteru zagrebačkog koncerta, uz uvjet da se tijekom koncerta isključe svi strojevi koji proizvode tzv. «bijelu buku»: agregati, frižideri i rashladni uređaji. Što je u malom klubu značilo da se puno ljudi gužva i znoji, i uz to piju i toplo pivo. Ribot je nastupao sam, i dopalo ga je da baš u najistočnijoj točki na turneji sazna kako je vojska SAD-a dan ranije započela napad na Irak. Zbog čega se ispričao, i započeo koncert primjedbom da je obitelj Bush krajem četrdesetih izbačena iz bankarskih krugova u SAD-u zbog pranja nacističkog novca. Zasvirao je «Burry Me On This Prairie», country pjesmu u kojoj je skupio svu gorčinu prouzročenu dotičnim okolnostima.
Solo-recitale Ribot izvodi od ranih devedesetih, a 1995. je pri japanskom izdavaču DIW objavio solo-CD «Don't Blame Me» na kojemu na svoj način svira svoje stvari, a na svoj način stvara i novu tradiciju od nekih jazz-standarda. Unoseći u njihovu interpretaciju svoj šarm i temperament, potpuno drukčiji od onog što smo svikli čuti kada se govori o nečemu što je «jazz». Taj šarm i temperament stečen je kroz suradnju sa skladateljima poput Johna Zorna, koji mu je povjerio izvedbu nekih od svojih najizazovnijih skladbi. Poput zbirke gitarističkih etida «Book Of Heads» koje uključuju sviranje gitare vlažnim balonom i slično. Časopis Guitar Player tih ga je godina spomenuo kao jednog od najznačajnijih avangardnih gitarista, što istovremeno i ne može biti dalje od istine jer Ribot rado izvodi skladbe koje su pisali skladatelji rodom iz državica Srednje i Južne Amerike, što tržište često prepoznaje kao komercijalni materijal. Na koncertu u Zagrebu izveo je nekolicinu tih kubanskih i karipskih skladbi, u svojim aranžmanima, ali i «Baby It's You» od Shirelles, koju pamtimo kao vrckavi pjesmuljak iz sedamdesetih, s tim da Ribotova izvedba zvuči kao tugaljivi sentiš koji pjeva Lou Reed.

Dälek:

«Mislim da borba stvari može samo učiniti boljima»

> > foto: Tomislav Miletić

Dälek je treći put gostovao u KSET-u, posljednji put na otvaranju «Žedno Uho Festivala» 28. ožujka, a prije toga još krajem prosinca 2004. Njihov posljednji CD «Absence» kritika i publika skoro je jednoglasno nagradila komplimentima poput: «...još jedan hrabar korak jednog od najinventivnijih hip-hop izvođača, koji svoju autentičnu neposrednost, bijes i grotesknu ljepotu neće izgubiti preslušavanjem», te tima sličnim. Ne bih ulazio u kemiju koju stvaraju zambos DJ Still na gramofonima, mulat MC Dälek i chicano DJ Oktopus na sampleru i elektronici. Bitno je da je klub bio pun kao da je došao Mambo Kurt, da mi je već od prve stvari bilo jasno da čepiće za uši nisam ponio bez veze, da su ljudi dizali stisnute šake u zrak cijelo vrijeme i da je bilo prepuno divnih cura, koje su svima otimale krik iz grla. Bilo je to divan party s dobrim vibracijama za cure i dečke. Gledajući ih već negdje četvrti put uopće, bili su malo dosadni jer su zvučali vrlo slično onome što smo ranije čuli. Ali, naučio sam cijeniti kvalitetu i zbog svoje privilegije da džabe posjećujem koncerte, Dälek doživljavam kao bend kojemu odlazim na koncert, a ne kao bend koji ću slušati doma jer to nikada ne mogu biti dva ista doživljaja. U razgovor koji slijedi htio sam uvući sve članove benda, ali su se ovi složili da bi bilo najbolje da riječi poteku od MC-ja.

04: Jeste li sva trojica uoči osnivanja benda imali neku sličnu furku?
Dälek: Oktopus je već s 15 godina imao bend i bio je dio NYHC scene, išao je na koncerte i to. Ja sam kao klinac slušao hip-hop, Still je puštao ploče. Ovo što smo danas svirali radimo već osam, devet godina. U posljednje vrijeme često naletimo na bendove na koje smo utjecali, dok po SAD-u još uvijek idemo na turneje uglavnom s metalcima. Izgleda da nam je tako suđeno. U Europi ostajemo do kraja kolovoza. Počeli smo jučer u Budimpešti, i tako će biti sljedeća dva mjeseca, klub po klub. Poslije toga slijedi dvomjesečna turneja po velikim festivalima, Roskilde i sličnima.

04: Često ističete da su na vas, osim underground kulture, utjecali i književnici poput Williama S. Burroughsa i Langstona Hughesa. O čemu se radi?
Dälek: Definitivno je Burroughsova cut-n-paste tehnika, kao način slaganja teksta, imala utjecaja na ono što radimo, i uživo i u produkciji. Isto tako i Kerouacov način opisivanja, kao i način na koji se služio jezikom, pogotovo snaga njegove poezije. Osim njega, svakako bih izdvojio i Amiri Baraku, koji je iz Newarka u New Jerseyu, baš kao i mi. Nevjerojatan je pjesnik. Spomenuo bih još i grupu Last Poets, a jesu li oni hip-hop ili ne, nije mi bitno.

04: Jeste li ikada sreli Amirija Baraku?
Dälek: Ne, iako živimo u istome gradu. Volio bih ga sresti i surađivati s njime. Znam da je bio pjesnički laureat New Jerseya i da je iskoristio tu poziciju za žestoku kritiku Bushove administracije nakon 11. rujna.

04: Je li biti underground hip-hop izvođač prednost ili mana u SAD-u?
Dälek: Za mene je svakako prednost jer mogu raditi ono što želim. Objavljujemo za Ipecac, koju je osnovao Mike Patton, pjevač Faith No More. On nam ne postavlja nikakva ograničenja, zbog čega svoje misli mogu slobodno izražavati. Mogu raditi ploču i zvukove kakve god želim. Ako si na velikoj tvrtci u mainstreamu, veća je šansa da te netko pokuša ušutkati ili zavarati, te na kraju završiš kao proizvod, a ne kao umjetnik. Vrlo sam sretan s onim što sam i s onim što radim. Ne bih želio biti odgovoran velikoj kompaniji i biti na nečijem «radaru» cijelo vrijeme.

04: Po čemu je izdavačka kuća Ipecac dobila ime?
Dälek: Po spreju za povraćanje.

04: Patton također ima duet s Rahzellom iz grupe The Roots, u kojemu obojica «samo» pjevaju. Navodno Rahzell može otpjevati sve frekvencije bubnjeva.
Dälek: Rahzell & Patton? Oni su sjajni. Naš im je DJ, DJ Still, bio predgrupa na turneji po SAD-u. Gledao sam njihov koncert u New Yorku, koji je bio prokleto dobar, a i ploča im je opaka. Uzmimo još i ono što je Rahzell otpjevao na Björkinoj ploči «Medusa», čovjek rastura. A još je i išao s njom na turneju da promoviraju CD.

04: Kao Dälek ste svirali i s free-jazz glazbenicima, kakvo je to bilo iskustvo?
Dälek: Svirali smo s Kenom Vandermarkom, gitaristom Nelsom Clineom i bubnjarem Hamidom Drakeom. Svirali smo na festivalu Konfrontationen u austrijskom Nickelsdorfu, zvali su nas dvaput. U Austriji često nastupamo s takvim glazbenicima.

04: Kako glazbenici koje znate reagiraju na svirke u Zagrebu?
Dälek: Svi koje znam da su ovdje svirali jako vole grad i ovaj klub. Sviđa mi se i lokalna ekipa.

04: Što misliš o tome da 50 Cent pjeva o stvarima s kojima živiš i ti, a istovremeno ti, koji bi možda prije nego on sam morao pjevati o njima, sam ne pjevaš o tim istim stvarima?
Dälek: Mislim da razni ljudi imaju raznolike poglede na stvarnost. Pazi, ja uopće nisam od onih underground hip-hop likova koji mrze mainstream hip-hoppere. Ne mislim da je mainstream hip-hop moj neprijatelj. Moji su neprijatelji prije velike korporacije i velike izdavačke kuće. Mainstream hip-

hop ima svoje mjesto u tome jer je to samo – zabava. Ako odem u neki klub, ili negdje gdje mogu plesati ili negdje gdje gološave cure hodaju po šanku, bolje je da tamo čujem neki mainstream hip-hop nego svoj bend. Mislim da na raznim mjestima trebaju biti prisutne razne stvari. Problem je sa svim tim velikim kompanijama da guraju samo jednu vrstu hip-hopa. Vratimo li se unatrag, recimo, u kasne osamdesete ili rane devedesete, naići ćemo na sve vrste rapa, kao gangsta-rap, komercijalni-rap, politički-rap i bendove poput EPMD, Geto Boys, Digable Planets, A Tribe Called Quest, De La Soul. U to je vrijeme ta glazba predstavljala širok spektar onoga čime se bave i onoga što žive crno i hispansko stanovništvo. Danas hip-hop scena predstavlja jako malen dio onoga čime se bavi naša populacija, ali kako je samo to pokriveno, tako i ljudi širom svijeta misle da smo to svi mi. To je moj temeljni problem u vezi s mainstream hip-hopom. Pitanja poput «Zašto Britney nema političku poruku ili zašto nitko u mainstreamu nema politički stav?» malo su mi blesava, kao i pitanje «Zašto Christina Aguillera ili Britney Spears ne pjevaju više o politički problematičnim stvarima?». Nitko ne propituje političnost tekstova koje ona pjeva. Zašto se uvijek uopće očekuje da pop i hip-hop pronose neki takav sadržaj?

04: Moj je znanac intervjuirao Chumbawambu, koji su rekli da je do zaokreta u njihovoj karijeri došlo kada su shvatili da su irski i engleski tradicijski glazbenici puno kritičniji prema politici od rock'n'roll izvođača.

Dälek: Da, oni su dosta politični. Poznajem ih kao bend anarhista. Kod glazbe mi je najljepše to što može predstavljati mnogo različitih stvari. Ono što se sviđa tebi, ja mogu mrziti, ali ostaje bitno tvoje mišljenje. I iako ja osobno ne mogu podnijeti novi CD Christine Aguillere, postoje milijarde 13-godišnjaka koji je obožavaju. Tko sam ja da kažem da su oni u krivu? Moj je jedini problem to što bih volio da ljudi koji imaju nešto za reći dospiju sa svojom porukom do onih koji bi to morali čuti. Mislim da borba stvari može samo učiniti boljima. Pogledaj samo osamdesete, kada je cijeli svijet bio stvarno sjeban. U životu sve ovisi o tvojoj upornosti jer se moraš boriti za ono u što vjeruješ. Nije mi bitno gdje sam u svemu tome jer imaš bend kao što su Melvins, s kojima smo jako dobri prijatelji. Kada bih, na kraju krajeva, imao karijeru poput njih, bio bih presretan. I nakon 20 godina oni imaju ideje u koje vjeruju i rade glazbu koju ljudi žele slušati. Da se ne moraš nikome prilagođavati i popuštati nečijim pritiscima, to bi bilo kao u snu.

04: Kad već kažeš da ih ne smatraš neprijateljima, što ti se onda sviđa od tog hip-hop mainstreama, da li N.E.R.D?

Dälek: N.E.R.D. mi se uopće nisu svidjeli. Neptunes imaju neke ritmove i produkciju koju smatram zanimljivima, i neke melodije. Ali, mislim da je N.E.R.D. grozan.

04: Što ti se onda sviđa?

Dälek: Zadnji CD od Björk, «Medusa». Volio sam i Portishead, pa neke CD-e od Massive Attack.

04: Što slušate sad po putu, kad ste na turneji?

Dälek: Misliš jučer, danas? Danas na putu za Zagreb slušali smo Mastodont, Godflesh, Jesu. Jesu je odličan, jučer smo ih gledali u Budimpešti. Pokušavam se sjetiti što mi je još dobro... Onda, «Sea Change» od Becka, slušali smo i dosta metala, pa i Cedar X-a iz Brand Nubians, njihov član ima solo CD koji se zove «Wild Cowboy».

04: Kako izgleda vaš CD, kojeg ste snimili sa Zu? Večeras smo čuli jako bučnih 15 minuta, ali ti nisi pjevao.

Dälek: Ta je buka samo za nastup, CD je druga stvar. Snimku smo manje-više dovršili, sada pišem stihove. Kada izиđe CD, planiramo zajedničku turneju, i članovi oba benda svirat će zajedno na pozornici.

04: Surađivali ste i s kultnom njemačkom grupom FAUST, što možeš reći o tome?

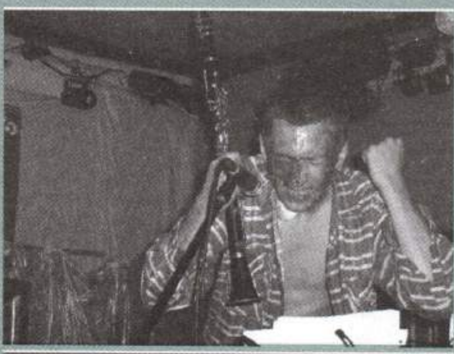
Dälek: To je bilo sjajno, raditi s njima s obzirom na to tko su oni. Bilo nam je veliko iznenađenje jer su pokazali da uopće znaju i tko smo mi. Jean-Herve Peron mi je odsad poput drugog oca.

ENDICHE VIS.SAT

Iz Litve, prve u nizu od baltičkih zemalja, i posljednje u nizu europskih zemalja koje su primile kršćanstvo, dolazi Endiche.vis Sat, kazalište psihodelije iz Kaunasa koje predvodi Ramunas Jaras, kompozitor i glazbenik. Jaras je 33-godišnjak i od 1993. već je izdao 12 glazbenih albuma, nastupajući stalno i izvan Litve od 1997. Službena stranica im je **www.geocities.com/endiche**

Jaras na pozornici nastupa samostalno, pomoću mnogih maski, lutaka i raznih instrumenata, unoseći s raznim vrstama kostima na pozornicu teatarske ideje, pleše, pjeva, radi vatromet i pali petarde. Uz to, svira dva klarineta odjednom, razne instrumente koje je sam napravio i svira na raznolikim analognim klavijaturama. Služi se raznolikim efektima i strojevima kako bi uz fizikalni nastup složio i gusti zvuk. «Stilovi su kao odjeća. Možeš ih skinuti nakon što ih iznosiš», objašnjava Jaras svoj credo.

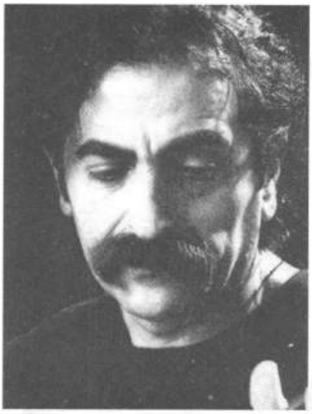
Mnogi kažu kako je avangarda u Litvi započela tek s rušenjem berlinskog zida. Istovremeno, Jaras je od tada predvodnik i podstrekač svih revolucionarnih zvukova u zemlji. U kazalištu Endiche Vis.Sat često sudjeluje i više ljudi odjednom, s instrumentima, i pomoću raznih objekata, poput gudala i mikrofona, sviraju stare klavijature sovjetske proizvodnje, ili ogledala kojima reflektiraju snopove svjetlosti iz rasvjete i u drugim smjerovima. Što se od statusa jednog kontroverznog i eksperimentalnog kazališta i očekuje.

Slušajući i gledajući izbor iz njegove predstave na CD-R-u, čovjek poželi pod hitno doživjeti tako kompleksnog autora, zajedno sa svim njegovim implicitnim porukama. Kada bi se istaklo samo jedno, recimo, da Jaras polugol svira klavijaturu uz techno-ritam i viče: «I like Mozart very much/ What about you?», ili peče kobasice na plinskom grijalu i istovremeno aktualizira kako ima rješenje za patnje iračkoga naroda, mislim da bi poruka cijelog performansa bila potpuno promašena. Ako bi se baš morao istaknuti jedan moment, neka to bude *comic relief*. Na kraju predstave Jaras na klavijaturi namješta zvuk harmonike i s violinisticom pjeva himnu litavskom košarkaškom klubu Žalgiris, koju je sam skladao.

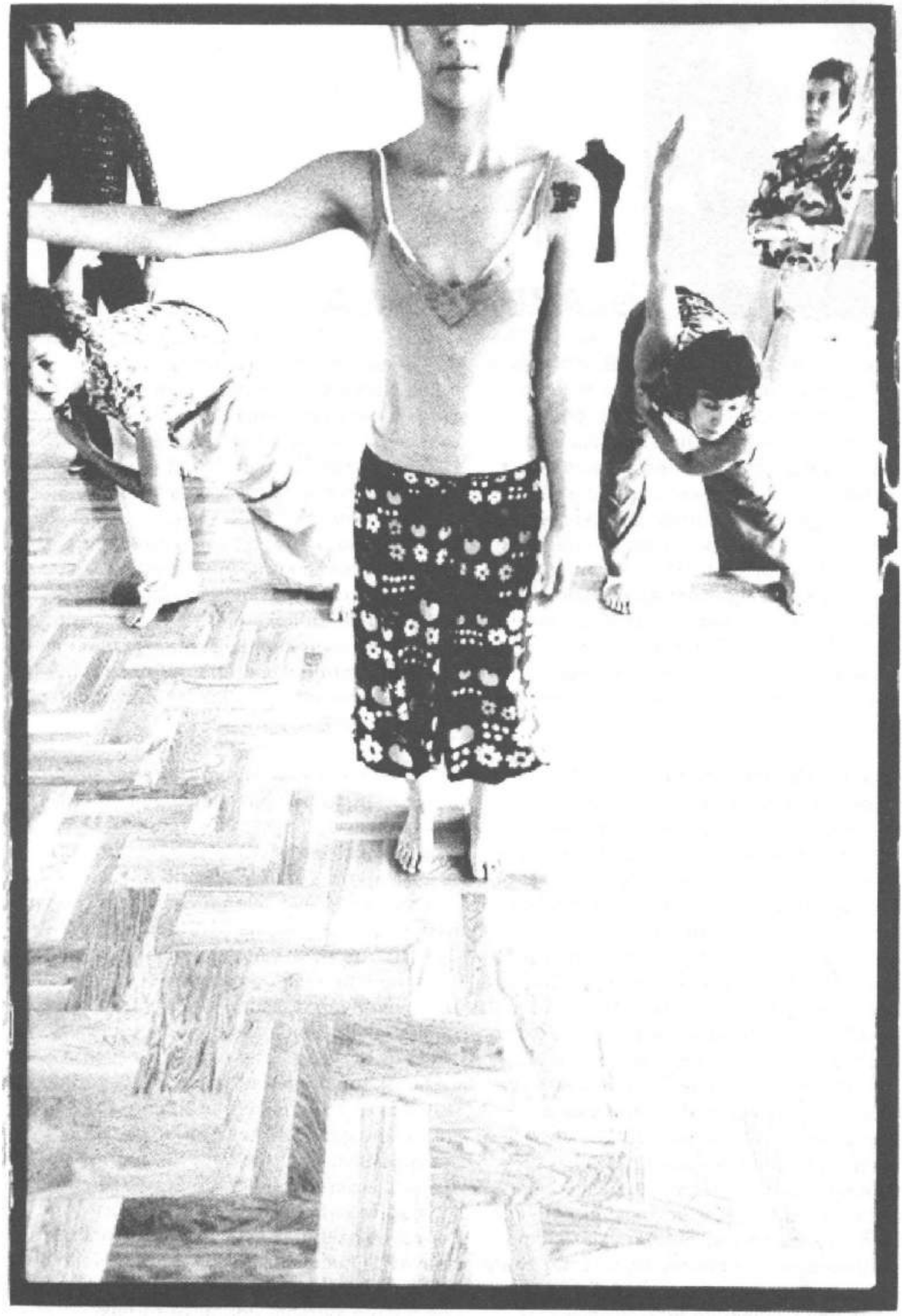
GLAZBA IRANA

Dolaskom ajatolaha Homeinija i svećeničke kaste, tzv. mula, na vlast 1979. islamskom revolucijom, Iran se od zapadno orijentirane zemlje u svakodnevici orijentirao prema duhovnosti i tradiciji. Duhovna glazba u Iranu ima najveću vrijednost i popularnost, a posebno mističko pjesništvo koje se izvodi uz glazbenu pratnju. Derviši mevlevije iz Istanbula, koji su nedavno posjetili Zagreb i održali neviđen spektakl i velik ritual, jedni su od poznatijih njegovatelja sufističke tradicije pjesnika i filozofa Džalaludina Rumija. Rumijev je autoritet ostao cijenjen do današnjih dana na cijelom bliskom Istoku, te se njegove pjesme rado izvode i u Iranu.

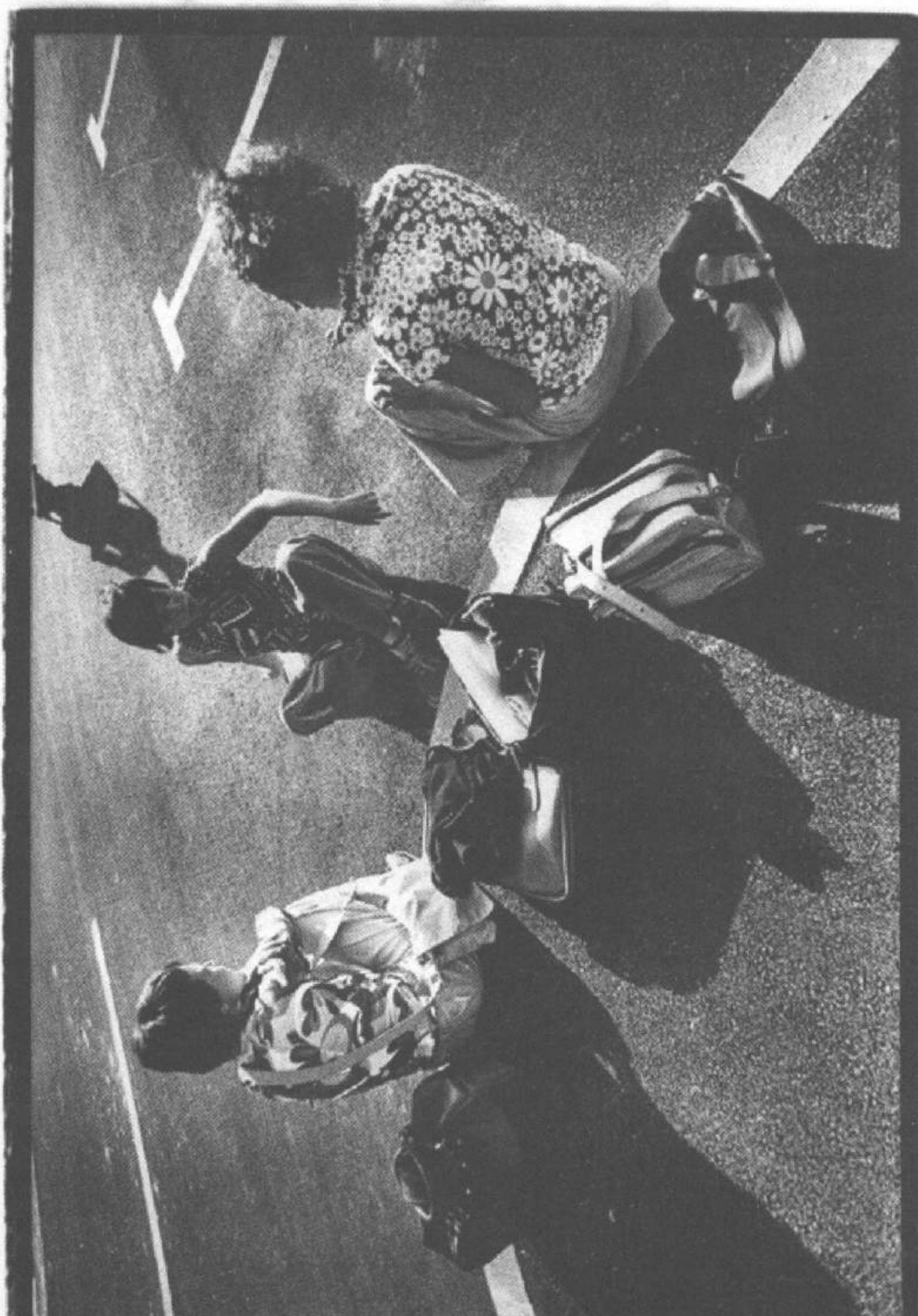
Jedan od glavnih tumača i izvođača sufijske mistične lirike, koja se pjeva u aranžmanima iz klasične perzijske glazbe, jest Šahram Nazeri, rođen 1949. Dosad je objavio desetke CD-a pod vlastitim imenom, često surađujući i s izvrsnim skladateljem i aranžerom Hušangom Kamkarom, a svi se njihovi CD-i mogu nabaviti preko Amazona. Na CD-u pod naslovom «Dar Golestaneh», koji je snimljen 1982. u povodu šezdesete obljetnice rođenja velikog iranskog pjesnika Sohraba Sepehrija, Nazeri nastupa kao solist uz pratnju Teheranskog simfonijskog orkestra. Nazeri kaže da pjesmu ne doživljava kao zabavu, već kao vrstu meditacije kojom proživljava mistično iskustvo. Glazba koju izvode je neoromantičarska s istočnjačkim motivima, koji se izvode na tradicijskim i klasičnim instrumentima, uz pratnju mješovitog zbora.

Onima koji poznaju dervišku tradiciju, u kojoj dječaci imaju bitnu ulogu u obredu derviškog plesa, Nazerov će se životni put učiniti poznatim. Porijeklom je iz kurdske obitelji koja živi u zapadnom Iranu. Već je kao osmogodišnji dječak i sam počeo sudjelovati u sufističkom obredu, kao jedanaestogodišnjak je nastupao na televiziji, a nešto kasnije započeo je izučavati tradiciju radifa. Radif je skup tradicijskih pjesama na kojima se bazira perzijska klasična glazba, koje su učitelji generacijama prenosili svojim studentima usmenom predajom. S vremenom se tumačenje pojedinog učitelja ukorijenilo u tradiciji, tako da neke pjesme mogu nositi neko od njihovih imena. Budući da je radif poprilično zahtjevan, treba mu posvetiti mnogo vremena i ponavljanja kako ga se ne bi zaboravilo.

Jedan od najvećih majstora izvođača radifa jest Husein Alizadeh, rođen 1951. Svirač je perzijskih tradicijskih instrumenata setara i tara. Setar je trožičani instrument, po zvuku vrlo sličan indijskom sitaru, iako su to zapravo dva vrlo različita instrumenta. Prošao je institucionalnu izobrazbu te nastupao kao solist i dirigent Iranskog nacionalnog orkestra RTV Irana, osnovao ansambl Aref i surađivao s ansamblom Šejda, s kojima je radio i Nazeri. Uz to, učio je radif od velikih tradicijskih učitelja, a ranih osamdesetih pohađao je i Sveučilište u Berlinu. Prvi europski uspjeh, za kojim su uslijedile i turneje SAD-om, Azijom i Europom, bila mu je suradnja s baletnom družinom slavnog Mauricea Bejarta, u izvedbi Bejartova baleta «Džulistan». Za francusku izdavačku kuću Musique d' Monde snimio je CD s Madžidom Halađom, koji svira i podučava sviranje udaraljke torbak, najvećim majstorom perzijske glazbe u emigraciji, koji od početka devedesetih živi u Parizu.

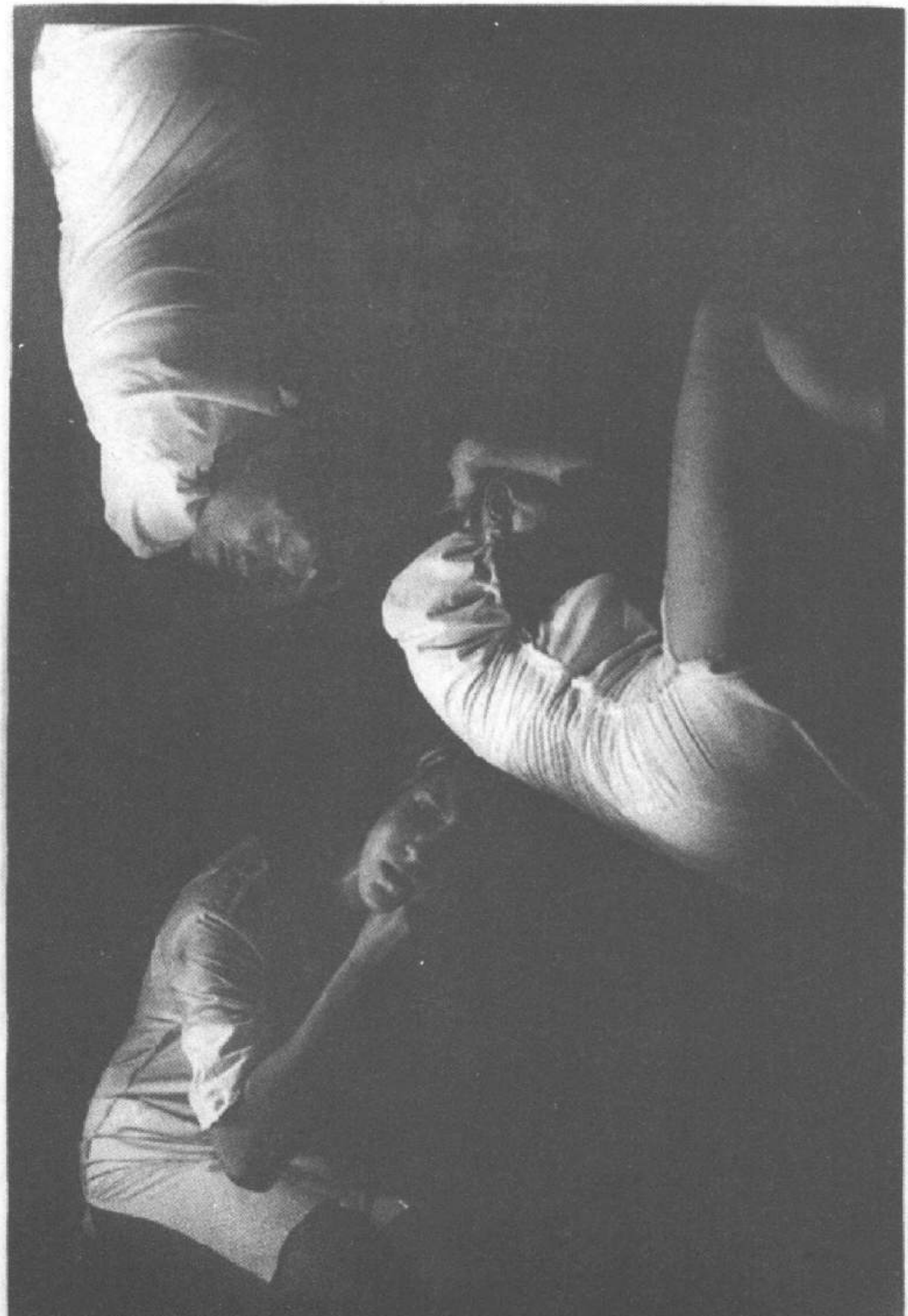

Eva Kraljević > > snimateljica na TV i studentica na ADU.

poezija

>> pripremio: Pero Gabud

Autori ovih pjesama su pank bendovi/pojedinci/pojedinke. Moram naglasiti da odabir pjesama nije nikakva top ljestvica najboljih bendova ili pjesama, već jednostavno moj osobni odabir koji mi se u određenom trenutku činio zanimljiv. Uvjeren sam da bi sljedeći put odabir sigurno bio drugačiji. Na kraju svake pjesme potpis je benda koji je izvodi.

TAKE HEART

composição: Willia Van Houdt

You didn't die alone
You took a part of me
The end of all our plans
(The) end of what we'd be

It boiled down deep inside
until it burned you up
the ignition within reach
your flame just dropped

But you did not wake up and I'm the one
Who'll walk on trough the backyard of the times
When you are my friend

I just don't know what's wrong or right
Guess I'm just a bit uptight
And this feeling isn't right
But I'm lonely tonight

You're never out of reach
though you are far away
the sun's coming up again
And on that day
You'll smile at me and say
That you'll be back again
Somewhere in my dreams
The biggest ray

That'll shine on me and lift me up
To wake up in the backyard of the times
When you are my friend

Bambix

REALIZACIJA UTOPIJE

Ono što nas karakterizira jest mržnja prema državi
Ne nekoj državi već prema svakoj državi
A vi nam govorite kako utopija je bez nje
Kao da uistinu to pokušali ste

Ne, ne državna represija
Ne, ne nasilna policija
Ne, ne militaristička politika
Ne. Ne učvršćivanje sistema
Da, da buđenje i akcija
Da, da prijateljska komunikacija
Da, da otvorenost i suradnja
Da, da rušenje granica i zidova

I znamo da je ono što zovemo anarhija
Vrlo daleko od svog ostvarenja
Dok se ne počnu svladavati mase primitivizma
Nema ništa od ideje anarhizma
Al' mi se ipak trudimo da ljudima pomognemo
Što je daleko od toga da znamo sve
Ali situacija toliko katastrofalna je
I očigledno je da potrebne su promjene
Jel' tako?!?
I što nam dakle još preostaje
Od realizacije naše utopije
Bespomoćno stajati i čekati
Ili angažirano djelovati
Jer naša nada još uvijek traje
I ulažemo za nju puno energije
Iako znamo da državi nismo
Ni jebeni trn u oku!

Nula

SUMRAK ILUZIJA

Pogledaj dobro svoju obećanu zemlju
Ode zemlje obećanja nastala je zemlja iluzija

Gdje su nestala sva tvoja obećanja
Stalno se množe ista, stara sranja
Tvoj san te je vodio, sad ga ima jako malo
Netko ga je jeftino prodao
POLICIJA – u službi građana
VLAST – u ime naroda
Sve to zvuči kao jako loša šala
Ali ona je i predobro uspjela

Uče te da stojiš poslušno u redu
Da ne vidiš jad, da ne vidiš bijedu
Da i dalje vjeruješ u obećanja
I živiš od davno umrlog sna
Ali san je san, a san je iluzija
Iluzija je obmana, obmana i prevara
Ti više ne možeš živjeti od obećanja
Jer ti sada gledaš u sumrak iluzija
On polako te obavija, u sebe te uvija
Iznutra ispunjava i nikada ne napušta
I sada sebe gledaš kao potpunog stranca
Gledaš se odnekud izdaleka

I dok stojim sam na nepoznatom mjestu
Ukočeno promatram sumrak iluzija
Nebo je tamno kao budućnost
Što više gledam naprijed sve više vidim prošlost
U buci ratnih strojeva i propagandnih slogana
Izgubilo se moje srce, nestalo je moje ja
U buci ratnih strojeva i propagandnih slogana
Izgubilo se moje srce, nestalo je moje ja

Radikalna promjena

MINDROT

Glued to the screen you sit and vegetate
A model citizen of a police state
Pumped so full of rubbish that you don't see
You're getting a cathode ray lobotomy

Bread and circuses, Government lies
Turn off the TV before your eyes
Bread and circuses, Government lies
Trash TV before your brain dies

Your work is a prison, you live in a box
Kept isolated so their boat never rocks
Neighbours down the street who you never greet
Just stay inside, watch the box and keep off the street

Brain washing and distraction to keep us all apart
If we're going to beat them then we've got to make a stand
To unite to combine the strength that we've all got
Just say no to their TV mindrot

Oi Polloi

POOH

Winnie Pooh is dead
Someone took away from me my last childhood memories
Someone killed the bear
Someone killed inside of me my last infantile dreams

I'm supposed to grow up
I'm supposed to be strong
I'm supposed to play the role
I'm supposed to be a man

I'm not a man – I'm still a child
I refuse to play the clown

Petrograd

NE ŽELIM

ne želim da idem u vaše ratove i da čekam kraj
ne želim da ubijam za tuđe novce, ja vam nisam taj
ne želim ići u vaše ratove, tamo prazne mozgove
tamo si sveden samo na brojeve i pijune koji pomiču se
ne želim slušati vaše naredbe i biti stroj za ubijanje
u meni nisu samo nule i jedinice jer ja imam osjećaje
ne želim da idem u vaše ratove i da čekam kraj
ne želim da ubijam za tuđe novce, ja vam nisam taj
ne želim ići u vaše ratove, tamo prazne mozgove
tamo si sveden samo na brojeve i pijune koji pomiču se
ne želim slušati vaše naredbe i biti stroj za ubijanje
u mene ne možete ugraditi kompjutore jer ja imam osjećaje

Loš primjer

FUTURE PRIMTIVE: JOHN ZERZAN U HRVATSKOJ

Gostovanje jednog od najkontroverznijih mislioca današnjice; teoretičara anarho-primitivizma i vodećeg anti-civilizacijskog autora.

18.04. net.kulturni klub mama, 19h
uvod u Zerzana + projekcija filma "Surplus"
21.04. Filozofski fakultet Zagreb, dvorana III, 19 h
predavanje Johna Zerzana: Kriza moderniteta i kritika civilizacije i tehnike
23.04. net.kulturni klub mama, 19 h
tribina, gost John Zerzan, moderator Hrvoje Jurić
25.04. Split, Klub Kocka, 19 h
Predavanje Johna Zerzana: Kriza moderniteta i kritika civilizacije i tehnike
26.04. Filozofski fakultet Rijeka, Odsjek za kulturalne studije-4, 17.30 h
Predavanje Johna Zerzana: Kriza moderniteta i kritika civilizacije i tehnike
27.04. Pula, Monteparadiso Hacklab, 19 h
Predavanje Johna Zerzana: Kriza moderniteta i kritika civilizacije i tehnike

organizator - Agencija za rješavanje nerješivih društvenih problema
http://zerzan.dzabalesku.net
agencija@dzabalesku.net

MIROVNA KARAVANA

Regionalna mreža za prigovor savjesti «Prigovor za mir» **od 1. do 15. svibnja 2005. godine** organizira mirovnu aktivističku karavanu koja će posjetiti Zagreb, Rijeku, Mostar, Sarajevo, Tuzlu, Banja Luku, Osijek, Novi Sad, Beograd, Niš, Skopje i Prilep te završiti u Solunu. Održat će se ulične akcije, mirovne izložbe, video projekcije, razne radionice i još mnogo toga. Na ovaj će način ujedno biti obilježen 15. svibnja – Međunarodni dan prigovarača i prigovaračica savjesti, a odlaskom u Grčku dat će se podrška i grčkim prigovaračima savjesti; ondje se već desetljećima krši pravo na prigovor savjesti i prigovarači se kažnjavaju zatvorom.

Više o karavani možete saznati na **http://bezsile.blogger.ba/**

travanj u Infoshopu Škatula, Kružna 8/III, Rijeka

Ponedjeljkom se nastavljaju druženja pod nazivom **«MALO VIŠE MOZGA»** u organizaciji udruge Amandla. Teme: 04. pedofilija, 11. veliki brat te gleda, 18. crno zlato, 25. pacifizam.

Utorak je rezerviran za FILMSKE VEČERI ili IZVANREDNA GOSTOVANJA koja uključuju promociju, prezentaciju....

plus:

• U travnju gostuje udruga **PRIJATELJI ŽIVOTINJA** koja će predstaviti svoj rad i promovirati knjigu Charlesa Pattersona «Vječna Treblinka - Naše postupanje prema životinjama i holokaust».

• U sklopu svoje turneje po Hrvatskoj, 26. 4. na Odsjeku za kulturalne studije Filozofskog fakulteta u Rijeci gostovat će **JOHN ZERZAN**, anarhoprimitivist.

ulaz na sve programe je slobodan, ali svaka donacija je dobrodošla.

proljetni program karla rojca u puli

u prostoru bivše vojarne, dobivenome od grada pule, danas djeluje i smješteno je četrdesetak udruga građana

1. Karlo Rojc - upoznaj svog susjeda
Foto session stanovnika Karla Rojca, odnosno članova udruga. Tim bi se fotografijama stvorio dokument vremena kao takav, a k tome će, prezentacijom fotografija u brošuri i zasebnom izložbom, sami korisnici Rojca i građani Pule upoznati svoje susjede i njihovu aktivnost. Snimanje je krenulo 12. ožujka i nastavlja se do 1. svibnja.

2. Krojcberg
Interpretiranje zgrade kao grada kroz jednotjednu umjetničku radionicu od 23. do 28. 04. 2005.
Projekt Krojcberg 2 umjetnička je kolonija koja je u cijelosti posvećena revitalizaciji i uređivanju unutarnjeg javnog dijela prostora zgrade K. Rojca. Po drugi put umjetnička će kolonija ugostiti dvadesetak autora iz zemlje i svijeta koji su izabrani na natječaju objavljenom na Internet stranici www.otompotom.com. Otvorenje i izložba radova održat će se 28. travnja u K. Rojcu, 2. kat, Distorzija.

3. Prvomajski juriš
Festival urbane (ne)kulture, 29. i 30. travnja, Pula, dvorište K. Rojca. Početak programa u 21 h.

4. Dani K. Rojca
Dvodnevna manifestacija u kojoj se javnost Pule može upoznati s radom udruga smještenih u prostorima bivše vojarne K. Rojc. Održat će se 27. i 28. svibnja 2005. Kako je Rojc jedan od najvećih multimedijalnih i multikulturnih centara u Hrvatskoj, kojega zbog mnogobrojnih sadržaja dnevno pohodi velik broj mahom mladih ljudi (oko 300 osoba na dan), ukazala se potreba za stvaranjem jednoga događaja u sklopu kojega bi se svim zainteresiranim pojedincima, koji nisu direkno uključeni u aktivnosti udruga u Rojcu, omogućilo da doznaju i nauče sve što mogu iz područja koja ih zanimaju i kojima se udruge bave. Otvorena vrata predstavljaju svojevrstan «sajam» nevladinih organizacija koje tih dana korisnicima prezentiraju rad, programe, ciljeve i iskustva.

Metamedia klub / K. Rojc – Pula

program za travanj
06. * 18.00 * CINEMA UTOPICO! * filmska večer
07. * 18.00 * Anima * večer japanskog animiranog filma
07. * 21.00 * SPOTmania * slušaonica glazbe uz recentne video spotove
08. * 21.00 * BREAKDOWN * drum'n'bass-jungle-breakbeat by resident dj's
09. * 22.00 * URBAN TAKEOVER - progressive edition * Dj Cube, Pula
12. * 17.00 * Macromedia * radionica * web alati
13. * 18.00 * CINEMA UTOPICO! * filmska večer
14. * 18.00 * Anima * večer japanskog animiranog filma
14. * 21.00 * SPOTmania * slušaonica glazbe uz recentne video spotove
15. * 21.00 * DISCO TRASH * najgora, a za neke i najbolja mjuza 80.-ih i 90.-ih
16. * 22.00 * URBAN TAKEOVER - house edition * feat. dj Refresh
19. * 16.00 * radionica dj-inga * rad s gramofonima
20. * 18.00 * CINEMA UTOPICO! * filmska večer
21. * 18.00 * Anima * večer japanskog animiranog filma
21. * 21.00 * SPOTmania * slušaonica glazbe uz recentne video spotove
22. * 22.00 * reggae & dnb party * resident dj's * Dj Kovach, Pula
23. * 22.00 * URBAN TAKEOVER * dj Marino & guests
26. * 17.00 * radionica * tehnike mikrofonskog snimanja
27. * 18.00 * CINEMA UTOPICO! * filmska večer
28. * 18.00 * Anima * večer japanskog animiranog filma
28. * 21.00 * SPOTmania * slušaonica punk i metal glazbe
29. * 21.00 * BREAKDOWN * drum'n'bass-jungle-breakbeat by resident dj's
30. * 21.00 * Balkan beat party * Berlin, D

nepoćudna daska ipak ide dalje!

Ljudi, sorry što kasnim, imali smo malih problema, zapravo još uvijek imamo... Gradska nam je vlast (čitaj: HSP) uzela prostor zbog tobožnjih uvreda na račun branitelja, naroda i svih poginulih.... tralala. Naime, voditelj DASKE pozvao je ljude na javnu tribinu pitanjem "Što se krije iza natpisa HSP u Kazalištu 21 (bivšem Pionirskom domu)? Osniva li se u sisačkom 'Pionircu' Hrvatsko-srpsko pozorište – HSP i kakav skeč pripremaju njegovi glumci?" Gradski se vijećnici uvrijediše iako u "Hrvatsko-srpsko pozorište" ne bi trebalo biti ništa uvredljivo. Poanta je u tome što su svi svjesni toga da nije normalno da jedna stranka ima prostorije u zgradi kazališta, pa je najlakše spominjati navodno uvrijeđene branitelje i ostale jadne ljude koji služe za pranje ruku lopovima i zločiniteljima... Al dobro... neke smo planove skresali, a budući da službenu odluku još nismo dobili, ostavili smo već ranije dogovoreni HRFF.

DASKALIŠTE, S. i A. Radića 2a, Sisak.
15. i 16. travnja poslije ručka, a prije grada

PETAK (15. 04. 2005.)
17.00-18.30
Bernard Shakey (aka Neil Young): Greendale, VB, 2003., 83'
19.00-19.45
Boris Mitić: Pretty Dyana, SCG, 2003., 45'
20.00-21.15
R. Rowely, J. Soohen: The Fourth World War, SAD, 2003., 76'
21.30-22.40
Undercurrents News Network, kompilacija kratkih videa, SAD, 2004., 70'

SUBOTA (16. 04. 2005.)
17.00-18.30
James Longley: Gaza Strip, SAD, 2002., 84'
19.00-19.45
Goran Marković: Poludeli ljudi, SCG, 1997., 47'
20.00-21.15
William Lewis: 911 In Plane Site, SAD, 2004., 76'
21.30-22.30
Susan Gray: Citizen Berlusconi, Italija / SAD, 2003., 56'

GLOBAL YOUTH SERVICE DAY, 15. - 17. travnja

Global Youth Service Day (GYSD) ili Svjetski dan aktivizma mladih (SDAM) obilježava se jednom godišnje u više od 150 zemalja kako bi promovirao aktivizam i angažman milijuna mladih širom svijeta u njihovom nastojanju da unaprijede svoje zajednice i mijenjaju svijet.

Ciljevi:

- MOBILIZIRATI mlade i starije u identificiranju i adresiranju potreba njihovih zajednica kroz angažman;
- REGRUTIRATI sljedeću generaciju volontera;
- EDUCIRATI javnost o ulozi koju mladi imaju kao lideri u svojim zajednicama.

U Hrvatskoj se obilježava četvrti put, a nacionalni je koordinator za SDAM Mreža mladih Hrvatske.

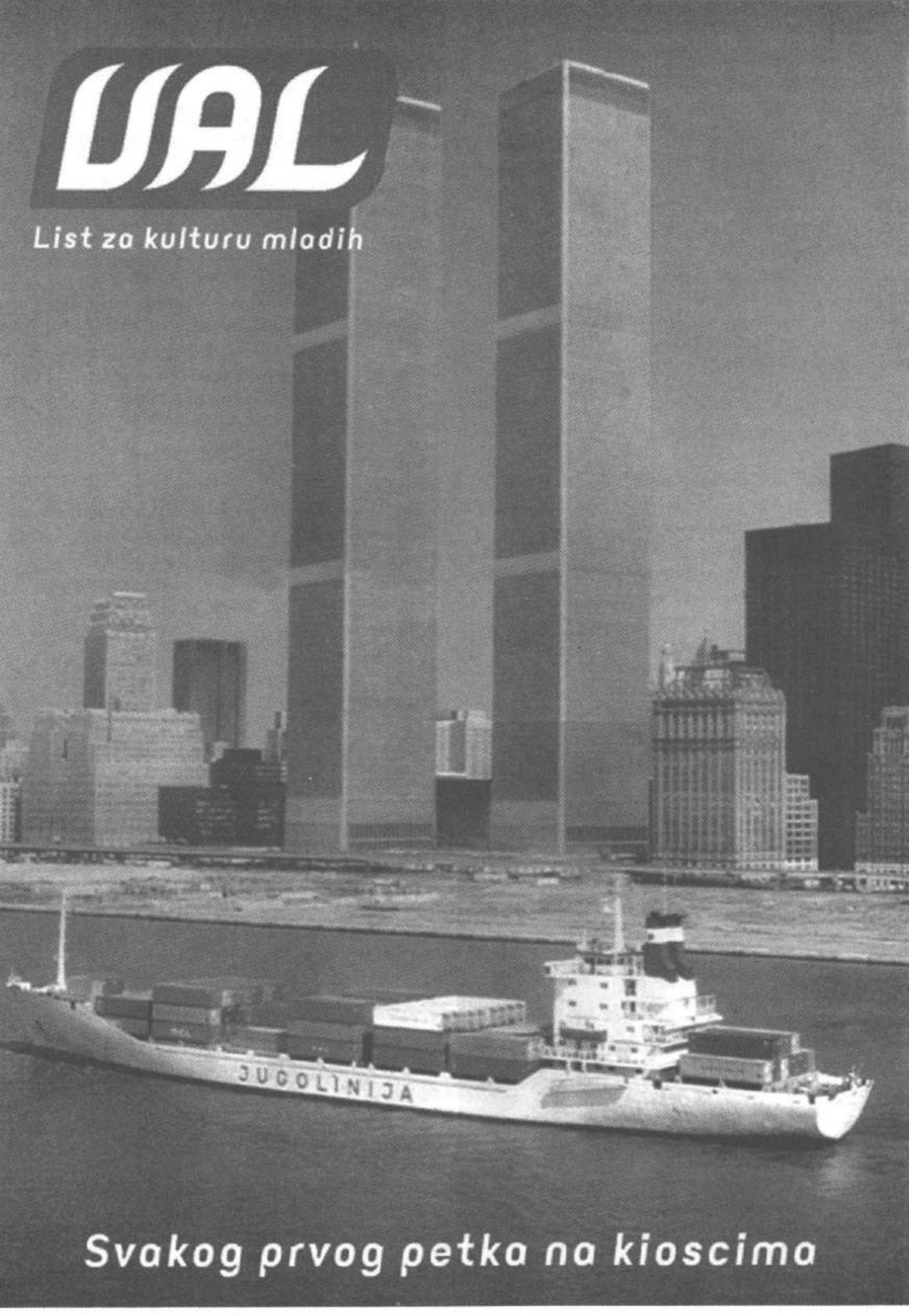
Više o GYSD možete saznati na www.gysd.net.

Agencija za informiranje, Pleme gljiva, KIWI i (Ne) kultura organiziraju:

Psy transe Suncani atelje (Blok centar 2, Hrvatske republike 19 f)
Hip - Hop Suncani atelje (Blok centar 2, Hrvatske republike 19 f)
Alternativni domaci bendovi Mala Sibicara (Industrijska cetvrt, Vrbaska 1c)
Ekoloski sportasi - tereni po dogovoru

Bare kulture 08 (1 i 2 travanj)
Bara kulture 09 (8 i 9 travanj)
Bara kulture 10 (15 i 16 travanj)
Bara kulture 11 (22 i 23 travanj)
Bara kulture 12 (29 i 30 travanj)

detaljne obavijesti mogu ce je dobiti ako se prijavite na mejling listu bara kulture na agenc ija.za.informiranje@os.t-com.hr

VAL
List za kulturu mladih
JUGOLINIJA
Svakog prvog petka na kioscima

postanite KOLPORTERI/KE 04

MEGAzina za hackiranje stvarnosti

Zalažemo se za 6 pravila kolportera/rki:

- kolporteri/ke će od sada raditi na ljepšim mjestima, tamo gdje se skupljaju mladi, po mogućnosti festivalima, ili otvaranjima događanja, na muzičkim happeninzima.
- kolporteri/ke neće nositi velike novine, nego mali časopis, kako ne bi istegnuli/e leđa.
- kolporteri/ke će biti plaćeni kao i svi ostali/e, ni manje ni više.
- kolporteri/ke neće morati vikati, ako baš ne žele, ali to im je plus.
- kolporteri/ke ne moraju prodati časopis osobama kojima ne žele prodati časopis.
- kolporteri/ke su sami odgovorni/e za svoj život i djela.

Kolporteri svih zemalja, ujedinite se!
javi se na: sofija@mi2.hr tel.091 546 28 53

PRODAJNA MJESTA:

Kolporter na trgu
Trg bana Jelačića

net klub Mama
Preradovićeva 18
Zagreb

književni klub Booksa
Martićeva 14d
Zagreb

Moderna vremena
Teslina 16
Zagreb

Filozofski fakultet Zagreb
Ivana Lučića 3

Superheroes shop
Preradovićeva 32
Zagreb

Infoshop skvota na Knežiji
Horvaćanska 32
Zagreb

Infoshop Škatula
Kružna 8/3
Rijeka

Infoshop Tabula Rasa
A.Schulteissa 19
Čakovec

Spirit
Krešimirova 28 b
Rijeka

ovi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj scen
ovi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj scen
ovi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj scen
ovi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj sceni****novi časopis na novoj scen

